

AZ ÖTLETTŐL A MEGVALÓSULÁSIG: SZOCIÁLIS FARMOK LÉTREHOZÁSA ÉS MŰKÖDTETÉSE A GYAKORLATBAN

Jakubinyi László
2024

AZ ÖTLETTŐL A MEGVALÓSULÁSIG: SZOCIÁLIS FARMOK LÉTREHOZÁSA ÉS MŰKÖDTETÉSE A GYAKORLATBAN

**Segédlet a magyarországi szociális farmok létrehozásához
2024**

szerző:
Jakubinyi László

lektorálta:
Kajner Péterné Szabadkai Andrea
Schmelcz Gézáné

ISBN 978-615-02-1595-2

kiadó: Hálózat a Regionális Fejlesztésért Alapítvány
4400 Nyíregyháza, Vasvári Pál utca 1. f/1.
www.harfaalapitvany.hu

Készült az RRF-2.3.1-21-2022-00013 azonosítószámú "Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium" elnevezésű projektben,
Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének keretében,
az Európai Unió Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszközének támogatásával.

ELTE
EÖTVÖS LORÁND
TUDOMÁNYEGYETEM

MISKOLCI
EGYETEM
UNIVERSITY OF MISKOLC

TARTALOMJEGYZÉK

1.Bevezető: Új szektor születik!.....	3
2. Mi a probléma?.....	4
3. Nemzetközi kitekintés, külföldi jó gyakorlatok.....	8
4. Kis Magyar Szociális Farm történelem.....	15
5. Hol tartunk most? Aktuális helyzetkép.....	17
6. Kik lehetnek a szektor szereplői?	24
7. Kistermelői státusz elérése	29
8. Akkreditált foglalkoztatás / Szociális farm, mint munkáltató akkreditálása.....	46
9. Egy szociális farm bevételi struktúrája	55
10. Lakhatás a farmon, engedélyeztetés, működtetés, finanszírozás	59
11. Hazai jó gyakorlatok bemutatása.....	75
12. Szociális farmok társadalmi hatásmérése.....	80
Mellékletek:	
I. sz. melléklet Szociális Farm Tanúsító Védjegy.....	87
II. sz. melléklet Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Véleménye NAT/539: Szociális mezőgazdaság.....	98

1 / BEVEZETŐ - ÚJ SZEKTOR SZÜLETIK

A modern társadalmakban egyre nagyobb hangsúlyt kap az egészségmegőrzés, az esélyegyenlőség biztosítása, a rászorulóknak segítése, a társadalmi integráció és a fenntarthatóság. A szociális farmok egy olyan innovatív megközelítést képviselnek, amely egyszerre képes válaszolni ezekre a kihívásokra. De mi is az a szociális farm, és miért fontos?

A szociális farm egy olyan mezőgazdasági létesítmény, amely a hagyományos gazdálkodási tevékenységek mellett, különböző szociális, oktatási és terápiás célokat szolgál. Az ilyen farmokon a résztvevők – legyenek azok fogyatékkal élők, mentális betegségekkel küzdők, tartós munkanélküliek vagy más hátrányos helyzetű csoportok – lehetőséget kapnak arra, hogy aktívan részt vegyenek a gazdálkodási munkákban, miközben szakemberek segítségével fejlesztik készségeiket és javítják életminőségüket. A szociális farmok Magyarországon egy viszonylag új, de egyre növekvő területet képviselnek, amely számos lehetőséget kínál a társadalmi integráció, a közösségi fejlesztés és a fenntartható mezőgazdaság számára.

A vidéki életforma és a vidéki környezet értékei felértékelődnek a városi emberek számára. Megérint bennünket egy belső harmónia, melyet nehéz körülírni: lassabban múlik az idő, értelmet kapnak apró dolgok is, ízletesebbek az ételek, és nem utolsósorban, köszönnek az arra járó emberek! Egy jól működő gazdaságban mindennek helye van, és messziről látszik, hogy sok-sok kézi munka eredménye lett mindaz az érték, ami körülvesz bennünket. Hogy mindennek van-e terápiás hatása? Ez nem is kérdés, hanem tény, és ezt bárki megtapasztalhatja. Ez képezi alapját a szociális farm koncepciónak: az inspiráló környezet, az emberek és a közösség, a tartalmasan töltött idő, az értelmes és produktív tevékenység, a friss, egészséges ételek, mind- mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a szociális farmok életébe bevont speciális szükségletű személyek életminősége pozitív irányba kezdjen el fejlődni.

Az EU Scince HUB¹ „Kik lesznek a jövő gazdái?” tanulmány előrejelzése arra számít, hogy a gazdálkodók és a mezőgazdasági termelők 2040-ig aktívan hozzájárulnak a fenntarthatósági átmenethez, megfelelnek a társadalmi elvárásoknak, és aktív részesei lesznek a megoldásoknak. Figyelembe véve a jelenlegi tendenciákat, a tanulmány arra számít, hogy a fogyasztók még jobban odafigyelnek arra, hogyan készülnek élelmiszereik, miközben az éghajlatváltozás és a környezetromlás általában megnehezíti a gazdálkodást. A gazdálkodók nem hagyatkozhatnak csak a múlt módszereire, hogy sikeresek legyenek a jövőben. A tanulmány előrevetíti a változásokat 12 területen, melyek között markánsan megjelenik a gazdálkodói profilként a „szociális gondoskodás” és a „közösség-ellátás”, és társadalmi trendként az urbanizáció, az egészség és a wellness, a közösségépítés és a természethez való viszonyunk újrafogalmazása.

¹ <https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates/who-will-be-farmers-future-foresight-analysis-looks-farming-2040>
2020-12-16_en

Hazai és nemzetközi szinten egyre több helyi közösség és szervezet felismeri a szociális farmok társadalmi és gazdasági előnyeit. A szociális farmok, mint társadalmi vállalkozások a jövőben jelentős szerepet fognak játszani a társadalmi problémák kezelésében és a közösségi értékek előmozdításában Magyarországon is. A társadalmi vállalkozások szektorának növekedésével párhuzamosan a szociális farmok is fejlődnek, és hozzájárulnak a társadalmi és gazdasági célok eléréséhez. A megfelelő támogatások, partnerségek és innovatív programok révén a szociális farmok hosszú távon fenntarthatóak és sikeresek lehetnek.

Jelen szakmai munka elsősorban gyakorlatorientált megközelítéssel támogatja a hazai szociális farmok úttörő munkáját, valamint a most születő kezdeményezések elindulását. Tartalmazza azokat a minimális európai irányelveket és gyakorlatokat, melyek a több évtizedes green care/ social farming múlttal rendelkező országok tapasztalataira alapozódnak. Bemutatásra kerülnek azok a hazai jogszabályi és finanszírozási lehetőségek, melyek a mai hazai keretrendszerben reálisan elérhetőek a magyar kezdeményezések számára. A kiadvány célja, hozzájárulni ahhoz a szerves fejlődési folyamathoz, ami a magyarországi szociális gazdasági ágazat megszületését segíti elő. Hiszünk abban, hogy részeseivé válunk annak a történelmi pillanatnak, amikor a magyar szociális farmok rendszere, mint új társadalmi vállalkozási szektor megszületik.

Kelt, 2024 nyár derekán.

2 / MI A PROBLÉMA?

A **care farm** – hazai szóhasználatban elterjedt **szociális farm** – rendszer hazai kiépülése és megerősödése, sokunknak távoli álomnak tűnik csupán. A hazai szakemberek, fejlesztők, gazdálkodók, pedagógusok nem igazán ismerik a mezőgazdaság és a szociális/egészségügyi szolgáltatások ilyen jellegű összekötését. Néhány kezdeményezésről azonban beszámolhatunk már, amelyekre a jövőben építhetünk a care farm rendszer kialakítása során. A következőkben áttekintjük a hazai helyzetképet, és a közös gondolkodás elindítása érdekében kérdéseket teszünk fel a külföldi példák adaptálhatóságával kapcsolatban.

• care farm	• tanyapedagógia
• social farm	• vadonélmények
• green care	• open dialogue módszerek
• farm for health	• multifunkcionális gazdaság
• ökoterápia	• szolidáris gazdálkodás
• égis érő tanterem	• care farmer, farm helper

HOGYAN NEVEZZÜK?

Sok-sok idegennek tűnő kifejezés, ami itthon még magyarázatra szorul, tőlünk északra, délre, nyugatra már kevésbé.

A hazai care farm rendszer előfutárai:

Eddigi tapasztalataink alapján elmondhatjuk, hogy itthon is működnek a care farmokhoz hasonló kezdeményezések, azonban jellemzően az Európa-szerte elterjedt megoldás egy- két elemét alkalmazzák csupán, legyen az a hátrányos helyzetben élők foglalkoztatása, bevonása, fejlesztése vagy a természet, a környezet, a farm, mint fejlesztő terep használata. Mindezek különböző hatásokkal működnek, a legtöbbször nem tudatosan építenek a green care szemléletére. Méretüknél fogva szinte láthatatlanok, pontszerűen, elszórva találunk rájuk.

Főbb kérdéseink között szerepel a hazai adaptálással kapcsolatban, hogy az oktatási / szociális / egészségügyi intézmények működése lehetővé teszi-e itthon, hogy a klienseik (*legyen az egy sajátos nevelési igényű kisgyermek, egy depressziós fiatal vagy egy demens idős ember*) kimozduljanak az adott intézmény fizikai keretei közül egy gazdaságba? Például megoldható-e, hogy egy szociális intézmény ellátottja heti kétszer az intézményen kívül, egy környékbeli farmon tevékenykedjen? Vagy egy tanulási nehézséggel küzdő diák felfüggesztheti bizonyos időre a tanulmányait azért, hogy intenzívebben bekapcsolódhasson egy gazdaság életébe? Elég rugalmas-e az intézmény működése ahhoz, hogy egyénre szabott terápiát, fejlesztést valósítson meg? (*Hiszen nem mindenki számára alkalmas megoldás a care farm.*) Milyen szinten, milyen mechanizmussal lehet a működés költségeit beépíteni a rendszerbe, tudná-e az intézmény/állam vállalni a finanszírozó szerepét? A gazdálkodók szemszögéből is alaposan fel kell mérni, hogy jelen van-e részükről a kellő nyitottság, elegendő motiváció és szándék egy ilyen kezdeményezés elindítására. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni a keresleti oldalról sem, azaz a lehetséges célcsoportok igényeinek, szükségleteinek minél pontosabb azonosítására: Van-e valódi, akár fizetőképes kereslet a farmokon nyújtott szolgáltatásokra?

MIT TANÁCSOLTAK NEKÜNK NORVÉG BARÁTAINK?

- **alulról építkezzünk** – az érintetteket már a tervezés elejétől fogva vonjuk be az ötletelésbe, igények felmérésébe;
- **párbeszéd generálása az érintettek között:** gazdák, tanárok, megváltozott képességűek és szüleik, oktatási/szociális/egészségügyi szakemberek számára szakmai műhelybeszélgetések, kerekasztalok jó alkalmat teremthetnek a párbeszédre, inspirálódásra, a rendszer megismerésére, együttműködésre;
- **minőségbiztosítás:** a folyamatok elején egy minőségbiztosítási rendszer kialakítása is szükséges, hogy a kezdetektől fogva garantálható legyen a szolgáltatások bizonyos színvonala. Mindezt szintén az érintettek tapasztalatai, tudása alapján lehet megfelelő tartalommal feltölteni.

MAGYARORSZÁGI PROBLÉMA TÉRKÉP:

A szociális farmok Magyarországon számos problémával szembesülnek, amelyek akadályozzák hatékony működésüket és fejlődésüket. Ezek közül néhány fő probléma a következő:

Jogszabályi és adminisztratív korlátok: az egyik legfontosabb akadály elhárult azzal, hogy 2023. év vége óta a szociális farmok számára is lehetőség nyílt a kistermelői státuszt elérni, így könnyített szabályozási környezetben működni (*ld. 7. fejezet*). Ami még hiányzik, az a nemzetközi joggyakorlat szerinti, az önálló szociális farmokat szabályozó rendelet, és a kapcsolódó kiszámítható finanszírozás. Fontos lépés lehet még a társadalmi vállalkozások hazai szabályozásának megszületése is.

Finanszírozási hiányosságok: a szociális farmok számára átlátható finanszírozási rendszer még álom Magyarországon. Jelenleg, két fő elem kiszámítható támogatása érhető el: a támogatott lakhatás és az

akkreditált támogatás, melyek nem kizárólag szociális farmok működését támogatják, hanem a szociális farmok is működtethetnek hasonló rendszereket. Külföldön többnyire az állam/ önkormányzat/ társadalombiztosítás „rendeli meg” a szociális farm szolgáltatást, ami lehet: terápia, rehabilitációs program, oktatás, szociális tevékenység, foglalkoztatás stb. Magyarországon a működést és fejlesztést is segítő szociális farm pályázat 2024-ben jelent meg először (KAP-RD50-1-24)

Infrastrukturális korlátok: sok szociális farm alapvető infrastrukturális hiányosságokkal küzd, beleértve az épületek, eszközök és technológiai felszereltség hiányát. Számukra a mezőgazdasági pályázatok kevésbé elérhetőek, mert mezőgazdasági termelő jogalanyiségük kérdéses. Jelenleg a legnagyobb probléma, hogy a szociális farmokat jogi személyként üzemeltetők nem vásárolhatnak mezőgazdasági területet („Földtörvény” tilalma) és bérelni is csak korlátozottan tudnak (*max. 1 hektár*).

Közösségi beágyazódottság hiánya: a szociális farmok fogalma még nem ismert Magyarországon. A leggyakrabban a szociális szövetkezettel tévesztik össze (*a szociális szövetkezet egy jogi forma, a szociális farm egy szakmai tevékenység, amit pl. egy szociális szövetkezet is végezhet*). Külföldön ellenben a szociális farmok termékeit sokszor előnybe részesítik vásárláskor, mert tudják, hogy azok megvételével egy hátrányos helyzetű csoport foglalkoztatását segítik elő. A Szociális Farm Tanúsító Védjegynek a láthatóság növelésében fontos szerepe lehet a jövőben (*ld. 15. fejezet*).

SZOCIÁLIS FARMOK SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYI ÉS FOGLALKOZTATÁSI FUNKCIÓS PERSPEKTÍVÁJA

A hazai szociális farmok létrehozásában az egyik legnagyobb mozgatórugó azon szülők köre, akik fogyatékos gyermekük számára szeretnének élhető életteret létrehozni, és haláluk után is garantálni, hogy kiváló ellátásban lesz részük. A szociális farmok víziójában így egyszerre jelenik meg a családias jellegű lakhatási ellátás és az értékteremtő foglalkoztatás. Támogatott Lakhatás létrehozására (*ld. 10. fejezet*) és foglalkoztatás kialakítására is (*ld. 8. fejezet*) reális esély van jelenleg. Így a szociális farm olyan társadalmi vállalkozássá válik, melynek szociális intézményi és rehabilitációs foglalkoztatási funkciója is van, mindez kombinálva a profittermelő agrártevékenységgel, hosszú távon fenntarthatóvá teszi a működést. Elsődleges megközelítésként Magyarország ide vonatkozó nemzetközi jogi vállalását járjuk körbe:

Magyarország az ENSZ Egyezmény ² ratifikálásával vállalta, hogy a fogyatékossgal élő személyek számára biztosítja, hogy a mindenki számára nyújtott közösségi szolgáltatások és létesítmények azonos alapon hozzáférhetőek a fogyatékossgal élő személyek számára is, az ő igényeikhez igazítottak, támogatja az önfoglalkoztatás, a vállalkozás fejlesztésének lehetőségeit.

A szociális farm modell térnyerése (*lehetősége*) leginkább a **férőhelykiváltás folyamatában, illetve az attól függetlenül létrejövő támogatott lakhatás szolgáltatások működtetése vonatkozásában lenne**

² 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről (19. cikk, 27. cikk) <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0700092.TV>

garanciális jelentőségű, tekintve, hogy a közösségi alapú szolgáltatások kulcselme, annak értelmében, hogy erősítse az érintettek önrendelkezését, és biztosítsa a megfelelő foglalkoztatási lehetőségekhez való hozzáférést másokkal azonos alapon.

Az **Európai Parlament 2017. november 30-i állásfoglalása** az európai fogyatékosügyei stratégia végrehajtásáról [\(2017/2127\(INI\)\)](#)³ kifejezetten felhívja a Bizottságot, hogy a pozsonyi nyilatkozatban és a szociális gazdaságról szóló madridi nyilatkozatban rögzített elvekkel összhangban **támogassa a szociális vállalkozásokat, amelyek fontos forrásai a fogyatékossgal élő embereknek biztosítható foglalkoztatási lehetőségek.** Az EU Foglalkoztatási és Szociális Bizottság fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtásáról, különös tekintettel az ENSZ CRPD bizottságának záró észrevételeire, *(2015/2258(INI))* felhívja a Bizottságot és a tagállamokat, hogy a **szociális és szolidaritáson alapuló gazdasági vállalkozásokon keresztül ösztönözzék tovább a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatását**, segítve ezzel a fogyatékossgal élő személyeknek a munkaerőpiacra való belépését. E tekintetben felhívja a Bizottság figyelmét, hogy a „**szociális vállalkozás**” kezdeményezés részeként létrehozott eszközökön keresztül ösztönözze tovább az újonnan kialakult szociális befektetési piacot, és tájékoztassa a Parlamentet a kezdeményezés féléves felülvizsgálatának eredményeiről.⁴

Magyarországon a közösségi alapú szolgáltatásokkal szemben támasztott legfontosabb elvárás, hogy fel kell számolni az általános szolgáltatásokhoz való hozzáférés vagy a társadalmi részvétel és az igénybe vevők bevonásának akadályait. Ezeket olyan jogszabályoknak és szakpolitikáknak kell felváltaniuk, **amelyek támogatják a közösségi befogadást és részvételt.**⁵

* fotó: Jan Hassing

Fotón: a kezdetek Hollandiában, ahol ma már több mint 1000 regisztrált szociális farm számára kiszámítható állami támogatás vehető igénybe.

³ Az Európai Parlament 2017. november 30-i állásfoglalása az európai fogyatékosügyei stratégia végrehajtásáról

[\(2017/2127\(INI\)\)](#) http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0474_HU.html

⁴ http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0203_HU.html

⁵ https://deinstitutionalisationdotcom.files.wordpress.com/2018/04/common-european-guidelines_hungarian-version.pdf

3 / NEMZETKÖZI KITEKINTÉS, KÜLFÖLDI JÓ GYAKORLATOK

Több kifejezés társul a care farm kezdeményezéshez: social farm, social agriculture, green therapy, farming for health, green care. Az eltérő megnevezések azonos szolgáltatást takarnak, de meghatározásonként változik a folyamatot felépítő elemek hangsúlyozása.

A care farmok piaci alapon működő, mezőgazdasági tevékenységet folytató farmok, amelyek mentális és fizikális jóllétet elősegítő szolgáltatásokat nyújtanak a mezőgazdasági munkába történő bevonás által. Egy másik meghatározás szerint a care farm szolgáltatás egyet jelent a farmokon nyújtott, személyre szabott, minőségbiztosított jólléti szolgáltatásokkal, amelyek magukban hordozzák a fejlődés és az életminőség-javítás lehetőségét. Leegyszerűsítve, a care farmokon nyújtott szolgáltatások a mezőgazdasági termelés és a szociális-, egészségügyi szolgáltatások kombinációját jelentik.

A care farm tevékenységek során a megváltozott képességekkel rendelkező emberek hagyományos gazdaságoknál, a gazda és családja irányításával, zöld környezetben, értelmes munkát végezve fejlődhetnek, erősödhetnek lelki-, szellemi- és fizikális szinten.

FOGALOMTÁR

- **Green care:**
a Természet bevonásával szociális, lelki, fizikális jóllét fokozását célzó tevékenységek. Irányzatai például: öko- terápia, állatterápia, care farming.
- **Care farm:**
a megváltozott képességekkel rendelkező emberek hagyományos gazdaságoknál, zöld környezetben, értelmes munkát végezve fejlődhetnek, erősödhetnek lelki, szellemi és fizikális értelemben.
- **Care farmer:**
szociálisan érzékeny gazdálkodó, aki a farmját care farmmá alakítja.
Inn på tunet (Norvégia) jelentése "into the courtyard", azaz "ki az udvarra".
A norvég gazdálkodók számára kialakított márkanév, amely azokat a care farmokat jelöli, amelyek megfeleltek e tanúsítvány megszerzéséhez szükséges előírásoknak.
- **Farm helper:**
segítő, a farm munkájába bekapcsolódó páciens/ kliens számunkra szimpatikusabb megnevezése

A CARE FARM DEFINÍCIÓK LÉNYEGES ELEMEI A KÖVETKEZŐK:

- a szolgáltatás helyszíne egy gazdaság;
- a terápiás folyamat részét képezi a gazdálkodói tevékenységbe való bekapcsolódás;
- a résztvevők valamilyen elakadásból kifolyólag nem képesek teljes életet élni;
- a folyamat több szintű kapcsolódásra, szociális interakcióra épül: gazda – segítő; gazda családja – segítő; segítő – segítő;
- a szolgáltatás nem illeszthető a konvencionális terápiás gyakorlatok sorába, mivel személyre szabott módon, nem intézményi környezetben zajlik.

CARE FARMOK KÉTFÉLE MÓDON ALAKULHATNAK KI:

- amikor egy szociális intézmény vállal magára gazdálkodói tevékenységet, így teremtve lehetőséget a care farm szolgáltatásban való részvételre az intézményhez köthető megváltozott képességű emberek számára;
- amikor egy gazda tárja ki a gazdasága kapuit a megváltozott képességű emberek előtt, és ő kezd el a termelői főtevékenység mellett szociális/egészségügyi szolgáltatást nyújtani, amiért cserébe anyagi támogatásban részesül

A CARE FARMOK AZ ALÁBBI CÉLCSOPORTOK SZÁMÁRA KÍNÁLNAK SZOLGÁLTATÁSOKAT:

tanulási nehézségekkel küzdők,
mentális problémákkal küzdők,
autizmussal élők,
iskolakerülő, viselkedészavaros, motiválatlan fiatalok,
a természeti folyamatokat felfedezni, megismerni vágyó óvodások, iskolások, középiskolások,
demenciával küzdő idős emberek,
a munkájukban és a városi létben kiegészített emberek,
alkohol- és droproblémákkal küzdők, szenvedélybetegek,
börtönbüntetésüket frissen letöltött emberek,
prostituáltak
munkanélküliek,
hajléktalanok
menekültek

A care farmokon nyújtott szolgáltatások egyik alapvonása, hogy személyre szabott a terápiás folyamat. Így adódhat, hogy ennyiféle csoport számára lehet ideális ez a tevékenységi forma. Ma Európában több ezer elismert szociális farm működik.

Nagy-Britanniában a care farming (*gondoskodó farmművelés*) mozgalom alulról építkezik (<https://www.carefarminguk.org/>), a közel kétezer szereplő társadalmi hatása jelentős. Több SROI kutatással bizonyították, hogy minden befektetett angol font a szociális farmokba, több, mint két-háromszorosát „hozza vissza” a társadalom számára. A care farmok többsége növénytermesztéssel és állattartással egyaránt foglalkozó kisgazdaság. A következő célcsoportoknak kínálnak szolgáltatásokat: tanulási nehézségekkel küzdők, mentális problémákkal küzdők, autizmussal élők, iskolakerülő és motiválatlan fiatalok, alkohol és droproblémákkal küzdők – jellemzően nemcsak egy célcsoport felé nyitnak. A finanszírozás többszintű, ahol pl. a helyi önkormányzati szolgáltatási struktúra megrendelőként jelenik meg. Széleskörű ágazatközi együttműködés jellemzi az angol szociális farm

működtetési modelljét.

Az Egyesült Királyságban a care farming olyan megközelítés, amely integrálja a gazdálkodást és a szociális ellátást. Az elképzelés lényege, hogy a gazdálkodási környezetet és a tevékenységeket a jólét javítására, a céltudatosság megteremtésére és az életvezetési készségek fejlesztésére használják. Egyes farmok szakképzést és készségfejlesztést kínálnak, míg mások inkább a terápiás tevékenységekre és a közösségi programokra összpontosítanak. A care farmok segíthetnek a fizikai egészség, a mentális jólét és a szociális készségek javításában. Strukturált környezetet biztosítanak, ahol a résztvevők értelmes munkát és tevékenységeket végezhetnek, ami különösen előnyös lehet azok számára, akik más környezetben nehezen boldogulnának. A care farmok különböző forrásokból, többek között helyi hatóságoktól, jótékonyági támogatásokból és kormányzati programokból kapnak finanszírozást. Vannak olyan szervezetek és hálózatok is, mint például a Care Farming UK egyesület, amelyek támogatják és népszerűsítik a gondozási farmok gyakorlatát. A farm térkép kereső is kiváló: <https://www.farmgarden.org.uk/your-area>

Írországban kb. 150 elismert szociális farm van, a számuk folyamatosan fejlődik. Kiemelt figyelmet fordítanak a gazdák képzésére, és a hálózati munkára, valamint a nemzetközi kapcsolatokra. Az Ír Szociális Farm Szövetség tagjainak működését, fejlesztését többek között az agrártárca (*Department of Agriculture Food and the Marine-DAFM*) négy éves keretszerződéssel finanszírozza ⁶, mely létrehozta szakosított intézményét: Social Farming Office.

Norvégiában a Mezőgazdasági Minisztérium felismerte a green care (zöld gondoskodás) szolgáltatások gazdasági potenciálját, ők játsszák a főszerepet a folyamatok előremozdításában. Az országban a zöld gondoskodás kifejezés egyet jelent a farmokon nyújtott, személyre szabott, minőségbiztosított jólléti szolgáltatásokkal, melyek magukban hordozzák a fejlődés és az életminőség- javítás lehetőségét. A zöld gondoskodás szolgáltatások helyszíne lehet egy gazdaság, egy erdőgazdaság vagy egy kertészet. A fejlesztő tevékenységek minden esetben az adott helyszínen folyó munkákhoz kötődnek. E szolgáltatások az alábbi terüle-

⁶ CEDRA Innovation and Development Fund for the development and progression of Social Farming at national level.

teken alkalmazhatók: oktatás (*gyermek és ifjúsági alapprogramok*); munka (*munkanélküliek vissza-kapcsolása a munka világába*); egészségügyi és szociális szolgáltatások; integrációs tevékenységek (*menekültek; bevándorlók beilleszkedésének elősegítése*); bűnmegelőzés. 2011-ben 1100 norvég gazdaság kínált fejlődési/gyógyulási lehetőséget. 2012-ben a Mezőgazdasági Minisztérium és a Regionális Fejlesztési Minisztérium, a zöld gondoskodás „mozgalom” képviselői bevonásával – megalkotta a Nemzeti Zöld Gondoskodás Stratégiát. A zöld gondoskodás kezdeményezés tudományos megalapozását kiemelt feladatként kezelik. A kutatások eredményei szerint a szociális farm szolgáltatásokat igénybe vevő embereknek fokozódott az önbecsülése, az önmagukba vetett hite és a problémamegoldó képessége, valamint könnyedebben kommunikáltak, alakítottak ki kapcsolatokat embertársaikkal, ezzel párhuzamosan pedig csökkent a kilátástalanság érzése és a szorongás mértéke. Az elmúlt években számos zöld gondoskodás tevékenységre fókuszáló képzés indult azon gazdák számára, akik ilyen jellegű szolgáltatást kívánnak nyújtani farmjukon. 2010-ben minőségbiztosítási rendszert, 2012-ben egy minősítő/jóváhagyó rendszert („*Inn På TUNET*” – „*Ki az udvarba*”) hoztak létre, ami kötelező azon gazdák számára, akik zöld gondoskodás szolgáltatásokat kívánnak nyújtani.⁷

Hollandiában az egészségügyi/szociális szektor és az agrárszektor egyaránt megértette a szociális farmművelés előnyeit, a döntéshozók sem zárkoznak el a témától. A holland kutatói közösség a kezdeményezés mellé állt, itt készül a legtöbb kutatás a témában. A szociális farmművelés a mezőgazdasági termelés és a szociális, egészségügyi szolgáltatások kombinációját jelenti itt. A farmok száma évről évre gyorsabban nő: 1998 és 2009 között 75-ről több mint 1000-re emelkedett. 2005-ben összesen 10 000 kliens részesült szociális farmokon nyújtott szolgáltatásokban, ez farmonként átlagosan évi 73 000 euró bevételt jelentett. A szociális farmok jellemzően nappali foglalkoztatóként, támogatott munkahelyként vagy lakóhelyként funkcionálnak a megváltozott képességű emberek számára. Hollandiában a szociális farmművelés a következő célcsoportok számára kínál gyógyulási/fejlődési lehetőséget: mentális problémákkal küzdők, drog- vagy alkoholfüggőségben szenvedők, tanulási nehézségekkel küzdők, idős emberek, gyerekek, motiválatlan, magatartási problémával küzdő fiatalok, tartósan munkanélküliek. A kutatások eredményei szerint, a szociális farmon töltött időszak során fokozódik a farmsegítők önbecsülése, önbizalma, önállóbakká, nyugodtabbakká válnak, és könnyedebben alakítanak ki kapcsolatot társaikkal. Életminőségük és közérzetük javul, miközben egyre inkább a társadalom hasznos tagjaiként tekintenek önmagukra. A szociális farmművelők számára jelentős kihívás a farmokon nyújtott szolgáltatások finanszírozásának biztosítása. 1995-től a szociális farmok „terápiás” tevékenységei az AWBZ- ből, a hosszú távú gondozást igénylők számára kialakított egészségügyi biztosítási programból származó pénzzel is megvásárolhatók. 2003-ban a Personal Budgets of Clients (*Kliensek Személyes Költségkerete*) program széles körben vált elérhetővé. Az újítás lényege, hogy a program résztvevői kézhez kapnak egy bizonyos pénzösszeget, melyet saját igényeik, szükségleteik szerint költhetnek el. Így vált lehetővé, hogy a kliensek közvetlenül is köthessenek szerződést egy szociális farmmal, amennyiben úgy ítélik meg, hogy ilyen jellegű szolgáltatásokra van szükségük. A holland szociális farmművelési szektor számára a következő események jelentettek előrelépést: a Mezőgazdasági Gyógyítás Nemzeti

⁷ Kiváló beszámoló a témában: <https://carefarm.blog.hu/>

Támogató Központja (*National Support Center for Agriculture and Care*) nevű intézet felállítása, a régiók szociális farmművelő szervezeteinek létrehozása.

De Hoge Born egy jól ismert szociális farm Wageningen közelében, amely számos programot kínál különböző célcsoportok számára. A bevont személyek részt vesznek a növénytermesztésben, állattenyésztésben és egyéb mezőgazdasági munkákban, amelyek segítenek fejleszteni fizikai és mentális képességeiket. A farm terapeutáival és szociális munkásaival dolgoznak együtt. Egyéni és csoportos terápiás foglalkozásokra is van lehetőség. A farm oktatási programokat is kínál, ahol a résztvevők új készségeket tanulhatnak meg, amelyek segítik őket a munkaerőpiacra való visszatérésben. A farm különböző közösségi eseményeket szervez, amelyek lehetőséget biztosítanak a résztvevők számára, hogy szociális kapcsolatokat építsenek és erősítsenek. <https://dehogeborn.nl/>

Ausztria több mint 600 szociális farmját az osztrák Agrárkamara koordinálja, a bécsi Környezetgazdálkodási tanszéken pedig „Green care” gazdaképzés is folyik. Ausztriában a Green Care kezdeményezés hasonlóan a hollandiai szociális farmokhoz, a mezőgazdasági környezetet használja fel különféle szociális, egészségügyi és oktatási szolgáltatások nyújtására. Ezek a programok számos csoportot céloznak, beleértve az időseket, a mentális vagy fizikai fogyatékkal élőket, valamint a szociálisan hátrányos helyzetű embereket. A "Green Care Österreich" egy országos szövetség, amely a mezőgazdasági tevékenységeket integrálja a szociális és egészségügyi szolgáltatásokba. Ők adják ki a green care védjegyet is. <https://www.greencare-oe.at/>

A Green Care a lehetőségek széles skáláját kínálja egészségfejlesztő, oktatási vagy szociális ajánlatok megvalósítására egy gazdaságban:

- Oktatás és szabadidő a farmon
- Egészség és időtöltés a farmon
- Állat-asszisztált beavatkozás a farmon
- Gyermekfelügyelet a farmon
- Gondozás és támogatás a farmon
- Munka és foglalkoztatás a gazdaságban

* kép forrása: www.greencare-oe.at

Az osztrák szociális farmokról földrajzi elhelyezkedés, célcsoport és meglévő tanúsítványok szerint lehet tájékozódni a szövetség honlapján:

☰

🔍

Green Care cégek

← Vissza

🇦🇹

Szövetségi állam ▾

célcsoport ▾

Tanúsítvány ▾

✕

Felső-Ausztria
Alpaca Point Pointner
Tapasztalja meg az érzékszerveket a nappali ellátással

Stájerország
Andersshof
Kalandfarm

Alsó-Ausztria
Antlashof, Antlas Ges.mBH
Tisztelet, tisztelet és megbecsülés

Stájerország
Antoniushof
...mert az állatok megérintik a lelket...

Vorarlberg
AQUA kert
Támogatást és biztonságot nyújtani az értelmes létezéshez

Burgenland
Időtúllépési farm Dél-Burgenlandban
Ideje lenni

Németországban a Therapeutische Lebensgemeinschaften (*terápiás közösségek*) fogalma alatt működnek szociális farmok, amelyek célja a mentális és fizikai rehabilitáció. Ezek a farmok különböző terápiás és szociális programokat kínálnak, amelyek célja a résztvevők életminőségének javítása és társadalmi reintegrációja. A mezőgazdasági munka és a közösségi élet segít a résztvevőknek abban, hogy újra megtalálják helyüket a társadalomban.

Néhány évvel ezelőtt a német kezdeményezésű **MAIE projekt** (*Multifunctional Agriculture in Europe – Social and Ecological Impacts on Organic Farms*) az európai kezdeményezéseket fejlettségi osztályokba sorolta:

- **Úttörő (Pioneer) státus**

Szlovénia, Csehország, Bulgária – ahol elindultak már szociális farm kezdeményezések.

- **Közepesen fejlett (Moderately developed) státus**

Franciaország, Portugália, Finnország, Németország – ahol a szociális farmok száma és sokszínűsége fejlődik, felhasználói hálózatok alakulnak, de a politikai és finanszírozási háttér még nem biztosított.

- **Jól fejlett (Well developed) státus**

Olaszország⁸, Hollandia – ahol az egészségügyi és szociális szektor felfedezte a szociális farmok terápiás, rehabilitációs, foglalkoztatási előnyeit, a gazdák számára a szolgáltatások nyújtása bevételt jelent, az együttműködési rendszerek fejlettek és vannak elérhető támogatási források egyaránt.

- **Hivatalosan elismert (Officially recognized) státus**

Norvégia – ahol a kutatók, az érintettek és az egészségügyi, mezőgazdasági és foglalkoztatási minisztériumok képviselői együttműködnek, valamint a szociális farmok elismertsége és finanszírozása biztosított.

A Social Services in Multifunctional Farms (*SoFar* azaz *'Társadalmi szolgáltatások többfunkciós gazdaságokban*) projekt összegzése szerint öt évvel ezelőtt Belgiumban 308, Franciaországban 2100, Németországban 220, Írországon 106, Olaszországban 675, Hollandiában 839, Szlovéniában 15 szociális farm működött.⁹ A szociális farmok, mint az inkluzív szemlélet megvalósulásának színtere, öt éve nemzetközileg elismert szakmapolitikai tény.¹⁰

Olaszországban az Agricoltura Sociale mozgalom a háttér foglalkoztatási, szociális- és egészségügyi programlehetőségek működnek, melyeket átszövi a szociális szövetkezetek nagy múltú rendszere. A finanszírozásban a helyi önkormányzatok és nonprofit szervezetek egyaránt részt vesznek. Az olasz szociális farmok különösen sikeresek az idősek és a fogyatékkal élők rehabilitációjában. 2015-ben önálló szociális farm törvény lépett életbe Olaszországban. Ez tartalmazza a „Szociális mezőgazdaságra vonatkozó rendelkezéseket”, amely elismeri és megszilárdítja a szociális mezőgazdaság korábbi tapasztalatait, és alapvető egyértelműségi elemeket vezet be a célok tekintetében, a „szociális mezőgazdaság” fogalmának szabályozási meghatározásában, a szubjektív elhatárolásban, a szereplők nyilvános elismerésének módszereiben és a tevékenységek kedvezményezettjeinek azonosításában. A 2015-ös törvény valójában a szociális mezőgazdaságot támogatja, mint a mezőgazdasági vállalkozások multifunkcionalitásának egyik aspektusát, amely a szociális, szociál-egészségügyi, oktatási és szociális integrációs beavatkozások és szolgáltatások fejlesztését célozza, azzal a céllal, hogy elősegítse a megfelelő hozzáférést és egységességet. A törvény értelmében a „szociális mezőgazdaság” olyan tevékenységet jelent, amelynek célja:

- a rehabilitációs és szociális támogatási projektekbe bevont fogyatékkal élő és hátrányos helyzetű személyek munkába való bevonása;

⁸ Olaszországban szociális farm jogszabály magalkotásra került!

⁹ <http://sofar.unipi.it/>

¹⁰ http://orgprints.org/24071/1/24071%20paper_ISOFAr_final_new_MM.pdf

- társadalmi és szolgáltatási tevékenységek a helyi közösségek számára anyagi és immateriális mezőgazdasági erőforrások felhasználásával: a készségek és képességek fejlesztése, a társadalmi és munkahelyi befogadás, a szabadidőre és a mindennapi életben hasznos szolgáltatásokra irányuló tevékenységek előmozdítása;
- az érdeklődők egészségi állapotának, szociális-, érzelmi- és kognitív funkcióinak javítását célzó gyógyászati-, pszichológiai- és rehabilitációs terápiákat támogató előadások és szolgáltatások megvalósítása;
- a környezeti és élelmezési nevelést, a biológiai sokféleség védelmét, valamint a földdel kapcsolatos ismeretek terjesztését célzó projektek megvalósítása.

Az európai szociális farm térképre már felkerült Lengyelország, Románia is és Bulgáriában is több sikeres kezdeményezésről számolnak be. Jelen kiadvány többek között azért készült, hogy segítségével Magyarország területe is benépesedjen szociális farmokkal. Az elmúlt években kiváló nemzetközi projektek születtek szociális farm témában.

Az alábbi Erasmus+ projekt által támogatott projekt honlapján több ország szociális farm esettanulmányát olvashatjuk, valamint egy három modulós szociális farm tanfolyam moduljait is letölthetjük:

<https://socialfarms-erasmus.eu/>

1. modul: szociális farm tutor
2. modul: szociális farm vezető
3. modul: szociális farm nevelő

4 / KIS MAGYAR SZOCIÁLIS FARM TÖRTÉNELEM

Eddigi tapasztalataink alapján elmondhatjuk, hogy itthon is működnek a care farmokhoz hasonlókezdeményezések, azonban jellemzően az Európa- szerte elterjedt megoldás egy- két elemét alkalmazzák csupán, legyen az a hátrányos helyzetben élők foglalkoztatása, bevonása, fejlesztése vagy a természet, a környezet, a farm, mint fejlesztő terep használata. Mindezek különböző hatásokkal működnek, legtöbb nem tudatosan épít a green care szemléletére. Méretüknél fogva szinte láthatatlanok, pontszerűen, elszórva találunk rájuk. A legutóbbi időkben kezdtek el csak a szociális farmok hazai kezdeményezési kibontakozni, „megjelenni a társadalmi és döntéshozó radaron”, mely elsősorban az általuk létrehozott szövetség munkájának eredménye.

De lássuk a kezdeteket:

2004- ben Ébner Gyula lobbimunkája nyomán fordították le és adták ki az „Európai farmközösségek autizmussal élő emberek számára” c. könyvet, ami az ír autista farmok munkáját mutatja be. A mai napig szakmailag releváns, hiánypótló mű, ami közel 300 oldalon ad gyakorlatias támpontos autista majorságok létrehozására.

2004-ben a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium támogatásával a Fogyatékosok Esélye Közalapítvány pályázatot írt ki, autista majorságok létesítésére. Ennek első körös nyertesei a gyöngyösi Autista Segítő Központ (*Ferences Rendtartomány*), Ébner Gyula vezetésével, és a miskolci Szimbiózis Alapítvány Jakubinyi László vezetésével. Így indult el fejlesztés Karácsondon és Miskolcon a Baráthegyi Majorságban. Később további szereplők csatlakoztak. Ezt követően az AOSZ (*Autisták Országos Szövetsége*) égisze alatt létrejött a Majorháló (*Autista Majorságok Hálózata*), <https://www.majorhalo.hu/>, melynek elhalásáról az utolsó 2018-ban tett bejegyzés tanúskodik. A többkörös pályázati forrásokból elsősorban lakóotthonok és kisebb foglalkoztatók jöttek létre. A lakóotthonok többsége ma is működik, de majorságként az eredeti elképzelés szerint csak a Baráthegyi Majorság maradt fenn.

2008-ban jelenik meg az első hazai szakmai/lobbi kiadvány: „Miért éppen majorság” – Segédlet a magyarországi majorságok működtetéséhez (szerző Jakubinyi László)

2011- Ezt követi a már vészharangot kongató szakmai munka ugyancsak Jakubinyi Lászlótól: „Autista majorságok helyzete Magyarországon” Pillanatkép 2011 tavaszán.

2014-2016 között valósult meg a Szimbiózis Alapítvány Norvég Alap által támogatott "A szociális farmok létrehozása Magyarországon" c. projektje. Ennek keretében készült el az a 300 oldalas tanulmánykötet (szerkesztők Kajner Péter és Jakubinyi László), ami eddig a legnagyobb hatást érte el. A hat egyetem, tíz szakértő bevonásával készült szakmai kiadvány címe: „Szociális farmok létrehozása Magyarországon – kézikönyv és fejlesztési javaslatok”. A tanulmány a mai napig hivatkozási pont. A projekt részeként létrejött a hazai szociális farm hálózat, majd intézményesülve 2016. május 2-án bejegyzésre került a Magyar Szociális Farm Szövetség.

2015- „Bevezetés a szociális farmok világába” – felnőttképzést engedélyezett a Szimbiózis Alapítvány. Több turnusban mintegy 40 hallgató vesz részt a képzésen az ország minden pontjáról érkezve.

2016- december 29-én 223 047 lajstromszámmal a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala lajstromba vette a Szociális Farm Tanúsító Védjegyet.

2016-2018 - Horváth Janka és Siklósi Rozália kiváló blogot szerkesztett „Care Farm blog” címmel. Előzmény a Legyél Te is on the spot! "Egy Inn pa tunet-ből jelentkezőnk" c. 2015-ban tett Norvég tanulmányútjuk.

2020- SoFarEDU.eu projekt keretében a Szent István Egyetem kísérleti oktatási programot hajt végre és megjelenik a „Szociális farm képzés a felsőoktatásban” oktatási anyag.

Az első tíz év után új korszak indult: a szövetség tagjai egyre több közös programot valósítottak meg, és egyre több szociális farm bontakozott ki az országban. Számos nemzetközi tanulmányút, lobbianyag, szakmai esemény, közös program és projekt jellemzi ezt az időszakot. A sok-sok egyeztetés és előterjesztés, Tárcaközi Bizottsági meghallgatásig nőtt fel, valamint különböző minisztériumokban államtitkári és miniszteri egyeztetések valósultak meg. A munka eredménye hét év után bontakozott ki jogszabályban és pályázati kiírásban. Ez idő alatt több szakdolgozat is készült szociális farm témában.

2022- a Miskolci Egyetem Állam- És Jogtudományi Karán dr. Szilva- Orosz Flóra „A Szociális Farmrendszer” címen írta és védte meg Phd. értekezését.

2022-2024 - A nemzetközi jelenlétet mutatja, hogy a szövetség tagja volt annak a hat országos, több egyetemet és kutatóintézetet bevonó konzorciumnak, amelyik a Horizont 2020 által finanszírozott FARMWELL projektet valósította meg. <https://farmwell-h2020.eu/>

2023-ban nagy áttörést hozott a 2015-ben publikált tanulmányban megfogalmazott „Kistermelői rendelet” módosítása, ami lehetővé teszi a szociális farmok egyszerűsített feltételek közötti rugalmas higiéniai szabályok szerinti kistermelői működését.

2024-ben a KAP-RD50-1-24 szociális farmok létrehozását és működtetését az 1,6 MRD keretű, mintegy 40 M Ft/pályázó támogatási intenzitású felhívás jelent igazi mérföldkövet. Ez a második tízéves ciklus zárása.

5 / HOL TARTUNK MOST? AKTUÁLIS HELYZETKÉP

A szociális farmtevékenység társadalmi, gazdasági ismertségét és elismertségét megalapozó kutatások, tanulmányok elkészültek. A szociális farmtevékenységet folytató szervezetek felszínre kerültek, és egy országos szintű egyesületi formába tömörültek, megalakult a Magyar Szociális Farm Szövetség. (www.szocialisfarm.hu) A hazai kezdeményezéseket összefogó Szociális Farm Hálózat **2015**-ben publikált tanulmánya ¹¹ és szakmapolitikai javaslata ¹²

¹¹ http://szocialisfarm.hu/files/Szocialis%20Farm%20tanulmany%203.2.%20vegleges_nokorr.pdf

¹² <http://szocialisfarm.hu/files/SZ.F--Szakmapolitikai-Javaslat.pdf>

eredményeként az **EMMI Fogytékosságügyi Tárcaközi Bizottsága** létrehozta a Szociális Farm Munkacsoportot ¹³, mely több tárcát, szervezetet is érintő javaslatát **3/2016/FTB** határozatával fogadta el.

2016: a Tárcaközi Bizottság által elfogadott **„szociális farm” definíció:** *„A Szociális Farm, a szociális és szolidáris elveknek megfelelően, a társadalmi és környezeti szemléletformálás érdekében működő szervezet vagy szervezetek kooperatív gazdálkodási együttműködési formája, amelynek tagjai mezőgazdasági termelő, feldolgozó, szolgáltató tevékenységet végeznek hátrányos helyzetű személyek, fogyatékos és megváltozott munkaképességű személyek bevonásával; illetőleg mezőgazdasághoz kapcsolódó szemléletformáló kiegészítő tevékenységet végez a társadalom szélesebb köre számára. A szociális farm tehát nem egy új gazdálkodó szervezeti forma, hanem egy komplex tevékenység elnevezése, amelynek mezőgazdasági elemei önmagukban nem garantálják a gazdasági fenntarthatóságot.”*

A **2017** márciusában elkészült *„Beszámoló a Szociális Farm Munkacsoport javaslatai alapján megjelölt feladatok végrehajtásáról és jövőbeni ütemezéséről a Fogytékosságügyi Tárcaközi Bizottság részére”* című dokumentum további finomításokat tartalmaz, de sajnos akkor még érdemi változás nem történt ebben a témában. A szociális farm védjegy bejegyzése iránti védjegy eljárás lezárult, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala bejegyezte a Szociális Farm Tanúsító Védjegyet ¹⁴ (lajstromszám: 223 047).

2023 – november 23-tól hatályos a 60/2023. (XI.15.) AM rendelet a kis mennyiségű, helyi, marginális élelmiszer- előállítás és értékesítés higiéniai feltételeiről, amely a kis mennyiségű helyi élelmiszer-előállítás feltételeit könnyíti, és kistermelői státust biztosít a szociális farmokat működtető jogi személyeknek is.

2024 – megjelent a szociális farmok létrehozását és működését támogató KAP-RD50-1-24 - Társadalmi vállalkozások fejlesztésének támogatása című pályázati felhívás (beadási határidő 2024. szeptember 10-től), melynek keretében 24 hónapra 40 M Ft/pályázati támogatásra lehet benyújtani projekt tervet.

A „CARE FARM” MAGYARUL: SZOCIÁLIS FARM

A szociális farm a mentális és fizikális jóllétet segíti, illetve ismeretátadást elősegítő szolgáltatásokat nyújt a mezőgazdasági munkába történő bevonással. A gazdaságban, zöld környezetben folytatott aktivitással gyógyítja és/vagy rehabilitálja a mentális és egyéb betegségekkel, különböző fogyatékoságokkal, hátrányos helyzettel, illetve más problémával küzdőket vagy stabilizálja, illetve

¹⁴ A tanúsító védjegy egy olyan speciális védjegyfajta, amelyet a védjegybejelentésben ilyenként jelölnek meg, és amely alkalmas arra, hogy a védjegyjogosult által az anyagösszetétel, az áruk gyártási módja vagy a szolgáltatásnyújtás módja, illetve a minőség, pontosság vagy egyéb jellemző tekintetében tanúsított árukat vagy szolgáltatásokat megkülönböztesse az ilyen tanúsítással nem rendelkező más áruktól vagy szolgáltatásoktól. (<https://www.sztnh.gov.hu/hu/vedjegy/a-megjelolesek-tipusai/tanusito-vedjegy>)

pozitív irányba fejleszti állapotukat. Egészséges emberek számára az ismeretátadás, képzés tere lehet a mezőgazdasági munka, a vidéki élet (új- ra) felfedezését segítheti. Nincs egyetlen elfogadott definíciója, a szociális farm vagy „zöld gondoskodás” (green care) a nemzetközi szakirodalomban inkább egy ernyőfogalom. Olyan egészség- promóciós és terápiás célokat tűz ki, amelyek eléréséhez a természet élő és élettelen elemeit használja fel.

Szociális farm = a mentális és fizikális jóllét, és a szemléletformálás forrása

Definíció	Eszközrendszer
A szociális farm: ☐ szociális szolidaritás elvére épülő, ☐ kooperatív gazdálkodási forma ☐ amely szemléletformálási szerepkörrel is bír	A szociális farm: ☐ hátrányos helyzetű személyek bevonásával és/vagy javára ☐ mezőgazdasági termelő – feldolgozó - szolgáltató ☐ valamint ismeretterjesztő/oktató tevékenységet végez

2015-ben a szociális farmok hazai szakmapolitikai bevezetéséhez 10 fős szakértői csapatból álló team, egy nagyszabású tanulmányban foglalta össze javaslatait. A munka során gyakorlati szakemberek és egyetemi kutatók (SZIE, ELTE, ME, SOTE, Corvinus) alkották meg, a később az EMMI Fogymódosítási Tárca Bizottsága által is elfogadott meghatározást:

A SZOCIÁLIS FARM, a szociális szolidaritás elveinek megfelelően, a társadalmi és környezeti szemléletformálás érdekében működő kooperatív gazdálkodási forma, amely mezőgazdasági termelő, feldolgozó, szolgáltató tevékenységet végez hátrányos helyzetű személyek bevonásával; illetőleg mezőgazdasághoz kapcsolódó szemléletformáló kiegészítő tevékenységet végez a társadalom szélesebb köre számára.

A hazai tapasztalatok alapján, Magyarországon a szociális farmok három altípusát különböztetjük meg:

- **Rehabilitációs Farm** vagy szociális/ rehabilitációs célú gazdaság: fő jellemzője a hátrányos helyzetű személyek bevonása a szociális intézmény keretei között folytatott foglalkoztatásba.
- **Gondoskodó Farm** vagy gondoskodó gazdaság: fő jellemzője a hátrányos helyzetű személyek bevonása mezőgazdasági tevékenységet végzők által, a mezőgazdasági tevékenység végzésének helyén.
- **Társadalmi Farm** vagy együttműködő gazdaság: fő jellemzője a szemléletformálás egy meghatározott személyi kör részére és/vagy foglalkoztatásba történő bevonás mezőgazdasági tevékenységet végző személyek, mezőgazdasági tevékenység végzésének helyén.

A szociális farm 3 altípusa			
	Célcsoport	Tevékenység helye	Tevékenység célja
1. Rehabilitációs farm	hátrányos helyzetű személyek	szociális intézmény keretei között	foglalkoztatás
2. Gondoskodó farm	hátrányos helyzetű személyek	mezőgazdasági tevékenység telephelyén	foglalkoztatás
3. Társadalmi farm	egy előre meghatározott célcsoport	mezőgazdasági tevékenység telephelyén	szemléletformálás (képzés és/vagy foglalkoztatás útján)

A Magyar Szociális Farm Szövetségnek 2024-ben már több mint 50 tagja van, de még kevés ténylegesen működő szociális farmról számolhatunk be. 2024 közepén a KAP-RD50-1-24 pályázati felhívás kapcsán - mely kiírásban előny a Szociális Farm Védjegy- indult el egy tanúsítási eljárás dömping. Várhatóan 15-20 szociális farm fog védjegyet kapni, ami azt jelenti, hogy ennyi védjeggyel elismert ténylegesen működő szociális farmról beszélhetünk.

JÖVŐKÉP:

A szociális farmok, mint társadalmi vagy közösségi gazdaságok, az Európai Unióban jelentős szerepet játszanak a vidéki fejlesztésben, a szociális integrációban és a fenntartható mezőgazdaságban. Ezek a farmok különféle társadalmi szolgáltatásokat nyújtanak, beleértve a rehabilitációt, az oktatást, a munkahelyteremtést, és a mentális és fizikai egészségügyi támogatást. Három fő elismert pillére a szociális farmoknak:

Szociális integráció: A szociális farmok gyakran foglalkoztatnak hátrányos helyzetű csoportokat, mint például a fogyatékkal élőket, a mentális egészségügyi problémákkal küzdőket, vagy a tartós munkanélkülieket. A farmok biztosítják számukra a szükséges támogatást és képzést. A szociális farmok célcsoportja körében megtalálhatóak még a szenvedélybetegek, a börtönviseltek, prostituáltak, és a menekültek egyaránt. Ezen a nagy kihívást jelentő területeken is egyre több sikeres programbeszámolóval találkozhatunk, ami egyre inkább fókuszba helyezi a szociális farmok társadalmi értékét.

Oktatás és Képzés: Sok szociális farm oktatási programokat kínál, beleértve az „égig érő tanterem” típusú iskolai kirándulásokat, gyakorlati mezőgazdasági képzéseket, valamint a környezettudatosságot és tanyapedagógiát felölelő tevékenységeket.

Fenntarthatóság: A szociális farmok gyakran alkalmaznak fenntartható mezőgazdasági gyakorlatokat, mint például a biogazdálkodás, permakultúra, különböző megújuló energiaforrásokat is használnak akár kisebb léptékekben.

Össességében a szociális farmok jelentős hozzájárulást nyújtanak az EU vidéki területeinek fejlődéséhez, társadalmi integrációjához és fenntarthatóságához. A megfelelő támogatással és hálózati építéssel ezek a gazdaságok tovább növelhetik pozitív hatásukat.

A legújabb szociális farm innováció a demens betegek hatékony segítése:

A hagyományos egészségügyi intézményekkel (*pl. bentlakásos és időotthonok*) szemben a green care gazdaságok otthonos, kis létszámú környezetben kínálnak gondozási tevékenységet. A zöld gondozás egy új jelenség Európában és Japánban, és főként a demenciában szenvedők nappali ellátására összpontosít.

Hollandiában több mint 1000 zöld gondozási farm van, amelyek közül körülbelül 250 nyújt gondozási tevékenységet demenciában szenvedők számára. A közelmúltban néhány zöldgondozási farmot hoztak létre, amelyek 24 órás gondozást nyújtanak, és alternatívának tekintik őket más intézményes tartós gondozási környezetekkel szemben. Ezek közül az egyik egy tehenészet, amely 2005 óta nyújt nappali ellátást demenciában szenvedőknek. A tulajdonosok egy férj, aki a gazda és felesége, akinek a csapata felel az irányításért. A hölgy előéletét tekintve ápolónő, korábban hagyományos időotthoni gondozásban dolgozott. A zöldgondozási tanya napközi tevékenységre való megnyitása óta a tulajdonosok sok kérdést kaptak ügyfeleiktől, hogy miért nem maradhatnak a tanyán, mivel megnőtt a gondozási igény, és elkerülhetetlenné vált az idősok otthonába való felvétel. Hollandiában a szükséges ellátás szintjét szabványosított értékelési eljárás határozza meg, amelyet egy kormányzati ügynökség végez. Az időotthonba való felvétel ezen az értékelésen alapul, mind a kis létszámú otthoni gondozási intézmények, mind a hagyományos időotthonok esetében, és összhangban van a családgondozókkal vagy az ügyfelek törvényes képviselőjével. A gazda és felesége szerette volna bővíteni gondozási tevékenységét, ezért tanyájukon két kisméretű, otthonos helyszínt alakítottak ki 20 demens ember számára. A hivatalos megnyitó 2013 márciusában volt. Az alsó szinten két, az emeleten négy lakást alakítottak ki. A szociális farmon végzett tevékenységek közé tartoznak a házimunkák, kertészkedés, vagy az állatok ellátása. A lakók átlagéletkora 83 év, 53 és 96 év között mozog. A lakók kognitív és funkcionális állapota közepesen súlyos vagy súlyosan károsodott. Össességében a családtagok pozitívan értékelték a zöldgondozási farmon végzett tevékenységeket és az ellátás személyes megközelítését. Az első tapasztalatok azt mutatják, hogy a lakók számára több lehetőség van értelmes tevékenységre, mivel ezek beépülnek a fizikai környezetbe. *(Példa forrása: tudományos cikkek beszámolóit).*

ADAPTÁLHATÓ-E A RENDSZER ITTHON?

Kész válaszaink nincsenek, további kérdéseink annál inkább. Gondolatébresztőként megosztunk néhányat:

Meglátásunk szerint a külföldi minták adaptálhatóságával kapcsolatos kérdések megválaszolásához további kutatásokra van szükség. Ebben mi is igyekszünk részt venni, ugyanakkor lényeges lenne tapasztalt hazai szakemberek bevonásával pontos képet kapni a care farm- szerű kezdeményezésekről

és az itthoni szociális/egészségügyi/oktatási rendszerbe való illeszthetőségükről. Emellett a gazdálkodók és a vidékfejlesztéssel foglalkozó szervezetek, szakértők szociális farmokkal kapcsolatos gondolatait is szükséges kikérni, nemcsak elméleti síkon, hanem a gyakorlati bevezetéssel kapcsolatban is.

Főbb kérdéseink között szerepel a hazai adaptálással kapcsolatban, hogy az oktatási / szociális / egészségügyi intézmények működése lehetővé teszi-e itthon, hogy a klienseik (*legyen az egy sajátos nevelési igényű kisgyermek, egy depressziós fiatal vagy egy demens idős ember*) kimozduljanak az adott intézmény fizikai keretei közül egy gazdaságba? Például megoldható-e, hogy egy szociális intézmény ellátottja heti kétszer az intézményen kívül, egy környékbeli farmon tevékenykedjen szakmai felügyelet mellett? Vagy egy tanulási nehézséggel küzdő diák felfüggesztheti bizonyos időre a tanulmányait azért, hogy intenzívebben bekapcsolódhasson egy gazdaság életébe? Elég rugalmas-e a szervezetek működése ahhoz, hogy akár egyénenként eltérő terápiát, fejlesztést javasolhasson? (*Hiszen nem mindenki számára alkalmas megoldás a care farm.*) Milyen szinten, milyen mechanizmussal lehet a működés költségeit beépíteni a rendszerbe, tudná-e az intézmény/állam vállalni a finanszírozó szerepét? Ki és milyen módszerrel méri fel az ellátottak állapotát, a foglalkozások életminőség javító, romlást csökkentő hatását? A gazdálkodók körében is alaposan fel kell mérni, hogy jelen van-e részükről a kellő nyitottság, elegendő motiváció és szándék egy ilyen kezdeményezés elindításához, biztosítani kell a speciális képzésük, és továbbképzésük lehetőségét. Ki kell alakítani az állatasszisztált terápiák elismerési rendszerét. Ugyanakkor, nem szabad megfeledkezni a keresleti oldalról sem, azaz a lehetséges célcsoportok igényeinek, szükségleteinek minél pontosabb azonosítására: Van-e valódi, akár fizetőképes kereslet a farmokon nyújtott szolgáltatásokra?

AZ EU SZEREPE ÉS TÁMOGATÁSA

Az EU különféle programokon keresztül támogatja a szociális farmokat:

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA): Az EMVA pénzügyi támogatást nyújt a vidéki közösségek fejlesztésére, beleértve a szociális farmokat is. Az alap célja a vidéki térségek gazdasági életképességének növelése és a munkahelyteremtés elősegítése. Az EMVA (*a KAP „második pillére”*) esetében a teljes előirányzat 95,5 milliárd euró. Ez magában foglalja a Next Generation EU helyreállítási eszközből származó 8,1 milliárd eurót, amely a Covid19 világjárvány jelentette kihívások kezelését hivatott segíteni.

Erasmus+ Program: Az Erasmus+ keretében finanszírozott projektek között található olyanok is, amelyek a szociális farmok hálózatának erősítését, a jó gyakorlatok megosztását és a képzési programok fejlesztését célozzák.

Horizon 2020: Ez az EU kutatási és innovációs keretprogramja, amely támogatást nyújthat a szociális farmokkal kapcsolatos innovatív projektekhez, beleértve az agrár- és a szociális innovációkat is.

HAZAI ÉS EU- S SZAKMAPOLITIKAI SZINERGIÁK:

Az elmúlt évtizedekben új jelenséggént jelentek meg az Európai Unióban a szociális farmok kezdeményezései, mely a fejlett országokban egyrészt a vidék megtartó erejének növelését segítik elő az emberléptékű gazdaságok fejlesztése révén, másrészt az agrárium szolidáris aspektusát jelenítik meg a mezőgazdasági tevékenységek szociális- rehabilitációs ágazat keretébe történő beemelésével. A szociális farmok rendszere a mezőgazdasági szereplők, a szociális ellátórendszer, a bevont hátrányos helyzetű emberek és maga a társadalom számára is számos pozitív hozadékot jelent.

2012. december 12- én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Szociális mezőgazdaság: „zöld gondozás”, szociális és egészségügyi politikák témakörében hozott NAT/539 véleménye szerint: „1.1. A szociális mezőgazdaság innovatív megközelítés, amely két koncepciót kapcsol össze: egyrészt a többfunkciós mezőgazdaságot, másrészt a helyi szintű szociális szolgáltatásokat, illetve az egészségügyi ellátást. A mezőgazdasági termelés keretében hozzájárul a sajátos szükségletekkel rendelkező személyek jólétéhez és társadalmi integrációjához.”¹⁵

SZOCIÁLIS MEZŐGAZDASÁG: „ZÖLD GONDOZÁS”, SZOCIÁLIS ÉS EGÉSZSÉGÜGYI POLITIKÁK NAT/539 SZOCIÁLIS MEZŐGAZDASÁG.¹⁶

3.3. A szociális mezőgazdaságot (a tudomány és a technológia területére vonatkozó európai együttműködés COST Action 866 jelű, Green Care [Zöld gondozás] című kezdeményezésében foglalt definíciónak megfelelően) első lépésben tehát olyan tevékenységek összességeként lehetne meghatározni, amelyek – növényi és állati – mezőgazdasági forrásokat használnak fel, vidéki vagy városkörnyéki övezetekben olyan szociális szolgáltatások létrehozására, mint a rehabilitáció, a terápia, a védett munkahelyek, az egész életen át tartó tanulás és a társadalmi integrációhoz hozzájáruló más tevékenységek.

4.1 A szociális mezőgazdaság az azon belüli terápiás tevékenységek, valamint a munkaerő-piaci, társadalmi és képzésbeli integráció révén tagadhatatlanul magas értéket képviselő közszolgáltatásokat nyújt, és hozzájárul a fenntartható fejlődéshez.

4.3. A szociális mezőgazdaságban rejlő lehetőségek felismerése egyre fontosabbá válik minden szinten, valamint az agrárszervezetek, a helyi közösségek éppúgy, mint a szociális és egészségügyi intézmények friss szemmel tekintenek a szociális mezőgazdaságra. (A teljes szöveg a 16.1. mellékletben olvasható).

A hazai jogszabályi környezetből leginkább (más joghely híján) a „Földtörvény” preambulumból idézünk:

¹⁵ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/eesc-opinion-social-farming>

¹⁶ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12.

2013. ÉVI CXXII. TÖRVÉNY A MEZŐ- ÉS ERDŐGAZDASÁGI FÖLDEK FORGALMÁRÓL BEVEZETŐJE/ AZ ORSZÁGGYŰLÉS CÉLJA:

- a falvak népességmegtartó képessége megújuljon, a lakosság városba áramlása mérséklődjön, és ezáltal a helyi népesség kor-összetétele javuljon,
- a mezőgazdálkodás és az agrárszolgáltatások feltételeinek kedvezőbbé válása a korábbinál érzékelhetőbben járuljon hozzá a falvak jövedelemtermelő képességének erősödéséhez,
- a mezőgazdaságban termelt jövedelmeknek a vidékfejlesztési célok szolgálatában történő felhasználása lehetőleg a keletkezésük helyén segíthesse elő a foglalkoztatás bővülését,
- az agrártársadalom a vidéki családi közösségek termelési közösségként történő megszerveződése és a helyi vállalkozások gyarapodása révén tovább erősödjön,
- a mezőgazdaságban a közepes méretű agrárüzemek elterjedjenek, valamint a kis gazdaságok stabil működése és további fejlődésük biztosított legyen,
- a saját és közvetlen termelési és szolgáltatási munkavégzésen alapuló agrárgazdálkodás bővüljön,
- a földművesek részére az önfoglalkoztatás a korábbinál tágabb keretekben kínáljon valódi alternatívát - többek között - a helyi élelmiszer-kereskedelem lehetőségeinek bővülésével, valamint a saját munkavégzésen alapuló és azt kiegészítő tevékenységek folytatásához, mint például a falusi vendéglátás, a kedvezőbb feltételek megteremtésével.

6 / KIK LEHETNEK A SZEKTOR SZEREPLŐI?

A Szociális farmok olyan mezőgazdasági vállalkozások, amelyek társadalmi célokat szolgálnak. Ezek a farmok különböző tevékenységeket és programokat kínálnak, amelyek elsődleges célja a társadalmi integráció, a (re)habilitáció, az oktatás és a munkahelyteremtés. A szociális farm/ green care (*zöld gondoskodás*) szektor egyre fontosabb szerepet tölt be a vidékfejlesztés, a fenntartható mezőgazdaság, a szociális ellátás, társadalmi befogadás és szociális gazdaság terén. Néhány kulcsfontosságú szereplő és terület, melyek fontosak a szociális farm szektor számára:

ÁGAZATOK

1. Mezőgazdaság:

A szociális farmok mezőgazdasági tevékenységeket folytatnak, mint például növénytermesztés, állattenyésztés, kertészet és élelmiszer-feldolgozás. A mezőgazdasági ágazat alapvető szerepet játszik a farmok működésében.

2. Szociális ellátás: A szociális farmok alapvetően kiegészítik a szociális ellátást, tevékenységük terápiás jellegű. Több farmon szociális intézmény is működik. A szociális ágazat kulcsfontosságú a farmok működésében.

3. Foglalkoztatás: Szociális farmok célja a társadalmi integráció, a munkanélküliség csökkentése és a hátrányos helyzetű csoportok számára foglalkoztatás biztosítása. Számos farm működtetője rehabilitációs-/ védett foglalkoztató. A foglalkoztatásért felelős ágazat számára a szociális farm kulcsfontosságú, hiszen olyan személyeket von be foglalkoztatásba, akik a hagyományos munkaerőpiacon nem állják meg a helyüket.

4. Egészségügy: Az egészségügyi szolgáltatások,- beleértve a mentális egészséget és a rehabilitációt- szorosan kapcsolódnak a szociális farmok tevékenységeihez. A farmok gyakran egészségügyi intézményekkel működnek együtt a résztvevők támogatása érdekében.

5. Oktatás és képzés: Az oktatási és képzési programok elengedhetetlenek a szociális farmok működésében. Ezek a célcsoporti személyeket, és a farmra látogató oktatási intézmények diákjait egyaránt érintik. Számos farmon folyik szemléletformáló tevékenység és sokszínű edukációs program (*tanya pedagógia, erdei iskola, farmanoda stb.*). A gyakorlatorientált oktatás kiváló terepe a szociális farm, így az oktatási ágazat számára stratégiai helyszín.

6. Közösségi fejlesztés: A szociális farmok hozzájárulnak a helyi közösségek fejlődéséhez, munkalehetőségeket teremtenek és közösségi programokat szerveznek, amelyek erősítik a közösségi összetartozást.

7. Környezetvédelem: Sok szociális farm környezetbarát mezőgazdasági módszereket alkalmaz, amelyek hozzájárulnak a fenntartható fejlődéshez és a környezetvédelemhez.

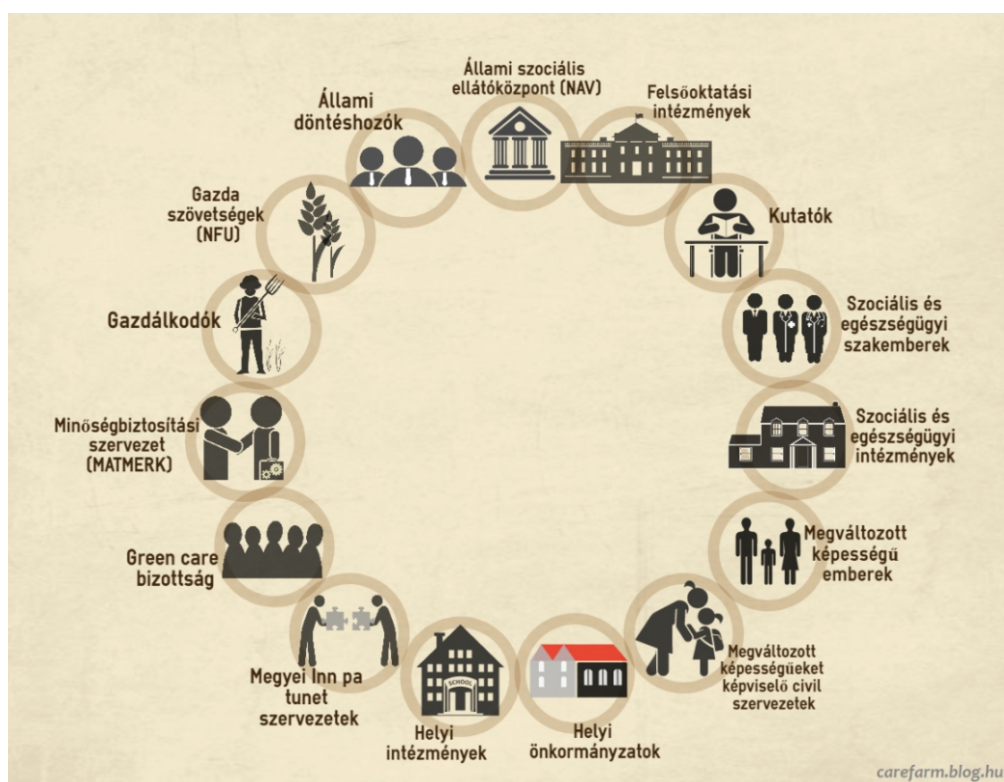
8. Szociális gazdaság: a szociális farmok agráralapú társadalmi vállalkozások, jelentős foglalkoztatási és társadalmi hatással.

SZEREPLŐK

SZOCIÁLIS FARM TEVÉKENYSÉG KÖZVETLEN SZEREPLŐI	SZOCIÁLIS FARM TEVÉKENYSÉG KÖZVETETT SZEREPLŐI
Célcsoport (szolgáltatást igénybe vevők köre)	Oktatók, trénerek (gazdákat és állatokat képzők)
Mezőgazdasági tevékenységet végző gazda, vagy szervezet (és mezőgazdasági tevékenységet végző annak munkatársa)	Helyi közösségek és önkéntesek, ellátottak családtagjai
	Nonprofit segítő szervezetek
Szolgáltatást igénybe vevők mellé nélkülözhetetlen szakember (pedagógus, terapeuta, ápoló...)	Kormányzati szervek, Egészségügyi intézmények, önkormányzat
	Kutatóintézetek és egyetemek

- 1. Farmgazdák és munkavállalók:** Ők a szociális farmok napi működéséért felelősek. A farmgazdák koordinálják a mezőgazdasági tevékenységeket, felügyelik a résztvevők munkáját, és biztosítják a farm fenntarthatóságát.
- 2. Szociális szakemberek és terapeuták:** Szociális farmokon dolgozó szakemberek, vagy a rászorulókat a gazdaságba kísérő szakemberek, akik támogatják a résztvevőket, működtetik a különböző szociális- és egészségügyi programokat valamint segítik a társadalmi integrációt.
- 3. Oktatók és trénerek:** Képzési programokat nyújtanak a farmon dolgozóknak és résztvevőknek, hogy fejlesszék készségeiket és növeljék foglalkoztathatóságukat.
- 4. Helyi közösségek és önkéntesek:** A szociális farmok gyakran a helyi közösségek támogatására támaszkodnak. Az önkéntesek segíthetnek a mindennapi feladatokban és a közösségi programok szervezésében.
- 5. Nonprofit szervezetek:** Sok szociális farm együttműködik nonprofit szervezetekkel, amelyek támogatást és finanszírozást nyújtanak.
- 6. Kormányzati szervek:** Kormányzati támogatás és szabályozás elengedhetetlen a szociális farmok működéséhez. Ez magában foglalja a pénzügyi támogatásokat, a jogi keretek biztosítását és a programok felügyeletét.
- 7. Egészségügyi intézmények:** Szociális farmok gyakran együttműködnek egészségügyi szolgáltatókkal, mint például kórházakkal, klinikákkal és rehabilitációs központokkal, hogy támogassák a résztvevők gyógyulását és rehabilitációját.
- 8. Kutatóintézetek és egyetemek:** Kutatják a szociális farmok hatásait és eredményességét, valamint segítenek a módszerek fejlesztésében és optimalizálásában.

Horváth Janka és Siklósi Rozália kiváló elemzése a norvég rendszerről (carefarm.blog.hu)

A kulcsszereplők feladatai: finanszírozás, szabályozás, célcsoport bevonása, közvetítés, szolgáltatás vásárlása, független minősítés, green care szolgáltatás, érdekképviselés, kutatás-fejlesztés, képzés. A szociális farmok multidiszciplináris megközelítést alkalmaznak, amely lehetővé teszi a különböző szereplők és ágazatok közötti együttműködést, és így hozzájárul a közösségek jólétének növeléséhez és a társadalmi integrációjához. A szociális farmok különböző ágazatokra gyakorolt hatása jelentős és sokrétű, mindez hozzájárul a társadalmi, gazdasági és környezeti célok eléréséhez. A szociális farmok gyakran alkalmaznak ökológiai és fenntartható mezőgazdasági módszereket, amelyek segítik a talajminőség megőrzését, javítását, a biodiverzitás növelését és a természetes erőforrások megőrzését. A szociális farmok lehetőséget biztosítanak a mezőgazdasági munkaerő bővítésére, különösen a hátrányos helyzetű csoportok számára, akik máskülönben nehezen találnának munkát. Helyi termékeket állítanak elő, amelyeket a közösségekben értékesítenek, ezzel támogatva a helyi gazdaságot és csökkentve a szállítási költségeket és az ökológiai lábnyomot. Sok szociális farm együttműködik iskolákkal, és gyakorlati oktatást biztosít a diákoknak a mezőgazdaság, a környezetvédelem és a fenntarthatóság terén. Oktatási programjaik révén növelik a környezettudatosságot, és ösztönzik a fenntartható életmódot a résztvevők és a helyi közösségek körében.

MAGYARORSZÁGON KÉT MEGVALÓSULÁSI FORMA LEHETSÉGES:

- **gazda- szociális/oktatási intézmény együttműködése.** Ebben az esetben a gazda saját gazdaságában fogadja az intézmények ellátottait/ diákjait. A gazda maga is képzett lehet speciális csoportok ellátásához (pl.pedagógus, ápoló...), vagy a csoporttal érkezik erre specializálódott szakember. Ez a forma számos országban működik, de sajnos Magyarországon még nem terjedt el. Ennek legnagyobb akadálya a különböző érintett résztvevők közötti együttműködés hiánya, az érintettek finansziális ellenérdekeltsége, és a nehezen tervezhető partneri jövőkép.

- **szociális/rehabilitációs/oktatási intézmény alapít saját szociális farmot,** melyhez agrártapasztalattal rendelkező szakembert alkalmaz. Ez a forma is elterjed külföldön, Magyarországon elsősorban ezek a megoldások jelentek meg. Itt a tulajdonosi viszony, a felelősség és a működés sokkal átláthatóbb és tervezhetőbb.

Mindkét megvalósulási formának van relevanciája Magyarországon, hiszünk abban, hogy egyaránt el fognak terjedni a gyakorlatban. A szociális farmok célja a képessé tétel és az értelmes munka összekapcsolása a sérülékeny társadalmi csoportok számára egy biztonságos, természetes, zöld környezetben. A care farming „módszer” sikerének négy alapvető összetevője (1) a természethez való kapcsolódás, (2) a csapatmunka, (3) az értelmes és valós munkavégzés, valamint (4) a napi rutin.

MILYEN A CARE FARMER?

A szociális farm szolgáltatás mind a care farmer, mind pedig a bevont célcsoporti személyek számára egy közös tanulási folyamat. Kezdetben mindkettőjük számára szokatlan lehet a helyzet. A bevont speciális szükségletű személyek idegennek érezhetik a helyszínt, a munkafolyamatot, a terápiás munkát, mivel kiszakadnak a konvencionális intézmények (*gondozók, pszichiátriai osztályok, tantermek, idősotthonok stb.*) légköréből, és olyan tevékenységekben vesznek részt, amiket talán addig még soha nem próbáltak ki életükben.

Kulcsfontosságú elem, hogy a farmon töltött időszak alatt az érintettek nem érzik, hogy terápiás helyzetben lennének. Egyszerűen csak jó levegőn, nyugodt, zöld környezetben kapcsolódnak be a társadalom értékteremtő munkafolyamatába, barátkoznak, új kapcsolatokat alakítanak ki, aktivitással telnek mindennapjaik, tudást, ismereteket szereznek az ételek eredetéről, természetről, gazdálkodásról, miközben szinte észrevétlenül, a folyamat természetes eredményeként fokozatosan javul (kevésbé romlik) pszichés- és fizikális állapotuk.

A szociális/ care farmer jellemzően kisebb területen, kisebb volumenben termelő családi/ közösségi gazdálkodás irányítója. A tapasztalat azt mutatja, hogy a farmerek a gazdaság fenntartása, bevételi forrásaik diverzifikálása érdekében alakítják át gazdaságukat szociális farmmá, de ezek a motivációk nem elégségesek ahhoz, hogy valaki sikeres care farmerre váljon.

A kezdeményezés azon alapul, hogy a problémákkal küzdő fiatal- vagy idős ember egy működő gazdaság életébe kapcsolódik be, ezért a folyamat sikerességét nagyban befolyásolja a gazda személyisége, attitűdje, az általa képviselt szemléletmód, életfelfogás. Tapasztalatunk szerint jóformán másodlagosnak tekinthetők a gazda egészségügyi/pedagógiai ismeretei (*végzettségei*). Lényeges látni a szociális farm szolgáltatás korlátait is, mivel nem mindenki válhat hiteles, példakép értékű care farmerre, egyszerűen nem mindenkinek „áll jól” a care farmer lét.

A jó care farmer a következő tulajdonságokkal bír:

- szereti az embereket,
- egyértelmű üzenetekkel kommunikál,
- magabiztos,
- nyugalmat sugároz, türelmes
- harmóniában van önmagával (*energiát fordít arra, hogy ezt az állapotot fenntartsa*),
- jó emberismerő, jól olvassa az emberek igényeit/szükségeit,
- természetesen viselkedik,
- könnyen alkalmazkodik a (*váratlan*) helyzetekhez,
- érett személyiség,
- üzleti szemlélettel bír.

A care farmer léthez nagyfokú motiváltság, elkötelezettség és emberszeretet szükséges. A care farmer az a személy, aki nap, mint nap kapcsolatba lép, kommunikál a bevont célcsoporti személyekkel, akinek nap, mint nap olyan viselkedést szükséges tanúsítania, ami a gyógyulási, fejlődési folyamatokat

segíti elő. A care farmon az ellátott személy az első, az ő javulása a cél, eszerint szervezi a care farmer a gazdálkodást. Ezzel együtt a termelési folyamat zavartalan menetét is szem előtt tartja, úgy alakítva a munkamegosztást, hogy a feladatok ellátása fejlődési lehetőséget rejtson a bevontak számára és élvezetes is legyen. Ez nem egyszerű feladat, összeszedettséget, felkészültséget, jó emberismeretet, jó megfigyelőképességet, türelmet és spontaneitást követel részéről. Bármikor előfordulhat, hogy a célcsoporti személy egy nap rossz lábbal kel fel, és az addig imádott tevékenységeit, nem hajlandó elvégezni. Ekkor a feladatmegosztás megborul, a care farm tevékenységek módosításra szorulnak, de a care farmernek idegesség, zavarodottság, nyugtalanság, bizonytalanság helyett magabiztosan, könnyedén, higgadtan szükséges a változást kezelnie és a segítőköt koordinálnia. A care farmerekkel folytatott beszélgetéseinkből kiderült, hogy feladataik mind lelkileg, mind szellemileg, mind fizikálisan nagyon leterhelik őket, és nagyfokú tudatosság, érettség és belső munka szükséges ahhoz, hogy nap, mint nap helyt tudjanak állni, sőt továbbra is élvezni tudják az emberekkel való közös munkát. Emellett a gazda a farm gazdasági sikerességére is figyelmet fordít, ügyesen felismerve a szociális farm tevékenységek során előállított termékekben rejlő piaci potenciált, illetve a helyi közösség újabb és újabb piaci/szociális szolgáltatásokra vonatkozó igényeit.

7 / KISTERMELŐI STÁTUSZ ELÉRÉSE

Ma Magyarországon a szociális farmok létrehozása- működtetése kapcsán fontos tisztázni a mezőgazdasági termelő és a mezőgazdasági tevékenység fogalmát, ugyanis a szociális farm alappillére a *(hátrányos helyzetű személyek bevonásával történő)* mezőgazdasági termelés.

A fogalmak rövid értelmezése:

Mező- erdőgazdálkodási tevékenység

(2013. évi CXXII. törvény a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról – továbbiakban Földforgalmi tv. – 5.§ 18.):

mező-, erdőgazdasági tevékenység: növénytermesztés, kertészet, állattartás, állattenyésztés, halgazdálkodás, szaporítóanyag-termesztés, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, valamint a 14. pont szerinti kiegészítő tevékenységgel vegyesen végzett gazdálkodás, ha a kiegészítő tevékenységből származó bevétel nem haladja meg a más mező- és erdőgazdasági tevékenységből származó bevételt;

Mező-, erdőgazdasági tevékenységet végezhet természetes személy, vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet, az alábbi formákban:

- **őstermelőként** természetes személy
- **őstermelők családi gazdaságként** (ÖCSG), azaz hozzátartozói láncolatban álló természetes személyek együtt (szerződésben egymással)
- **családi mezőgazdasági társaságként** (CSMT), a családi mezőgazdasági társaságok

nyilvántartásában szereplő, kizárólag mező-, erdőgazdasági tevékenységet, illetve a Földforgalmi törvényben meghatározott kiegészítő tevékenységet folytató gazdasági társaság, szövetkezet vagy erdőbirtokossági társulat, amelynek legalább két tagja van, és tagjai egymással hozzátartozói láncolatban állnak. (Csgtv. 14. §)

- **mezőgazdasági termelőszervezetként**, a mezőgazdasági igazgatási szerv által e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott feltételek alapján nyilvántartásba vett, tagállami székhelyű jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet (Földforgalmi tv. 5. § 19. szerint)

A fentiek alapján mezőgazdasági, erdőgazdasági, és kiegészítő tevékenység családi mezőgazdasági társaság keretein belül is folytatható, a családi mezőgazdasági társaság azonban nem minősül őstermelőnek.

2023. végéig a mezőgazdasági termék előállítását és feldolgozását jogi személy *(így a társadalmi vállalkozások és a társadalmi szervezetek)* csak mezőgazdasági-, illetve élelmiszer üzemként végezhet, míg *(nagy általánosságban)* a magánszemélyek őstermelőként, kistermelőként, illetve családi gazdaságok szintjén is végezheték ezen tevékenységeiket.

Mezőgazdasági őstermelő az a természetes személy, aki

- a 16. életévét betöltötte,
- a mezőgazdasági őstermelői nyilvántartásban szerepel és
- saját gazdaságában őstermelői tevékenységet folytat.

Az őstermelők családi gazdasága önálló jogalanyisággal és a tagok vagyonától elkülönült vagyonnal nem rendelkező, legalább két, egymással hozzátartozói láncolatban álló mezőgazdasági őstermelő tag által létrehozott (szerződéses alapon) termelési közösség, amelyben a mezőgazdasági őstermelők az őstermelői tevékenységüket saját gazdaságukban közösen, valamennyi tag személyes közreműködésén alapulva, összehangoltan végzik.

Őstermelői tevékenység: az őstermelői nyilvántartásba felvett tevékenységek összessége. Az őstermelői tevékenység körébe tartozik:

- *a mező-, és erdőgazdasági tevékenység:* a Földforgalmi tv.-ben meghatározott mező-, erdőgazdasági tevékenység, továbbá az e tevékenységből származó termékfeldolgozás, ha az a saját gazdaságban előállított alapanyag felhasználásával történik, és nem haladja meg a Csgtv. végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott mennyiséget;
- *a kiegészítő őstermelői tevékenység:* falusi és agroturizmus, kézművesipari tevékenység, fűrészáru- feldolgozás, takarmány- előállítás, mezőgazdasági termékből élelmiszer előállítása mező-, erdőgazdasági tevékenységből származó termékfeldolgozás kivételével, ha az a saját gazdaságban előállított alapanyag felhasználásával történik és nem haladja meg az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott mennyiséget, dohányfeldolgozás, bioüzemanyag- előállítás a mező-, erdőgazdasági tevékenység során keletkezett melléktermékek, növényi és állati eredetű hulladék hasznosítása, nem élelmiszer célú

feldolgozása, valamint az ezekből a termékekből keletkezett termékek közvetlen termelői értékesítése, továbbá mező- és erdőgazdasági szolgáltatás.

A mezőgazdasági őstermelőnek a kiegészítő őstermelői tevékenységből származó éves bevétele nem haladhatja meg az őstermelői tevékenységből származó éves bevételének negyedét (25%). Ha meghaladja, akkor a kiegészítő őstermelői tevékenység teljes bevétele nem tekinthető őstermelői tevékenységből származó bevételnek, és mezőgazdasági őstermelőként nem folytatható kiegészítő őstermelői tevékenység.

Kistermelői tevékenység

A kistermelői státusz Magyarországon egy olyan hivatalos besorolás, amely lehetővé teszi, hogy a termelők – akik kisebb mennyiségben állítanak elő terméket – egyszerűsített szabályozások szerint végezhesék élelmiszer előállítási és értékesítési tevékenységüket *(pl. őstermelői adózás, rugalmas higiéniai előírások, a termékek közvetlen értékesítésére piacokon, vásárokon, illetve helyi kiskereskedelmi üzletekben, vendéglátásban, közvetítés során)*.

A saját gazdaság, a gazdálkodás helye

A mezőgazdasági tevékenység a saját gazdaságban végezhető. Ez lehet saját tulajdon, illetve jogszerűen (pl. bérlemény) használt terület. Minden esetben a területhasználat feletti rendelkezési jogát a mezőgazdasági tevékenységet végző élvezi.

Az őstermelő gazdaság helye (Csgtv. 2.§.)

h) *saját gazdaság*: a természetes személy saját vagy az őstermelők családi gazdasága tagjainak közös használatában álló

- mező-, erdőgazdasági hasznosítású föld, valamint
- mezőgazdasági termelőeszközök azon köre, amelyre nézve az érintett személyt vagy személyeket megilleti a termelés szervezésének, valamint – a vetőmag-bértermelés, a bérnevelés, a bérhizlalás és a kihelyezett állat tartása kivételével – a termelés eredménye felhasználásának a jogosultsága. Az őstermelő, ha a termelés szervezéséről, illetve a megtermelt termékek, termények felhasználásáról, értékesítéséről – az előbbiekben felsorolt tevékenységek kivételével – a mezőgazdasági őstermelő dönt, akkor végezheti a tevékenységét:

- a saját tulajdonában lévő földön, a saját termelőeszközeivel, vagy/és
- bérelt földön, bérelt eszközökkel is (NAV 06. információs füzet, a mezőgazdasági őstermelő adózása 2024.)

A kistermelő gazdaság helye (60/2024 AM rendelet 2.§.)

18. *gazdaság helye*: a kistermelő valamennyi gazdasági udvara és élelmiszer-előállítási helye;

19. *gazdasági udvar*: az élelmiszer-termelő állat tartásával és az élelmezés céljára termesztett növények termesztésével összefüggő hely;

MEZŐGAZDASÁGI ÜZEM

Mezőgazdasági üzem: az azonos céllal működtetett mezőgazdasági termelési tényezők (föld, mezőgazdasági felszerelés, egyéb vagyonelemek) szervezeti alapegysége, amely a gazdasági összetartozás révén gazdálkodási alapegység is (Földforgalmi tv. 5.§. 20.);

A köznyelvben üzemnek nevezik azt a helyet, épületet, melyben valamilyen gazdasági egység tevékenykedik, illetve valamilyen termelő tevékenységet folytatnak. Az EU tanácsi és bizottsági jogrendszere viszont az üzemet az üzemtulajdonosok által igazgatott termelőegységként definiálja. Az angolszász országokban a farm elnevezést használják, amely bármilyen típusú mezőgazdasági üzem, vállalat lehet (*family farm: családi gazdaság, cooperative farm: mezőgazdasági szövetkezet, large-scale farm: nagyüzem, small-scale farm: kisüzem stb.*). Az üzem mellett szinonim fogalomként lehet alkalmazni a gazdaság, vagy a mezőgazdasági vállalkozás, illetőleg vállalat kifejezéseket is, az utóbbiakat természetesen szűkebb értelemben. Az újjászületett birtok fogalma kevésbé a termelést, a termelőeszközök működtetését, inkább a tulajdonlást fejezi ki.

A kistermelői státusz keretei:

- Nyilvántartásba vétel után, FELIR számmal végezhető tevékenység.
- Az éves élelmiszerelőállítás és értékesítés mennyisége ne haladja meg a jogszabályban meghatározott mennyiségeket.
- Az élelmiszer előállítási tevékenység megfeleljen a vonatkozó higiéniai és egészségügyi előírásoknak.
- A gazdasági tevékenység megfeleljen a vonatkozó jogszabályoknak.

Többek között, a hazai szociális farm érdekérvényesítés hatására a nagy áttörést 2023 vége hozta, amikor is módosult a kistermelői tevékenységet is meghatározó jogszabály. Ennek köszönhetően, már jogi személyek is lehetnek kistermelők. Ez megnyitotta a jogi lehetőséget azon szervezetek előtt, akik szociális farmokat terveznek létrehozni, de kisebb, nem üzemi mennyiségben állítanak elő élelmiszert. Így mostantól számukra is elegendő az egyszerűsített kistermelői kereteket biztosítani. Az új jogszabály:

60/2023. (XI.15.) AM rendelet a kis mennyiségű, helyi, marginális élelmiszer-előállítás és értékesítés higiéniai feltételeiről.

A szociális farmok számára fontos, hogy két (I. és II.-es) kistermelői kategória jött létre, attól függően, hogy milyen mennyiségben kíván alapterméket, illetve élelmiszert előállítani a kistermelő, illetve vásárol-e alapterméket. A vonatkozó rendelet szerinti feltételekkel állíthat elő és értékesítheti a termékeit a kistermelő.

I. kategória szerinti kistermelő, a rá vonatkozó feltételekkel, a rendelet 3. mellékletben meghatározott I. kategória szerinti mennyiségben értékesíthet

- **saját** maga által megtermelt, illetve az általa összegyűjtött vadon termő **alaptermék**et, valamint
- ezen **saját alaptermékeiből általa előállított élelmiszert**, az adott élelmiszer előállításához szükséges egyéb, **vásárolt összetevő felhasználásával** (olyan vásárolt összetevőt használhat fel, aminek megtermelése észszerűen a kistermelő által nem elvárható);
- jogszerűen értékesíthető halat, a 2013. évi CII. törvény alapján.

A II. kategória szerinti kistermelő a rá vonatkozó feltételekkel, a rendelet 3. mellékletben meghatározott II. kategória szerinti mennyiségben értékesítheti:

- **saját** maga által megtermelt **alaptermék**et,
- **saját maga által előállított élelmiszert**, amit a megtermelt alaptermékből és hazai előállítású, vásárolt alaptermékből, valamint egyéb vásárolt összetevőből készíthet,
- a jogszerűen értékesíthető halat (a 2013. évi CII. törvény alapján).

A kistermelő által az élelmiszer előállításához **vásárolt összetevő** nyomonkövethetőségét az élelmiszer-előállítással és -forgalmazással kapcsolatos adatszolgáltatásról és nyomonkövethetőségről szóló 3/2010. VM rendelet 5. §-a szerint biztosítani kell.

A II. kategóriában a maximális értékesíthető **mennyiségek bővültek** (3.számú melléklet), és a II. kategóriában működő kistermelők részére magasabb higiéniai követelményeket határoz meg a rendelet, többek között **egyszerűsített HACCP dokumentációt** kell vezetniük (a helyes higiéniai gyakorlatokra és a HACCP- elveken alapuló eljárásokra kiterjedő élelmiszer-biztonsági irányítási rendszerek végrehajtásáról és ezen belül a rendszer egyes élelmiszer-vállalkozásokon belüli végrehajtásának megkönnyítéséről/rugalmasságáról szóló 2022/C 355/01 bizottsági közlemény II. melléklet 3.2. pontja szerinti egyszerűsített HACCP- alapú eljárás dokumentációja). **Mikrobiológiai vizsgálatra** is szükség lesz a közvetlen fogyasztásra szánt állati eredetű és a nem állati eredetű élelmiszerek esetében.

A II. kategória szerinti kistermelőnek a 34/2018. (XII. 3.) AM rendeletben legalább a mikrovállalkozás méretű élelmiszer- vállalkozásra az adott tevékenységhez előírt **minimális élelmiszeripari szakképesítés**, szakirányú továbbképzésben megszerezhető szakma, szakképzettség vagy rész-szakképesítés megszerzésére vonatkozó kötelezettséget a **bejelentést követő egy éven belül kell teljesítenie**. A szakképesítési követelményeket alaposan érdemes átnézni, mert esetenként igazolt gyakorlati tapasztalat is megfelelő a tevékenység végzéséhez.

A Kistermelő értékesítési lehetőségei is bővülnek, így már **házhozszállítással, csomagküldő kereskedelem, átdadó pont vagy automata** útján is eljuthatnak a termékek a fogyasztóhoz.

Az élelmiszer **csomagküldő kereskedelem** útján való értékesítése esetén az élelmiszer csomagolásának biztosítani kell a szállításhoz szükséges élelmiszer-biztonsági követelményeket, és a kistermelőnek jeleznie kell a szállító felé, hogy a csomag élelmiszert tartalmaz.

Átdadó ponton hűtést igénylő élelmiszer csak akkor értékesíthető, ha a végső fogyasztónak történő

átadásig folyamatosan biztosított a hűtési lánc.

Csomagküldő kereskedelem és automatából történő értékesítés esetén a kistermelőnek be kell tartania az élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásról szóló 36/2014. (XII. 17.) FM rendelet előírásait. Értékesíthetnek a kistermelők országosan közvetlenül a fogyasztónak, vagy kiskereskedelmi egység, vagy vendéglátók, közétkeztetés részére is. Területi korlátozása az értékesítésnek csak egyes esetekben van:

- kistermelői **bérfőzetett párlat** esetében (zárjegyesen) piacon, rendezvényen való értékesítés csak a gazdaság helyétől légvonalban számítva Magyarország területén legfeljebb 40 km távolságon belüli piacon és vásáron, a Jöt. 71§ bb),
- **a nyers hús**, (a sertés, szarvasmarha, juh, a kecske, bivaly, ló, szamár, öszvér, a strucc és az emu levágatásából) a gazdaság helyén, valamint kereskedelmi és vendéglátó-ipari egységnek a gazdaság helye szerinti vármegyében, Budapesten, vagy a gazdaságától légvonalban legfeljebb 40 km-re értékesíthető.
- **a helyi termelői piacon** (Kereskedelmi törvény 2.§ 5.a pontja szerint) jelenleg, a
 - kistermelő a piac fekvése szerinti vármegyéből értékesítheti a termékeit, vagy
 - a piac 40 km-es körzetében, vagy
 - Budapesten fekvő piac esetében az ország területén bárhol működő gazdaságából származó mezőgazdasági-, illetve élelmiszeripari termékét értékesítheti;

A **kistermelő falusi vendégasztalt** saját, valamint más kistermelőtől vásárolt élelmiszer felhasználásával, **az I. kategória szerinti kis mennyiség** betartásával üzemeltethet. Kistermelő a saját gazdaságában nevelt sertést, szarvasmarhát, bivalyt, juhot vagy kecskét falusi vendégasztal vagy a gazdaság helye szerinti településen alkalmi rendezvény keretében levághatja, és a húsból elkészített ételt felkínálhatja helyben fogyasztásra. A kistermelő ilyen módon – az I. kategória szerinti kis mennyiségeken belül – évente 12 sertést, 24 juhot, 24 kecskét, 2 szarvasmarhát, 1 bivalyt vághat le és dolgozhat fel. A kistermelő falusi vendégasztal helyén vagy a gazdaság helye szerinti település alkalmi rendezvényén végzett vágást és az ahhoz kapcsolódó ételkészítést az állatvágás előtt 48 órával írásban köteles bejelenteni a járási hivatalnak.

A kistermelő termesztett vagy gyűjtött **gyógynövényekből** álló élelmiszert – kivéve az egyetlen gyógynövény-összetevőből álló terméket – nem állíthat elő. A kistermelő gyógynövényt a kistermelői élelmiszer előállításánál ízesítésként felhasználhat.

A kistermelő az élelmiszer-előállítás során **előállítási részfolyamatot** más élelmiszer-vállalkozással elvégeztethet – beleértve a 4. melléklet szerinti szolgáltatást végző kistermelőt is – , a nyomonkövethetőség biztosításával. Állati eredetű élelmiszerek esetében engedélyes élelmiszer-előállítási helyen ilyen előállítási részfolyamatot a kistermelő nem végeztethet.

A feldolgozott élelmiszer csomagolására újrafelhasznált csomagolóanyag az értékesítés során nem alkalmazható. (6. melléklet)

13. § (1) Ha a kistermelő az általa előállított élelmiszert előrecsomagoltan értékesíti, be kell tartania – a tápértékjelölés kivételével – a jelölési követelményeket. A csomagoláson fel kell tüntetni továbbá az élelmiszer megnevezése előtt a „kistermelői” vagy méz és egyéb méhészeti termék esetében a „termelői” jelzőt.

13. § (2) Nem előrecsomagolt kistermelői élelmiszer – beleértve az alapterméket is – értékesítése esetén a kiskereskedelmi létesítménynek az árusítás helyén fel kell tüntetnie a kistermelő nevét, FELIR azonosító számát és a termék nevét. A termék megnevezése előtt fel kell tüntetni a „kistermelői” jelzőt.

13. § (3) Nem előrecsomagolt élelmiszer esetében a kistermelő írásban tájékoztatja a kiskereskedelmi létesítmény és a vendéglátó-ipari létesítmény üzemeltetőjét

- a) a termék összetevőiről és tömegéről,
- b) az élelmiszer fogyaszthatósági vagy minőségmegőrzési idejéről,
- c) a különleges tárolási feltételekről és
- d) a termékben megtalálható allergiát vagy intoleranciát okozó összetevőkről.

13. § (4) A gazdaság helyén, helyi termelői piacon, piacon, vásáron, alkalmi rendezvényen, engedélyezett ideiglenes árusítóhelyen nem előrecsomagolt élelmiszer értékesítése esetén a kihelyezett termék előtt fel kell tüntetni a kistermelő nevét, címét vagy a gazdaság helyének címét, FELIR azonosító számát, valamint a termék nevét.

A végső fogyasztót kérésére tájékoztatni kell a nem előrecsomagolt élelmiszer

- a) összetevőiről,
- b) tömegéről,
- c) fogyaszthatósági vagy minőségmegőrzési idejéről, valamint
- d) különleges tárolási feltételeiről, fogyaszthatósági idővel rendelkező élelmiszerek esetében.

13. § (5) A nem előrecsomagolt élelmiszerben megtalálható allergiát vagy intoleranciát okozó összetevőkről való tájékoztatásra a 36/2014. (XII. 17.) FM rendeletben foglaltakat kell alkalmazni.

10. § (2) A kistermelő által az élelmiszer előállításához vásárolt összetevő nyomonkövethetőségét az élelmiszer-előállítással és -forgalmazással kapcsolatos adatszolgáltatásról és nyomonkövethetőségről szóló 3/2010. VM rendelet 5. §-a szerint biztosítani kell.

6. melléklet **Vadon termő gomba** árusítása esetén a 107/2011. (XI. 10.) VM rendelet előírásai irányadóak. A vadon gyűjtött, szárítani szánt gombát gombaszakellenőrnek nyersen, friss állapotában minősíteni kell. Szárított gomba csak csomagolva, megfelelő jelöléssel ellátva árusítható.

Konklúzió: a módosított kistermelői rendelet lehetővé teszi, hogy hátrányos helyzetű személyeket foglalkoztató, rehabilitáló, fejlesztő szervezetek, intézmények átlátható és könnyített jogszabályi keretek között mezőgazdasági tevékenységet végezzenek, élelmiszert állítsanak elő, és azt saját maguk részére (pl. *közétkeztetésben*!) vagy piaci körülmények között értékesítsék.

Mindezzel ki lett tárva a kapu a társadalmi vállalkozások előtt, hogy fenntartható agrártevékenységbe kezdhessenek. Óriási lehetőségként jelenik meg a jogszabályi értékesítési paletta bővítése: átadó pontok, vásárlói közösségek, élelmiszerfutár, stb.

A jelenlegi körkép alapján lesznek I. és II., kategóriát is választó szociális farmok.

Az I. kategória esetén az előny az egyszerűség, ám kevesebb az előállítható termékmennyiség, a szakképesítés nem előírt. Ebben a kategóriában csak saját maga által előállított alapterméket dolgozhat fel a kistermelő, és nem vásárolhat mástól mezőgazdasági alapterméket feldolgozáshoz (kivéve pl. ízesítésnek használt olyan alapanyagok, amit hagyományosan nem termelnek meg itthon: citrusok, fűszerek stb.).

A II. kategória esetén előny a magasabb előállítható mennyiségi kvóta és mástól is vásárolhat a termelő alapanyagot a kistermelő. Az élelmiszer előállító részére itt előírt a szakképesítés, és a szigorúbbak élelmiszer előállítási biztonsági előírások (pl. egyszerűsített HACCP) betartása.

A sokat hivatkozott 3. melléklet a 60/2023. (XI. 15.) AM rendelethez: Kis mennyiség meghatározása alaptermékek és alaptermékből előállított élelmiszerek vonatkozásában:

I. és II. kategória szerinti besorolás az azonos gazdaság helyén tevékenységet folytató valamennyi élelmiszer-előállítást végző kistermelő által együttesen előállított élelmiszer-mennyiség alapján történik.

60/2023. (XI. 15.) AM rendelet					
a kis mennyiségű, helyi és marginális élelmiszer-előállítás és -értékesítés higiéniai feltételeiről					
Hatályos: 2023. 11. 24. –					
Lekérdezés ideje: 2024.08.04 18:02:48					
	A	B	C	D	E
	I. kategória		II. kategória		
1.	Alaptermék vagy élelmiszer és a hozzá kapcsolódó tevékenység megnevezése	Adott naptári héten előállítható maximális mennyiség	Adott naptári évben előállítható maximális mennyiség*	Adott naptári héten előállítható maximális mennyiség	Adott naptári évben előállítható maximális mennyiség*
2.	Kifejlett vagy növedék sertés, juh, kecske, strucc vagy emu levágatása és húsnak értékesítése	6 db	72 db	18 db	216 db
3.	50 kg alatti malac vagy 15 kg alatti bárány, gida levágatása és húsnak értékesítése**	10 db	120 db	30 db	360 db
4.	Kifejlett vagy növedék szarvasmarha, bivaly, ló, szamár, őszvér levágatása és húsnak értékesítése	2 db	24 db	6 db	72 db
5.	100 kg alatti borjú levágatása és húsnak értékesítése**	2 db	24 db	6 db	72 db
6.	Baromfi levágása és húsnak értékesítése a vizaszármazás és pulyka kivételével	200 db	–	600 db	–
7.	Viziszármazás vagy pulyka levágása és húsnak értékesítése	100 db	–	300 db	–
8.	Nyulféle levágása és húsnak értékesítése	50 db	–	150 db	–
9.	Hústermék előállítása és értékesítése	70 kg	2 600 kg	210 kg	7 800 kg
10.	Tej vagy tejtermék értékesítése	napi 200 liter	–	napi 500 liter	–
11.	Méz és egyéb méhészeti termék értékesítése	–	Együttesen 5 000 kg	–	Együttesen 15 000 kg
12.	Tojás értékesítése	500 db	20 000 db	1500 db	60 000 db
13.	Hal értékesítése	–	6 000 kg	–	18 000 kg
14.	Növényi eredetű alaptermék (ideértve a feldolgozatlan terméket) értékesítése	–	20 000 kg	–	60 000 kg
15.	Savanyúság és egyéb fermentált növényi feldolgozott termék értékesítése	150 kg	5 200 kg	450 kg	15 600 kg
16.	Növényi eredetű, hőkezeléssel feldolgozott termék értékesítése	200 kg	5 200 kg	450 kg	15 600 kg
17.	Egyéb feldolgozott növényi eredetű termék értékesítése	50 kg	–	150 kg	–
18.	Házi készítésű szárazszármazás értékesítése	50 kg	-	150 kg	-
19.	Vadon termő betakarított, összegyűjtött termék értékesítése	50 kg	–	–	–
20.	Termesztett gomba értékesítése	100 kg	–	300 kg	–
21.	A jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény 71. § b) pontja szerinti bérfőzött párlat értékesítése	–	2 hl tiszta szesznek megfelelő párlat	–	–
22.	Egyéb élelmiszer értékesítése	50 kg	–	150 kg	–

* Az adott termékre vagy alaptermékre vonatkozó heti maximális mennyiség betartásával.

** Élősúlyban.

HOGYAN FOGJUNK HOZZÁ A HIVATALOS NYILVÁNTARTÁSBA VÉTELHEZ:

FELIR azonosító kérése

A FELIR, vagyis az élelmiszerlánc- felügyeleti információs rendszer a gyűjtőhelye minden olyan cégnek, egyéni vállalkozásnak vagy a felügyelet alá tartozó tevékenységet végző személynek, őstermelőnek, amelyek valamilyen úton- módon kapcsolódnak az élelmiszer iparághoz. A zöldségtermelőktől kezdve, a sertésneveldéken át, az élelmiszer szállításban közreműködő cégeken keresztül, egészen az éttermekig, mindenkinek szükséges regisztrálni.

FELIR számot lehet igényelni ügyfélkapun át, a NÉBIH weboldalán, az Ügyfélprofil Rendszerbe belépve, az „Ügykatalógusból” az érintett ügyekben.¹⁷

2015. január 1-jétől csak a **FELIR (=élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer)** azonosítóval rendelkező vállalkozóktól lehet a 2008. évi XLVI. törvény *(az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről)* hatálya alá eső termékeket vásárolni, illetve további értékesítésre, szállításra és tárolásra átvenni. FELIR azonosítóval nyilvántartott forrásból szerezhető be élelmiszer- ipari termék. Mindezt az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény szabályozza. Ennek értelmében nyilvántartásba nem vett élelmiszerlánc szereplőtől tilos olyan terméket vásárolni, illetve értékesítésre, szállításra vagy tárolásra átvenni, amely a törvény hatálya alá tartozik.

A FELIR kereső alkalmazásával ellenőrizhetők a NÉBIH oldalán

(<http://portal.nebih.gov.hu/web/guest/felir-kereso>) az alábbi adatok:

- a forgalmazott termék vámtarifaszám alapján FELIR köteles-e, az adott vállalkozás TEÁOR
- száma/adószáma alapján FELIR regisztráció kötelezett-e,
- az adott vállalkozás rendelkezik-e FELIR azonosítóval.

A FELIR tartalmazza többek között

- az ügyfélre vonatkozóan egységes ügyfél- nyilvántartási rendszerben nyilvántartott adatokat,
- az ügyfél által végzett tevékenységre vonatkozó adatokat,
- az ügyfél által végzett tevékenység helyére vonatkozó adatokat.

Ezekbe tartozik a cégnév, székhely telephely, elérhetőség, regisztrációs szám, bankszámlaszám. Az ügyfelek kötelesek a fenti adatokat az illetékes hivatal részére nyilvántartásba vétel céljából bejelenteni.

A NEBIH adja meg az ügyfelek számára a **FELIR** azonosító számot – ez a nyilvántartásba vételt igazolja-, amelyet a honlapján is közzétesz. A honlapon a FELIR azonosító szám mellett az őstermelő neve, a jogi személy cégneve, adószáma, a bejelentett tevékenységek és a tevékenységi helyek listája is szerepel.

¹⁷ <https://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/1166156/FELIR+tajekoztato.pdf>

A jelenlegi körkép alapján lesznek I. és II., kategóriát is választó szociális farmok.

Az I. kategória esetén az előny az egyszerűség, ám kevesebb az előállítható termékmennyiség, a szakképesítés nem előírt. Ebben a kategóriában csak saját maga által előállított alapterméket dolgozhat fel a kistermelő, és nem vásárolhat mástól mezőgazdasági alapterméket feldolgozáshoz *(kivéve pl. ízesítésnek használt olyan alapanyagok, amit hagyományosan nem termelnek meg itthon: citrusok, fűszerek stb.)*.

A II. kategória esetén előny a magasabb előállítható mennyiségi kvóta és mástól is vásárolhat a termelő alapanyagot a kistermelő. Az élelmiszer előállító részére itt előírt a szakképesítés, és a szigorúbbak élelmiszer előállítási biztonsági előírások *(pl. egyszerűsített HACCP)* betartása.

A sokat hivatkozott 3. melléklet a 60/2023. (XI. 15.) AM rendelethez: Kis mennyiség meghatározása alaptermékek és alaptermékből előállított élelmiszerek vonatkozásában:

I. és II. kategória szerinti besorolás az azonos gazdaság helyén tevékenységet folytató valamennyi élelmiszer-előállítást végző kistermelő által együttesen előállított élelmiszer-mennyiség alapján történik.

Tehát a szociális farm papírmunkáinak egyik első állomása

- természetes személyként a falugazdasznál az őstermelői regisztráció (ha még nincs, vagy azt módosítani szükséges), ezzel
- TEÁOR/ÖVTJ felvétele (mezőgazdasági tevékenységek, szociális farm szolgáltatás, élelmiszer feldolgozás, kiegészítő tevékenységek – pl. falusi-és agroturizmus)
- NAV felé a tevékenységek bejelentése
- a FELIR szám igénylése az illetékes járási hivataltól/NÉBIH-től.
- kistermelői regisztráció az illetékes járási hivatal felé
- Jegyző felé a tevékenység (értékesítés, szolgáltatás nyújtás) bejelentése.

A KSH és a NAK útmutatásai szerint¹⁸ **a szociális farm szolgáltatás TEÁOR besorolása: 01.50 Vegyes gazdálkodás**. Figyelembe véve az adott besorolási szabályt: „sem a növénytermesztő, sem az állattenyésztési tevékenységek aránya nem haladhatja meg a mezőgazdasági termelőegység standard fedezeti hozzájárulásának 66%-át. Amennyiben valamelyik tevékenység meghaladja az adott termelőegység standard fedezeti hozzájárulásának 66%-át, úgy a gazdaság által végzett tevékenység nem ebbe a szakágazatba tartozik, hanem **a megfelelő növénytermesztési vagy állattenyésztési tevékenységek közé kell sorolni.**”

Statisztikai szempontból a szociális farm önálló mezőgazdasági tevékenységként kezelendő, mivel az elvégzett tevékenység, jelen esetben a mezőgazdasági termelés, feldolgozás a mérvadó, nem pedig a szociális hozadéka, társadalmi szerepe.

¹⁸ <https://www.nak.hu/tajekoztatasi-szolgaltatas/adozas/107314-agroturizmus-kereteben-megvalosulo-falusi-vendegasztal-lakassetermi-szolgaltatas-illetve-a-szocialis-farm-statisztikai-besorolasa>

Ha szociális farm, mint társadalmi vállalkozás élelmiszer-előállítás, forgalmazással, vendéglátással vagy közétkeztetéssel foglalkozik, akkor beletartozik a felügyeleti díjra kötelezettek körébe – amennyiben nem őstermelőként kistermelő. Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (Éltv.) alapján csak olyan piaci szereplőtől lehet vásárolni élelmiszert, aki FELIR azonosítóval rendelkezik. Tehát ez is egy tökéletes lehetőség arra, hogy bárki partnereit, beszállítóit leellenőrizhesse az információs rendszerben.

Mi az a felügyeleti díj? Az élelmiszerlánc felügyeleti szerv működésével kapcsolatos költségeket közösen viselik az élelmiszerlánc szereplői. Tehát a felügyeleti díj minden FELIR rendszerben regisztrált vállalkozás részére kötelezően fizetendő. Mentésül a felügyeleti díj bevallási és fizetési kötelezettség alól a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 3. § 19. pontja szerinti mezőgazdasági kistermelő kizárólag az őstermelői tevékenysége vonatkozásában (2008. évi XLVI. törvény 47/B. § (7)).

A kötelezettek részére a felügyeleti díj mértéke a felügyelet alá tartozó tevékenységből származó, előző évi nettó árbevétel 0,1%-a, melyet két egyenlő részletben kell megfizetni, az első részletet minden év július 31-ig, a második részletet a következő év január 31-ig. Az előző évre vonatkozó bevallást május 31-ig kell elkészíteni.

A FELIR regisztráció menete a NÉBIH felületén

A NÉBIH portálján a Ügyfélprofil Rendszerbe ügyfélkapus azonosítóval lehet belépni.

A társadalmi vállalkozás vezetője/ tulajdonosa számára egyszerűbb a regisztráció indítása, ugyanis elegendő a Tevékenységek menüpontban a „FELIR azonosítót kérek” lehetőséget kiválasztani. Itt a rendszer egyértelműen végigvisz az igénylés menetén. Amennyiben nem a tulajdonos kéri a FELIR azonosítót, illetve a továbbiakban nem ő kezeli a bevallást, akkor meghatalmazást szükséges készíteni. Ennek menetéről a NÉBIH oldalán van tájékoztatás.

Az 578/2020. (XII. 14.) Korm. rendelet az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer működéséről jogszabály 2. melléklete szerint:

A FELIR nyilvántartásba vételi eljáráshoz szükséges adatok

1. Az ügyfél azonosítására szolgáló adatok

1.1. természetes személy:

1.1.1. természetes személyazonosító adatok,

1.1.2. lakcím, egyéni vállalkozó esetén székhely,

1.1.3. adóazonosító jel, őstermelő és egyéni vállalkozó esetén adószám,

1.1.4. elektronikus levelezési cím,

1.2. jogi személy:

1.2.1. (cég) neve,

1.2.2. amennyiben van, rövid neve,

1.2.3. adóazonosító száma,

1.2.4. székhelye,

1.2.5. cégállapota.

2. A lakcím, székhely címét az alábbi bontásban kell bejelenteni:
 - 2.1. ország név, a település neve, postai irányítószám, valamint
 - 2.1.1. a közterület neve és jellege, házzám vagy
 - 2.1.2. a helyrajzi szám és a fekvés (belterület/külterület/zártkert),
 - 2.2. amennyiben rendelkezésre áll, az egyéb térinformatikai grafikus, numerikus és leíró adatok, címkoordináták.
3. Az ügyfél által végzett vagy végezni kívánt tevékenység, és amennyiben az adott tevékenység vonatkozásában értelmezhető, tevékenységenként a tevékenység végzésének helye.
4. A tevékenység végzésének helyét az alábbi bontásban kell bejelenteni:
 - 4.1. a település neve, postai irányítószám, valamint
 - 4.1.1. a közterület neve és jellege, házzám vagy
 - 4.1.2. a helyrajzi szám és a fekvés (belterület/külterület/zártkert) vagy
 - 4.1.3. MePAR azonosító,
 - 4.2. amennyiben rendelkezésre áll, az egyéb térinformatikai grafikus, numerikus és leíró adatok, címkoordináták.

A FELIR számot az értékesítés helyén ki kell tenni, és szükséges használni a dokumentációkon a vonatkozó szabályok szerint (pl. címkézés, jelölés, adózás).

A bárki számára hozzáférhető NÉBIH kereső:

Élelmiszer-előállítók, -forgalmazók és kistermelők keresője

Keresőnk segítségével tájékozódhatnak a hazai élelmiszer-előállítókról, -forgalmazókról és kistermelőkről. A találatokat tevékenységenként, és a végzés helye (vármeg, járás) szerint is tovább szűrhetik, emellett egy konkrét vállalkozásra is rákereshetnek név, FELIR azonosító vagy adószám alapján.

+ Az adatbázisban megtalálható tevékenységek listája

Partner név		FELIR azonosító		Adószám	
Tevékenység					
Tev. helye		Tev. vármegyeje		Tev. járása	
				Szűrés	Szűrők törlése
Partner név	FELIR azonosító	Tevékenység	Tevékenységvégzés helye	Tevékenységvégzés vármegyei és járási	

FELIR adatok keresése

Terminális személy adatai alapján
Név
Születési dátum

FELIR azonosító alapján

NÉBIH tevékenység azonosító alapján

NÉBIH létesítmény azonosító alapján

Adószám alapján

Külföldi jogi személy adatai alapján
Cégbejegyzés országa
Kérem válasszon!
Név
Külföldi cégazonosító

Privacy & Terms
HBM
Írja be a szöveget
Powered by MTCaptcha

A szereplők az adatbázisban a központi közhiteles adataikkal jelennek meg, amelyet a FELIR azonosító tanúsít. Hasonlóan működik, mint az adóazonosító jel, adószám az adójog szempontjából, ugyanazt a funkciót látja el, csak az agrárigazgatás- élelmiszerlánc területén.

A NÉBIH rendszere által generált minta plakát, QR kód információs rendszerrel:

Lekérdezés időpontja:

Nébih FELIR adatbázisban szereplő
vállalkozás
FELIR azonosító:

További információk, tevékenység és létesítmény
azonosítók a QR-kód „mögött”:

A Nébih rendszeréből generált, azonban nem hiteles adatlap!
A mindenkori aktuális adatok a <https://portal.nebih.gov.hu/felir-kereso> oldalon ellenőrizhetők.

KISTERMELŐI regisztráció

A kistermelői tevékenység megkezdését a kistermelő köteles írásban bejelenteni a gazdasága vagy az élelmiszer előállítás helye szerint területileg illetékes járási hivatal élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi osztályához (*továbbiakban: járási hivatal*), ahol a kistermelőt nyilvántartásba veszik (*regisztráció*). A regisztráció díjmentes.

Ha a kistermelői tevékenység több járás illetékességi területét érinti, a bejelentés bármelyik érintett járási hivatalnál megtehető.

A kistermelői illetve a **helyi és marginális élelmiszer-előállítás és-értékesítés tevékenységek** regisztrációját az alábbi joghely alapján szükséges elvégezni (*a vadászterületi részeket kivettük*)

60/2023. (XI. 15.) AM rendelet a kis mennyiségű, helyi és marginális élelmiszer-előállítás és-értékesítés higiéniai feltételeiről

A rendelet hatályos többek között:

- a kistermelői tevékenység keretében végzett élelmiszer-termelésre, -előállításra és -értékesítésre,
- az állati eredetű élelmiszerek kiskereskedelmi létesítményben történő forgalomba hozatalára és az értékesítés helyén történő előállítására, a kisvágóhidak működtetésére.

A rendelet hatálya alá tartozó egyes tevékenységek bejelentése (3 A területileg illetékes járási hivatalnak be kell jelenteni nyilvántartásba vétel céljából a

- kistermelői tevékenységet az élelmiszer-előállítás helye szerint, ennek hiányában a gazdasági udvar helye szerint,
- az állati eredetű élelmiszerek kiskereskedelmi létesítményének helye szerint.

A bejelentés tartalmazza

- a) a tevékenységet végző **FELIR azonosító számát**, ha a tevékenységet végző már rendelkezik vele;
- b) az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer működéséről szóló 578/2020. (XII. 14.) Korm. rendelet 2. melléklete szerinti adatokat, ha a tevékenységet végző nem rendelkezik FELIR azonosító számmal;

Kistermelői tevékenység esetében a bejelentés tartalmazza még

- **a gazdaság helyét,**
- **az értékesíteni kívánt termék megnevezését,**
- **annak megjelölését,** hogy a 3. mellékletben meghatározott, **I. vagy II. kategória szerinti mennyiségben kíván alapterméket**, illetve élelmiszert előállítani,
- a kistermelői élelmiszer-termelésében, - előállításában, illetve - értékesítésében **részt vevő személyek megnevezését**
- a 3. mellékletben meghatározott, **II. kategória szerinti** mennyiségben történő élelmiszer-előállítás esetén az élelmiszer-vállalkozás működéséhez **szükséges szakképesítésekről** szóló 34/2018. (XII. 3.) AM rendelet szerint az adott tevékenységhez szükséges, a legalább a mikrovállalkozás méretű élelmiszer-vállalkozásra az adott tevékenységhez előírt minimális élelmiszeripari szakképesítés, szakirányú továbbképzésben megszerezhető szakma, szakképzettség vagy részszakképesítés megszerzésére vonatkozó kötelezettség teljesítését a kistermelő vagy a hozzátartozó, alkalmazott személy vonatkozásában igazoló dokumentumot;

Az állati eredetű élelmiszerek kiskereskedelmi létesítmény által az **értékesíteni kívánt termék megnevezését és mennyiségét**.

A bejelentésre kötelezett a nyilvántartás adataiban bekövetkezett változást a nyilvántartásba vevő *szervnek a változást követő 8 napon belül bejelenti.*

Melléklet a fejezethez:

Kistermelői élelmiszer termelésére, előállítására és értékesítésére vonatkozó követelmények

1. Általános higiéniai követelmények

1.1. Az élelmiszer-előállításához legalább egy helyiséget – amely célra felhasználható elsődlegesen magánlakóház részét képező, de forgalomba hozatal céljából élelmiszerek rendszeres kezelésére, tárolására használt helyiség is, időbeni elkülönítés mellett –, illetve a szükséges kiegészítő helyiségeket biztosítani kell.

1.2. A termelés és feldolgozás során használt helyiségeket, berendezéseket, eszközöket, tárolókat, ládákat, járműveket tisztítani, szükség szerint fertőtleníteni kell. A berendezéseket, eszközöket, tárolókat kizárólag élelmiszer kezelésére, előállítására lehet használni.

1.3. Élelmiszert csak tiszta, szükség szerint fertőtlenített, az adott élelmiszer csomagolására megfelelő csomagolóanyagban, edényzetben tartva, tárolva lehet árusítani. A feldolgozott élelmiszer csomagolására újrafelhasznált csomagolóanyag az értékesítés során nem alkalmazható.

1.4. Az elsődleges termeléshez és az ehhez kapcsolódó műveletekhez ivóvíz minőségű vízzel történő kézmosási lehetőséget, a feldolgozáshoz, élelmiszer-előállításához ivóvíz minőségű hideg-meleg folyóvizet biztosítani kell.

1.5. Az élelmiszereket védeni kell a szennyeződésekkel szemben. A kistermelőnek a vágásra, termelésre szánt állatokat és azok környezetét tisztán kell tartani.

1.6. Az élelmiszer előállításával és forgalmazásával csak olyan személy foglalkozhat, aki rendelkezik a közfogyasztásra szánt élelmiszer előállításával, valamint forgalmazásával foglalkozó személy részére a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendeletben előírt vizsgálatról érvényes igazolással.

1.7. A tudottan vagy feltehetően élelmiszerral is átvihető betegségben szenvedő személyek, valamint azon személyek, akiknek elfertőződött sebeik, bőrfertőzésük, lázas megbetegedésük vagy lázzal járó torokfájásuk, hasmenésük van, illetve akik füléből, szeméből, orrából váladék ürül, nem dolgozhatnak olyan helyen, ahol élelmiszerekkel foglalkoznak, és ahol bármilyen kis esély is van arra, hogy az élelmiszerek közvetlenül vagy közvetetten kórokozó mikroorganizmusokkal szennyeződjenek.

1.8. Az állati kártevők ellen hatékony módon védekezni kell.

1.9. A hulladékot és a szennyvizet úgy kell tárolni és kezelni, hogy megakadályozzák az alaptermék, az élelmiszerek, valamint a környezet szennyeződését.

1.10. A takarmány-adalékanyagokat, az állatgyógyászati készítményeket és a növényvédő szereket az előírásoknak megfelelően kell használni, felhasználásukról és az élelmezés-egészségügyi várakozási időről, valamint az előforduló betegségekről, növények esetében a kártevőkről a kistermelőnek nyilvántartást kell vezetnie, amelyet 5 évig meg kell őriznie.

1.11. Vadon termő gomba árusítása esetén az étkezési célra forgalomba kerülő vadon termett gombák gyűjtéséről, feldolgozásáról, forgalomba hozataláról szóló 107/2011. (XI. 10.) VM rendelet előírásai irányadóak.

1.12. A vadon gyűjtött, szárítani szánt gombát gombaszakellenőrnek nyersen, friss állapotában minősíteni kell. Szárított gomba csak csomagolva, megfelelő jelöléssel ellátva árusítható.

Termék fajtákra vonatkozó fontosabb előírások kistermelőknél

Baromfi és nyúlféle

6. § (1) – (2) A kistermelő a gazdaságában nevelt és tulajdonában lévő baromfit és nyúlfélét a gazdaság helyén levághatja. A levágott baromfi és nyúlféle vágás előtti állományszintű, valamint vágás utáni húsvizsgálatát a hatósági vagy a jogosult állatorvos a gazdaság helyén végzi el. A kistermelő a vágás időpontját a vágás várható időpontja előtt **48 órával bejelenti** a hatósági vagy a jogosult állatorvosnak. A baromfi és nyúlféle húsa a húszállítási igazolás birtokában hozható forgalomba.

Baromfi és nyúlhús nem értékesíthető automatából!

7. § (1) Az állatok húsának hűtését haladéktalanul meg kell kezdeni. A baromfi és a nyúlféle friss húsát 0 °C és +4 °C közötti hőmérsékletre kell hűteni. A feldolgozásig vagy az értékesítésig a hűtláncot folyamatosan fenn kell tartani. A húst lefagyasztani nem szabad. A kistermelőnek a 6. melléklet szerinti

higiéniai követelményeket, valamint baromfi és nyúlféle húsnak előállítására és forgalomba hozatala során a 7. melléklet szerinti követelményeket is be kell tartania, többek között:

- A kistermelő a baromfi és nyúlféle húsát nem fagyaszthatja le, baromfihúst nem festhet meg.
- A **II. kategóriájú kistermelőnek** brojlerbaromfi és pulyka vágása esetében a lehűtés után nyaki bőrből *Salmonella* jelenlétére irányuló mikrobiológiai vizsgálatot kell végeztetni a vágás helye szerint illetékes járási hivatal által jóváhagyott mintavételi terv – mintaszám és mintavételi gyakoriság – szerint.

Tojás

13.§ (6) A gazdaságában legfeljebb **50 tojótyúkot tartó kistermelőnek** az általa termelt és a végső fogyasztó részére a gazdaság helyén, helyi termelői piacon vagy házhoz szállítással értékesített tojáson nem kell feltüntetnie a termelő megkülönböztető számát tartalmazó kódot, ha az értékesítés helyén feltünteti a nevét, a címét és a FELIR azonosító számát.

6. melléklet 2.2: Tojástermelés, értékesítés

A kistermelő egészséges állattól származó, friss, ép, nem repedt, nem törött, szennyeződéstől mentes tojást árusíthat. Keltetett, mosott tojás, valamint főtt tojás héjában nem értékesíthető. A tojást értékesítésig és felhasználásig tiszta, hűvös, száraz, jól szellőző, napfénytől védett helyen kell tárolni. A tojásokat a tojásrakást követően 28 napon belül kell értékesíteni.

Tej

13.§ (7) **Nyers tej és nyers tej felhasználásával készült, nem hőkezelt tejtermék** értékesítése esetén az értékesítés helyén jól látható és az adott termékkel egyértelműen összekapcsolható módon fel kell tüntetni a „nyers tej, forralás után fogyasztható” vagy a „nyers tejből készült” kifejezést.

Tejtermelés, értékesítés (6. melléklet 2.1)

A nyers tej tárolására szolgáló helyiségek térben elkülönítendőek azoktól a helyiségektől, amelyekben állatokat tartanak. A kifejt nyers tejet meg kell szűrni, kizárólag erre a célra használt és megjelölt edényzetben, fedetten, hűtve kell tárolni. Különböző fajú állatok tejét egymástól elkülönítve kell kezelni. A nyers tej csomagolására lehetőség szerint egyszer használatos, élelmiszer csomagolására alkalmas edényzetet kell használni. Újrafelhasznált edényzet alkalmazása esetén az edényzetet használat előtt és azt követően tisztítani és fertőtleníteni kell, ivóvízzel el kell öblíteni, és tiszta, száraz, utószennyeződéstől védett helyen kell tárolni. A nyers tej +6 °C és +8 °C között tárolva 24 óráig, 0 °C és +6 °C között tárolva 48 óráig értékesíthető. A tej hűtés nélkül a fejés befejezésétől számított 2 órán belül értékesíthető.

Az értékesítésre, illetve feldolgozásra kerülő nyers tejnek meg kell felelnie a havi 2 minta mértani átlagán alapuló tejcsíraszám kritériumoknak:

- nyers tehéntej esetén az összcsíraszám 30 °C-on ml-enként 100 000 vagy kevesebb,
- más állatfajtól származó nyers tej esetén az összcsíraszám 30 °C-on ml-enként 1 500 000 vagy kevesebb.

Ha a kistermelői termék mennyisége a 3. melléklet II. mennyiségi kategóriájába esik, az általános higiéniai követelményeken túl a következő követelmények teljesítése szükséges:

- Az élelmiszer-előállításához **külön, kizárólag erre a célra használt helyiséget**, valamint a szükséges kiegészítő helyiségeket biztosítani kell.
- Minden élelmiszer kezelésére szolgáló helyiséget hideg-meleg, ivóvíz minőségű vízzel ellátott kézmosó-berendezéssel kell felszerelni.
- Az élelmiszer-előállításra szolgáló helyiségben hideg-meleg, ivóvíz minőségű vízzel ellátott mosogatási lehetőséget kell biztosítani.
- A hűtést igénylő élelmiszerek tárolására megfelelő hűtőkapacitással kell rendelkezni.
- **Alkalmazott foglalkoztatása esetén öltöző és szociális helyiség** biztosítása szükséges.
- Az előállítás helye szerint illetékes járási hivatal által jóváhagyott mintavételi terv – mintaszám és mintavételi gyakoriság – szerint Salmonella, Listeria monocitogenes jelenlétére és mennyiségére irányuló **mikrobiológiai vizsgálatot** kell végeztetni a közvetlen fogyasztásra szánt állati eredetű és a nem állati eredetű élelmiszerek esetében.
- A kistermelő **egyszerűsített HACCP dokumentációt** vezet, amelyben a nem megfelelőségeket, valamint a helyesbítő intézkedéseket rögzíti.

Hús

- Külön tároló helyiségekkel kell rendelkezni a csomagolt és a csomagolatlan hús tárolására, kivéve, ha időben elkülönítve vagy olyan módon történik a tárolásuk, amely következtében a csomagolóanyag vagy a tárolás módja nem lehet a hús szennyeződésének forrása.
- Rendelkezni kell a csomagolatlan hús és hústermékek kezeléséhez olyan kézmosásra használt berendezésekkel, amelyek csapjainak kialakítása megakadályozza a szennyeződés vagy fertőzés terjedését.
- Hústermék készítéséhez tilos vágási mellékterméket, a teljes izomdarabok kivételével húsnyesedéket, csontokról mechanikusan lefejtett húst, csonttörmeléket vagy bőrt tartalmazó húst, a rágóizom kivételével fejhúst, a linea alba nem izmos részét, az elülső és hátulsó lábtő területeit, csontról lefejtett húsnyesedéket és a rekeszizom izmait – kivéve, ha a savóshártyát eltávolították – felhasználni.
- Az élelmiszeripari vállalkozóknak biztosítaniuk kell, hogy a felhasznált hús hőmérséklete
 - baromfi esetében +4 °C vagy az alatti,
 - belsőség esetében +3 °C vagy az alatti és
 - egyéb hús esetében +7 °C vagy az alatti; ésszükség szerint, fokozatosan szállítják a feldolgozóterembe.
- Hústerméket fagyasztott húsból előállítani tilos. Húskészítményt lefagyasztani tilos.
- A darált hús elkészítésére a határidő a vágást követő
 - legfeljebb 3. nap baromfi,
 - legfeljebb 6. nap a többi állat esetében.
- A darált húst és az előkészített húst az előállítást követően azonnal egyedi csomagolással kell ellátni, és darált hús esetében +2 °C vagy az alatti, előkészített hús esetében pedig +4°C vagy az alatti

maghőmérsékletre kell lehűteni, vagy $-18\text{ }^{\circ}\text{C}$ vagy az alatti maghőmérsékletre kell lefagyasztani. Ezeket a hőmérsékleti feltételeket a tárolás, a szállítás és az értékesítés során is fenn kell tartani. A darált hús és az előkészített hús felengedés után nem fagyasztható újra.

8 / AKKREDITÁLT FOGLALKOZTATÁS / SZOCIÁLIS FARM, MINT MUNKÁLTATÓ AKKREDITÁLÁSA

A szociális farm egyik legfontosabb funkciója, a bevont speciális szükségletű személyek foglalkoztatása. Ez a bevont személyek rehabilitációjának és társadalmi integrációjának egyik fontos, talán legfontosabb alapeleme. A hazai jogszabályok alapján a szociális farm működtetője kérhet a foglalkoztatáshoz támogatást *(ez lehet általános bértámogatás tartós munkanélküliek, és egyéb munkavállalás kapcsán meghatározott hátrányos helyzetű személyek számára)*, azonban ezek rövidebb idejű támogatások. A tartósan stabil, kvázi normatív támogatás eléréséhez a legkönnyebb lehetőség az „akkreditált foglalkoztatói” státus elérése.

Definíció szerint: Akkreditált munkáltató az a szervezet vagy személy, aki a rendelet szabályai szerint lefolytatott akkreditációs eljárás alapján rehabilitációs akkreditációs tanúsítványt kap. Akkreditált munkáltató kérhet tanúsítványt azon székhelyre, telephelyre, illetve fióktelepre, ahol a rehabilitációs foglalkoztatás történik. Az akkreditált foglalkoztatás a fogyatékkal élő, illetve az egészségkárosodást szenvedett emberek számára biztosít munkavállalási lehetőséget. Egy olyan foglalkoztatási forma, mely átmenetet jelent a szociális intézményi keretek közötti fejlesztő foglalkoztatás és a nyílt munkaerőpiaci munkavállalás között.

Kit lehet akkreditált munkáltatóként foglalkoztatni?

A jogszabály szerint (327/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjáról, valamint a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatásokról és a 2011. évi CXCI. törvény a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról *) megváltozott munkaképességű munkavállaló lehet, aki

- megváltozott munkaképességű személynek minősül,
- rehabilitációs járadékban részesül
- rokkantsági járadékban részesül
- fogyatékosági támogatásban részesül,
- vakok személyi járadékában részesül,

Ez azt jelenti nagyvonalakban, hogy mindazon „csökkent munkaképességű” személyek, akik „Komplex minősítéssel” rendelkeznek, „járadékosok”, illetve azok a fogyatékos személyek, akik fogyatékosági támogatásban vagy vakok személyi járadékában részesülnek, részt vehetnek az akkreditált foglalkoztatásban és támogatás igényelhető utánuk. Így a foglalkoztatotti kör lényegesen tág.

Akkreditált foglalkoztatás támogatásának mértéke:

Az akkreditált foglalkoztatás támogatásának mértéke évente változik. Alapesetben a rehabilitációs foglalkoztatási támogatást a célcsoport bérére, az őt munkahelyen segítő személy bérköltségére, adminisztratív és rezsi kiadásokra, akadálymentesítésre lehet költeni. 2024-ben az akkreditált támogatás mértéke: 2.251.340 Ft/fő/év A célcsoport bérére szociális hozzájárulás mentesség vonatkozik (*a minimálbér kétszereséig*), így a bruttó bért nem terheli egyéb plusz közteher.

Az alábbi táblázat az akkreditált támogatást és a célcsoport minimálbéres foglalkoztatását mutatja be:

	MINIMÁLBÉR	TÁMOGATÁS	KÜLÖNBÖZET
4 óra	133 400 Ft	187 612 Ft	54 212 Ft
5 óra	166 750 Ft	187 612 Ft	20 862 Ft
6 óra	200 100 Ft	187 612 Ft	-12 488 Ft
7 óra	233 450 Ft	187 612 Ft	-45 838 Ft
8 óra	266 800 Ft	187 612 Ft	-79 188 Ft

Ennek alapján 2024-ben egy 4 órás minimálbéres foglalkoztatás esetén havi 54.000 Ft költhető pl. a munkahelyi segítő bérére, míg a 8 órás foglalkoztatást havi 79.188 Ft-al kell kipótolni a célcsoporti személy bérét.

Egyes foglalkozások szakképesítéssel végezhetőek. Ebben az esetben a garantált bérminimummal kell számolni.

Az alábbi táblázat az akkreditált támogatást és a célcsoport garantált bérminimumos foglalkoztatását mutatja be:

	BÉRMINIMUM	TÁMOGATÁS	KÜLÖNBÖZET
4 óra	163 000 Ft	187 612 Ft	24 612 Ft
5 óra	203 750 Ft	187 612 Ft	-16 138 Ft
6 óra	244 500 Ft	187 612 Ft	-56 888 Ft
7 óra	288 250 Ft	187 612 Ft	-100 638 Ft
8 óra	326 000 Ft	187 612 Ft	-138 388 Ft

Ennek alapján 2024-ben egy 4 órás garantált bérminimumos foglalkoztatás esetén havi 24.612 Ft költhető pl. a munkahelyi segítő bérére, míg 8 órás foglalkoztatás esetén havi 138.388 Ft- al kell kipótolni a célcsoporti személy bérét.

A szociális farm működtetője dönthet abban, hogy

- ha magasabb támogatási szükségletű személyeket foglalkoztat, marad kerete pl. segítőiszemély bérére, vagy
- termelésbe aktívan bevonható személyeket foglalkoztat, de az ő bérükhöz a farmos bevételből kiegészítő forrást kell hozzárendelnie.

Az akkreditált foglalkoztatóvá válás feltételei

Az akkreditált foglalkoztatás elvárásokban már megközelíti a nyílt foglalkoztatást, viszont védett környezetben teremt lehetőséget a munkakészségek és az egészségi állapot megőrzésére, fejlesztésére, munkatapasztalat és gyakorlat szerzésére. A megváltozott munkaképességű munkavállalókat alkalmazó cégeknek teljesíteni kell a törvény által előírt akkreditációs feltételeket ahhoz, hogy akkreditált foglalkoztatókká váljanak. Az akkreditációs tanúsítvány megléte ahhoz is szükséges, hogy a kormánytól költségvetési támogatást igényelhessen a munkáltató.

Akkreditálás feltételei:

- a szervezet vagy személy cégjegyzékbe vagy az előírt nyilvántartásba történő bejegyzése,
- a munkaviszonyban foglalkoztatott megváltozott munkaképességű munkavállaló havi létszáma a 30 főt eléri, vagy aránya az összes munkavállalóhoz képest a 25%-ot meghaladja,
- a foglalkoztatást rehabilitációs foglalkoztatás keretében biztosítja, ezt okiratban rögzítette, és a tevékenységéhez kapcsolódik,
- a NAV- nál nincs köztartozása,
- van foglalkozási rehabilitációs szakmai programja,
- személyes rehabilitációs tervek elkészítését vállalja,
- segítő szolgáltatások igénybevételét biztosítja,
- rehabilitációs tanácsadót, mentort, segítő személyt foglalkoztat,
- képesítéshez, végzettséghez, képzettséghez kötött munkaköröket is biztosít,
- az eredményes rehabilitációhoz szükséges képzési lehetőségeket biztosítja, – teljesíti az Államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 50. § (1) bekezdésben meghatározott feltételeket *(pl. rugalmas munkaidővel támogatja a célcsoporti személy területi iparkamara képzéseibe történő beiskolázást, stb.).*

Az akkreditációs eljárás javasolt folyamata:

Az akkreditációs eljárást a Budapest Főváros Kormányhivatala központi hivatal, a hatáskörébe tartozó feladatokat Magyarország egész területére kiterjedő illetékességgel látja el. A rehabilitációs tanúsítvány kiadásának, valamint a korábban nem akkreditált telephely megjelölése iránti kérelem elbírálásának határideje 60 nap.

Részletes útmutatók:

<https://www.kormanyhivatal.hu/hu/budapest/jarasok/foglalkoztatasi-rehabilitacio>

Lépések:

I. Foglalkoztatás elkezdése:

Ha még nem foglalkoztat célcsoporti személyt, akkor a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának megkezdése bértámogatás nélkül, az akkreditációs folyamat megindítása előtt minimum 3 hónappal el kell kezdődjön, mert ez alapfeltétel *(kis cég esetében munkavállalók 25 %-a, pl. 10 fős szervezet esetén ez 3 fő)*. Ha egy szociális farm újonnan akkreditáltatná magát és a minden évben októberben meghirdetett pályázaton szeretne részt venni, akkor legkésőbb júliusban el kell kezdenie a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatását.

Ez valójában egy befektetés, de meg lehet finanszírozni munkahelyteremtő bértámogatásból, vagy egy 2025. évi akkreditációs eljárási stratégiát elő lehet készíteni a 2024 év második felében kiírásra kerülő KAP *(Társadalmi vállalkozások fejlesztésének támogatása/ szociális farm)* forrásból is, melyben a célcsoport bérének betervezése előnyt is jelent. Az akkreditációs bértámogatás mindig a következő év elejétől indul.

II. Regisztráció, eljárás indítása

Amint letelt a három hónapos foglalkoztatási idő, a regisztrációs adatlap kitöltésével *(letölthető + leírások)*: <https://www.kormanyhivatal.hu/hu/budapest/jarasok/foglalkoztatasi-rehabilitacio>

és beküldésével *(postai úton vagy az akkreditacio@rehab.bfkh.gov.hu címre)* megszerzi a foglalkoztató a jogosultságot az akkreditációs modul és az IKR felület használatára ¹⁹: ez egy elektronikus pályázatkezelő *(a megváltozott munkaképességű munkavállalók rehabilitációs foglalkoztatásának költségvetési támogatására)* rendszerhez (IKR), pályázói felhasználóként.

<https://www.kormanyhivatal.hu/download/7/ae/46000/IKR%20Felhaszn%C3%A1l%C3%B3i%20%C3%A9szlelt%C3%B3i%20modul.pdf>

¹⁹ Rehabilitációs Szakigazgatási Rendszer (RSZR) Akkreditáció modulja (<https://www.kormanyhivatal.hu/download/b/8a/53000/Felhaszn%C3%A1l%C3%B3i%20%C3%A9szlelt%C3%B3i%20modul.pdf>)

Milyen adatokat kell megadni?

- Alapadatok (*adószám, KSH szám, TEÁOR, telefon, cím, név*)
- A munkáltató képviselőjére jogosult személy adatai (*név, beosztás, telefon, fax, e-mail*).
- A kérelmező munkáltató létszámadatai.
- Az akkreditálni kívánt székhely/telephely/fióktelep adatai.
- A kérelemben meg kell jelölni a munkáltatónál foglalkoztatott munkavállalók, illetve megváltozott munkaképességű munkavállalók kérelem benyújtását megelőző havi létszámát, meg kell jelölni az egyes helyszíneken végzett tevékenységeket, be kell mutatni a rehabilitációs célú munkavégzés körülményeit.

Az akkreditációs modulban el kell indítani az akkreditációs eljárást, befizetni annak díját. Meg kell jelölni a tevékenységeket, székhelyet, telephelyet, a rehabilitációs tanácsadó és mentor vonatkozásában a munkaszerződés vagy megbízási jogviszony dokumentumát fel kell csatolni, elkészíteni és feltölteni a szakmai programot, valamint a rehabilitációs terv formanyomtatványát. Szükség lesz felülvizsgált tűz-, munka-, és balesetvédelmi szabályzatokra, GDPR szabályzatra.

A legfontosabb benyújtandó dokumentumok köre:

- létesítő okirata másolata,
- aláírási címpéldány,
- működéséhez szükséges engedélyek másolata,
- rehabilitációs foglalkoztatás lehetőségeinek ismertetése,
- NAV 30 napnál nem régebbi igazolásának másolatát,
- nyilatkozat köztartozás mentességéről,
- adatkezeléshez hozzájáruló nyilatkozat,
- akkreditációs díj megfizetésének igazolása,
- foglalkozási rehabilitációs szakmai program,
- a rehabilitációs tanácsadó és mentor foglalkoztatásra irányuló jogviszony alapjául szolgáló okirat másolata,
- más vállalkozás érdekkörében végzett tevékenység esetén a tevékenység tárgyában megkötött szerződés másolata.

Kötelező munkakör: rehabilitációs tanácsadó és mentor. Feladataik sokrétűek, a megváltozott munkaképességű személyek kiválasztásán, felvételén, beilleszkedésén, mentorálásán túl, több adminisztrációs teendőt is ellátnak, így például: létszámnyilvántartás vezetése, megváltozott munkaképességű (továbbiakban mmk) személyek szabadság nyilvántartásának vezetése, *(saját)* tevékenységnapló vezetése- órára, napra lebontva, a foglalkoztatott mmk- sok rehabilitációs tervének elkészítése és évenkénti felülvizsgálata, szakmai program elkészítése és évenkénti felülvizsgálata, kapcsolattartás a korábban megnevezett szervekkel, fogadóóra biztosítása, a segítő szolgálatok igénybevételének koordinálása. Segítő személy alkalmazása nem kötelező. A fejezet végén a részletes jogszabályi leírás olvasható.

Akkreditációs díj 250 fős létszám* alatt 200 ezer Ft, 249 fős létszám* felett 400 ezer Ft. ([38/2012. \(XI. 16.\) EMMI rendelet 2. §-a](#))

Létszámon a megváltozott munkaképességű munkavállalóknak az eljárás kezdeményezését megelőző havi átlagos statisztikai állományi létszámát kell érteni.

Egyszerűsített eljárás esetén: adatváltozás átvezetése 5 000,-, korábban nem akkreditált telephely tanúsítványba való felvétele 50 000,- forint telephelyenként.

Az akkreditációs díj összegét a kérelem benyújtása előtt kell megfizetni postai befizetéssel vagy átutalással a Budapest Főváros Kormányhivatal Magyar Államkincstárnál vezetett előirányzat-felhasználási 10023002-00330101-00000000 számú keretszámlájára.

III. Szakértő, helyszíni szemle: amint az összes dokumentum feltöltésre és beküldésre került, a Kormányhivatal kirendel egy szakértőt, aki helyszíni szemlét végez és megnézi, hogy a leírtak megfelelnek a valóságnak.

IV. Tanúsítvány: ha a szakértő mindent rendben talál, akkor adja ki a tanúsítványt. Ezt követően évente legalább egyszer helyszíni ellenőrzést végez, ahol a személyi anyagokon *(támogatásba történt bevonhatóság vizsgálata, „csökkent munkaképesség” dokumentumok megléte, megváltozott munkaképességű ellátást alátámasztó dokumentum megléte, adatkezelési hozzájárulás, személyes rehabilitációs terv, munkaszerződés, munkaköri leírás, munkaügyi tájékoztató, orvosi alkalmassági)* túl, ellenőrzi az összes szabályzat, illetve fentiekben részletezett nyilvántartások *(létszám, szabadság, tevékenység napló, stb.)* meglétét.

Az akkreditált foglalkoztatás előnyei

Munkaadóként több területen is rövid időn belül tapasztalhatóak az akkreditált foglalkoztatás előnyei. Az egyik, hogy rövid időn belül csökkenthető a létszámhiány. A megváltozott munkaképességű dolgozók ugyanis rengeteg munkakörben foglalkoztathatók, ha a vállalatok egy picit átgondolják a működésüket, vagy minimálisan módosítanak a munkafeltételeken. Az akkreditált foglalkoztatás hatékonyabbá teheti a csapatmunkát. Gazdasági szempontból előny, hogy a bérre igényelhető állami támogatás és egyéb kedvezmények is igénybe vehetők. A dolgozók szempontjából pedig a

megváltozott munkaképességű kollégákkal történő közös munka egyértelműen növeli a társadalmi érzékenységet és pozitívan hat a vállalati kultúrára.

Az Mmtv. 25. § (1) bekezdése alapján a szociál- és nyugdíjpolitikáért felelős miniszter az akkreditált munkáltató részére a Kormány rendeletében meghatározottak szerint pályázati úton

- támogatást nyújthat a munkahely rehabilitációs célú átalakításához,
- bér- és költségtámogatást nyújthat,
- képzési támogatást nyújthat,

ha a munkáltató a rehabilitációs hatóság komplex minősítése szerinti megváltozott munkaképességű személy, fogyatékosági támogatásban részesülő személy, vagy vakok személyi járadékában részesülő személy foglalkoztatását biztosítja. Az egyéni támogatás keretében a megváltozott munkaképességű munkavállaló foglalkoztatása után fizetendő bér- és többletköltségek számolhatóak el. A költségvetési támogatások támogatási intenzitása nem haladhatja meg az elszámolható költségek 100%-át.

Védett foglalkoztatóvá könnyen lehet válni, ami előnyt jelent közbeszerzéseknél.

Az ajánlatkérő a közbeszerzési eljárásban való részvétel jogát fenntarthatja, vagy a Kormány által elrendelt esetben köteles fenntartani az olyan védett munkahelynek minősülő szervezeteknek, amelyek 30%-ot meghaladó mértékben megváltozott munkaképességű vagy hátrányos helyzetű munkavállalókat foglalkoztatnak, valamint az olyan fejlesztő foglalkoztatók számára, amelyek 30%-ot meghaladó mértékben fejlesztő foglalkoztatásban résztvevőket foglalkoztatnak.

Az ajánlatkérő úgyis dönthet, vagy a Kormány által elrendelt esetben köteles úgy rendelkezni, hogy a közbeszerzési szerződést olyan munkahely-teremtési program keretében kell teljesíteni, amelynek keretében legalább 30%-ban megváltozott munkaképességű, fogyatékos vagy hátrányos helyzetű személyek kerülnek alkalmazásra a szerződés teljesítése során (*védett munkahely-teremtési program*). Erre a tényre a közbeszerzési eljárást megindító felhívásban az ajánlatkérőnek hivatkoznia kell. Az ajánlatkérő a fent bemutatott, megfelelően fenntartott szerződés esetében köteles biztosítani az Európai Unióban letelepedett azon gazdasági szereplő esélyegyenlőségét, amely 30%-ot meghaladó mértékben megváltozott munkaképességű, fogyatékos vagy hátrányos helyzetű munkavállalót foglalkoztat. (2015. évi CXLI. törvény)

A szociális farmok számára az akkreditált foglalkoztatás rendszere, mint kiszámítható célcsoporti bértámogatás egy reális esély a hosszú távú társadalmi és gazdasági fenntarthatóság biztosítására.

A rehabilitációs tanácsadó, rehabilitációs mentor, segítő személy szabályai

(327/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjáról, valamint a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatásokról)

8a. * A rehabilitációs tanácsadóra és a rehabilitációs mentorra vonatkozó közös szabályok

11/A. §* (1) Rehabilitációs tanácsadói, rehabilitációs mentori tevékenységet az 1. melléklet szerinti képesítéssel és gyakorlattal rendelkező személy végezhet.

(2) A rehabilitációs mentor és a rehabilitációs tanácsadó feladatait egyazon személy is elláthatja, ha rendelkezik az 1. mellékletben a rehabilitációs tanácsadóra meghatározott képesítéssel és gyakorlattal.

(3) A munkáltató vezető tisztségviselője nem tölthet be rehabilitációs tanácsadói, illetve rehabilitációs mentori tisztséget.

(4) A rehabilitációs foglalkoztatás keretében a munkáltató rehabilitációs tanácsadói és rehabilitációs mentori tevékenységre együttesen, megváltozott munkaképességű munkavállalónként legalább havi átlag 30 percet köteles biztosítani. A létszámszámítás tekintetében a Központi Statisztikai Hivatal létszámszámításra vonatkozó előírásai szerint számított havi átlagos statisztikai állományi létszámot kell figyelembe venni.*

(5) A munkáltató a rehabilitációs tanácsadói, rehabilitációs mentori szolgáltatást munkaszerződés, megbízási szerződés vagy az akkreditált szolgáltatóval kötött megbízási szerződés útján biztosítja.

(6) A rehabilitációs tanácsadói, rehabilitációs mentori tevékenységet ellátó személy évente köteles a Kormányhivatal által szervezett képzésen részt venni.

9. A rehabilitációs tanácsadó

12. § (1) A munkáltatónál a rehabilitációs foglalkoztatási feladatok szervezését, összehangolását a rehabilitációs tanácsadó látja el.

(2) A rehabilitációs tanácsadó

a) elkészíti a személyes rehabilitációs tervet, amelyet folyamatosan figyelemmel kísér és értékkel, továbbá felel az abban foglaltak minőségéért, megvalósulásáért,

b) gondoskodik a szakmai program kidolgozásáról, évenkénti felülvizsgálatáról, értékeléséről,

c) gondoskodik a segítő szolgáltatásokat nyújtó szervezetekkel, illetve magánszemélyekkel való kapcsolattartásról, az általuk készített jelentésben foglalt észrevételek beépítéséről a személyes rehabilitációs tervbe, továbbá a szakmai programba,

d) rendszeres fogadóórát biztosít a megváltozott munkaképességű munkavállalók részére a munkavégzés helye szerinti telephelyen, több érintett telephely esetén negyedévente legalább egy alkalommal minden telephelyen,

f)* kapcsolatot tart a fővárosi és vármegyei kormányhivatallal (a továbbiakban: rehabilitációs hatóság).

10. A rehabilitációs mentor

13. § (1) A rehabilitációs mentor a rehabilitációs tanácsadóval együttműködve, a megváltozott munkaképességű munkavállalóval fennálló közvetlen kapcsolat révén, a munkavállaló érdekeinek és szükségleteinek figyelembevételével elősegíti a foglalkozási rehabilitáció hatékony megvalósulását.

(2) A rehabilitációs mentor

a) kapcsolatot tart a megváltozott munkaképességű munkavállalóval, szükség szerint annak családjával,

- b) felméri, valamint elősegíti a megváltozott munkaképességű munkavállaló képességeinek fejlesztését,
- c) tájékoztatást nyújt a megváltozott munkaképességgel összefüggő szociális, munkaügyi, egészségügyi, oktatási rendszerrel és jogszabályi előírásokkal kapcsolatban,
- e) megválasztja a megfelelő oktatási módszereket,
- f) részt vesz a személyes rehabilitációs tervek elkészítésében, felülvizsgálatában, módosításában,
- h)* közvetítő szerepet tölt be a munkáltató és a rehabilitációs hatóság között a megváltozott munkaképességű munkavállaló minél sikeresebb és hatékonyabb rehabilitációja érdekében,
- i) a tranzit foglalkoztatást követően legalább 6 hónapig szükség szerint segítséget nyújt a megváltozott munkaképességű munkavállaló nyílt munkaerő-piacon történő sikeres elhelyezkedése érdekében.

11. A segítő személy

14. § (1) Ha a megváltozott munkaképességű munkavállaló egészségi állapota indokolja, a munkáltató – munkaviszony vagy foglalkoztatásra irányuló egyéb jogviszony keretében – segítő személyt biztosíthat a munkába járáshoz vagy a munkavégzéshez. A segítő személy biztosítása a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvény szerinti támogató szolgáltatást nyújtó szolgáltatóval kötött megállapodás útján is történhet.

(2) A segítő személy feladatainak ellátásáról a munkáltató nyilvántartást vezet, amely tartalmazza

- a) az általa segített megváltozott munkaképességű személyek nevét,
- b) az elvégzett feladatok megnevezését.

1. melléklet a 327/2012. (XI. 16.) Korm. rendelethez

A rehabilitációs tanácsadó és a rehabilitációs mentor képesítési előírásai

1. Képesítési előírások:

- a) Alap- és mesterképzésben szerzett végzettség
 - aa)* humán szervező, humánerőforrás-menedzser, személyügyi, személyügyi szervezői, igazgatásszervezői, közigazgatás-szervezői, közigazgatási mesterképzési, szociális igazgatási, munka- és pályatanácsadói, munkavállalói tanácsadó, szociálpolitikai, szociális munkás, diakónus, szociálpedagógus, szociológia és pszichológia szakon szerzett végzettség,
 - ab) pedagógus, gyógypedagógus, konduktor végzettség,
 - ac) foglalkozás-egészségügyi szakorvos végzettség vagy
 - ad) egyéb felsőfokú iskolai végzettség.
- b) Középfokú iskolai végzettség és a következőkben felsorolt szakképzettség, illetve képzettség:
 - ba) munkaerő-piaci ügyintéző,
 - bb) munkaerő-piaci menedzser,
 - bc) munkaerő-piaci instruktor,
 - bd) személyügyi gazdálkodó,
 - be) közép-, illetve felsőfokú munkaügyi végzettség.
- c) Szakirányú továbbképzésen szerzett képzettség:
 - ca) felnőttoktatási szervező,
 - cb) gyógypedagógiai asszisztens,

cc) gyógypedagógiai rehabilitációs konzultáns,
cd) munka- és szervezet pszichológia,
ce) munkaügyi kapcsolatok,
cf) munkavédelem,
cg) pályaorientációs tanár,
ch) rehabilitációs foglalkoztató terapeuta,
ci) rehabilitációs környezettervező,
cj) személyügy,
ck) személyügyi igazgatás,
cl) tanácsadás pszichológia,
cm) tanulási és pályatanácsadás,
cn) * okleveles rehabilitációs szakember,
co) * rehabilitációs gazdasági menedzser.

d) Az a)–c) pontban meg nem jelölt, de ugyanazon szakterületeken az e mellékletben felsorolt végzettséggel, képzettséggel egyenértékű végzettség, képzettség, illetve szakképesítés.

2. * Gyakorlati idő:

Az 1. pont a) alpont ad) alpontja szerinti képesítés esetén további feltétel megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatónál humánpolitikai vagy foglalkozási rehabilitációs területen eltöltött, rehabilitációs tanácsadó esetén három év, rehabilitációs mentor esetén egy év szakmai gyakorlat.

9 / EGY SZOCIÁLIS FARM BEVÉTELI STRUKTÚRÁJA

A szociális farm hagyományokkal rendelkező országokban egyöntetűen kijelentik, hogy a gazdák számára előnyt hordoz a szociális *farmszolgáltatás*, gazdaságuk nyitottabbá válik a külvilág, a társadalom, a közösség felé és új bevételi forrásokat biztosít számukra. Mindez nem csak pénzügyi értelemben értelmezhető, hanem a piacszerzés és értékesítés (*hozzáadott értékű termékek*) területén is szignifikáns. A szociális farm, gyakorlati példája a multifunkcionális mezőgazdaság irányzatának.

A multifunkcionális mezőgazdaság egy olyan stratégiai koncepció, amely a mezőgazdasági termelést többféle tevékenységgel kombinálja, amelyek hozzájárulnak a vidéki területek gazdasági, környezeti és társadalmi fejlődéséhez. Ez a megközelítés túlmutat a hagyományos mezőgazdasági termelésen, és különféle szolgáltatásokat és tevékenységeket foglal magában.

A multifunkcionalitás elemei:

- Diverzifikált mezőgazdasági termelés: sokrétű növénytermesztés és állattartás, erdő- és vadgazdálkodás, különböző élelmiszer előállítás.
- Ökológiai gazdálkodás: biogazdálkodási módszerek alkalmazása és biodiverzitás megőrzése, amelyek minimalizálják a környezeti terhelést és elősegítik a fenntarthatóságot. Fenntartható

víz- és talajhasználati technikák alkalmazása, pl. esővíz gyűjtése, komposztálás.

- Társadalmi jólléti szolgáltatások: szociális-, rehabilitációs-, integrációs-, és fejlesztő (*pl. állatasszisztált*) programok működtetése hátrányos helyzetű csoportok számára.
- Oktatási programok: iskolai csoportok rendszeres fogadása, erdei iskola és tanyapedagógiai programok működtetése, farmalapú oktatás, szemléletformáló programok kivitelezése.
- Agroturisztika: szálláshelyek és turisztikai szolgáltatások biztosítása vidéki környezetben, pl. vendégasztal, hagyományőrző programok, farmlátogatások stb.
- Helyi gazdaság és közösségfejlesztés: helyi termékek értékesítése, közösség által támogatott mezőgazdasági (CSA) rendszerek, közösségi kertek működtetése.
- Helyi munkahelyteremtés: munkahelyek biztosítása helyi lakosok számára, különösen fiatalok és hátrányos helyzetűek számára.

A multifunkcionális mezőgazdaság integrált megközelítést alkalmaz, amely elősegíti a vidéki emberléptékű farmok holisztikus fejlődését, figyelembe véve a gazdasági, környezeti és társadalmi tényezőket egyaránt.

A szociális farmok bevételi struktúrája több forrásból tevődhet össze, mivel ezek a gazdaságok gyakran különféle tevékenységeket kombinálnak a fenntartható működés érdekében.

Lehetőségek az aktuális hazai jogi-finanszírozási keretrendszerben

Az alábbiakban egy olyan szociális farm bevételi struktúráját járjuk körbe, amelyik az aktuális magyarországi jogi- gazdasági feltételek között kis kapacitással jött létre. Ezekben a bevételekben nem szerepeltetjük a diverzifikált mezőgazdasági és egyéb piaci típusú bevételeket, melyekre egy hagyományos agrárfókuszú multifunkcionális farm számolhat.

Minta szituáció (*ez az egyik leggyakoribb*): a szociális farm motorja egy szülői csoport, akik fiatal felnőtt fogyatékos gyermekük számára szeretnének lakhatás és értékteremtő farm tevékenységet működtetni. A farmon kialakítanak egy nagy házat, ahol 10 fő számára hoznak létre lakhatási lehetőséget (*erről részletes útmutatót a 10. sz Lakhatás a farmon fejezet tartalmaz*). Erre, most van jogi lehetőség a Támogatott Lakhatás keretein belül. A foglalkoztatást akkreditált munkáltatóként oldják meg (*erről részletes útmutatót a 8. sz Foglalkoztatás a farmon fejezet tartalmaz*). Gyakorlatilag ez a két lehetőség ma bármilyen hazai szervezet számára elérhető. További szociális szolgáltatásokhoz és szociális foglalkoztatáshoz egyedi állami befogadás vagy azt áthidaló EU-s pályázati forrás szükséges.

A BEVÉTELI FORRÁSOK ELEMEI:

Normatíva:

Támogatott Lakhatás (TL) normatíva: a Magyar Államkincstár által utalt összeg. Ennek a legalsó összegével tervezünk (*ez az összeg nő az ellátott szükségleteinek növekedésével*). Nem tervezünk

a dolgozók bérét kiegészítő ágazati pótlékkal. 2024-ben az egy fő ellátottra (lakóra) jutó állami „alap” normatíva Támogatott Lakhatás esetén 2.156.548 Ft/fő/év.

Amennyiben a lakónak magasabb az ellátási szükségelte ez az összeg fokozaton növekszik, a legmagasabb támogatási összeg autista személy esetén 3.080.783 Ft/Fő/év

Térítési díj:

A lakók által fizetett térítési díj általánosságban a lakó jövedelmének 80%-a. Ennek alapját a munkabére és egyéb jutatásai adják. Ha egy lakót a minimális napi 4 órába foglalkoztatja a farm (ez nettó 88.711 Ft) és az átlagos állami juttatásban részesül (de ez kiegészülhet pl. emelt családi pótlékkal, fogyatékosági támogatással, árvasági ellátással és egyéb járadékokkal), akkor az idei évben a lakó havi bevétele átlag 162.011 Ft/hó, melyből 129.609 Ft/hó térítési díjat fizet.

Egy átlagos térítési díj számítási példája:X

*Térítési díj 1 fő (jövedelem 80%-a)/hó	
Munkabér (4 órás foglalk.)	88 711
Emelt Cs.P/ Fogy Tám.	23 300
Állami ellátás (járadék)	50 000
Összesen:	162 010
Ebből Térítési díj/ hó	129 609

Foglalkoztatási bértámogatás:

Az akkreditációs bértámogatás összege jelenleg: 2.251.344 Ft/fő/év.

Ez havonta 187.612 Ft, amiből a kifizetett bér- hányad összege 133.400 Ft. Így segítő bérére, vagy működésre egy fő 54.212 Ft/hó összeget „hoz be”, ami éves szinten 650.544 Ft/fő/év. 10 fő esetben ez évi 6.505.440 Ft.

** Akkreditációs bevétel	
Támogatás (Ft/fő/hó)	187 612
Bérköltség/hó (4 órás foglalk.)	133 400
Különbözet/hó/fő	54 212
Különbözet/év/fő	650 544
10 főre***	6 505 440
***fordítható másra (pl. segítő bérköltsége)	

Mindezek szerint alap esetben egy 10 fős lakhatást és akkreditált foglalkoztatást működtető szociális farm bevétele közel 60 millió Ft/év.

10 fős támogatott lakhatás és szociális farm bevételi struktúrája					
	Megnevezés	Ft/fő/hó	10 főre Ft/hó	Ft/fő/év	10 főre/Ft/év
1	TL normatíva (alap)	179 712	1 797 120	2 156 548	21 565 480
2	Térítési díj*	129 609	1 296 090	1 555 308	15 553 080
3	Akkreditációs bevétel**	187 612	1 876 120	2 251 344	22 513 440
	Összesen	496 933	4 969 330	5 963 200	59 632 000

Ez az összeg magasabb lesz pl. a szociális ágazati pótléktól, vagy magasabb jövedelemmel rendelkező lakó esetében. Az akkreditált foglalkoztatást is érdemes felülr tervezni, hiszen nem csak a lakókat érdemes foglalkoztatni, hanem bejáró „külsős”, akár szak- vagy kisegítő munkát végző megváltozott munkaképességű kollégákat is.

Érdemes korrigált bevétellel is számolni, ugyanis az akkreditációs bevételből a lakók bérét ki kell fizetni *(Ez szoc.hó mentes!)*

10 fős támogatott lakhatás és szociális farm bevételi struktúrája célcsoporti bérkifizetés után					
	Megnevezés	Ft/fő/hó	10 főre Ft/hó	Ft/fő/év	10 főre/Ft/év
1	TL normatíva	179 712	1 797 120	2 156 548	21 565 480
2	Térítési díj*	129 609	1 296 090	1 555 308	15 553 080
3	Akkreditációs bevétel**	187 612	1 876 120	2 251 344	22 513 440
	Bérkifizetés 4 órás munkavégzésnél	-133 400	-1 334 000	-1 600 800	-16 008 000
	Összesen	363 533	3 635 330	4 362 400	43 624 000

Ezek alapján a reális szociális farm bevétel 10 fős TL és foglalkoztatás esetén évi 43.6 M Ft. *(ehhez hozzá jön az ágazati pótlék és egyéb korrekciós bevételek, pl. térítési díj stb.)*

Ha egy Támogatott Lakhatás házban gondolkodik a szociális farm, érdemes a jogszabály által maximalizált 12 főre tervezni. **Így az éves korrigált bevétel 52.348.800 Ft/év lesz.**

Ez az összeg tovább emelkedik az akkreditációs létszám növekedésével esetleg további szociális szolgáltatások indításával. Gyakran „beesik” egy bértámogatás, és szóba jöhetnek *(nem agráralapú)* pályázati források is. Előbb utóbb előtérbe kerülnek majd a:

Közösségi támogatások és adományok

Önkéntes munkára jelentkezők *(Bár ez közvetlen bevételt nem mindig jelent, de a költségek csökkentésében jelentős szerepe lehet.)*

Diákmunkások *(ez is támogatott)*

Pályázatok és egyéb támogatások

Szociális farmhoz kapcsolódó értékesíthető szolgáltatások: oktatási,- és szabadidős tevékenységek.

Ezek a bevételi források lehetőséget adnak a szociális farmoknak, hogy több lábon álljanak, és csökkentsék a kockázatokat, amelyek kizárólag a mezőgazdasági fókuszú bevételi forrásra való támaszkodásból eredhetnek. A diverzifikált bevételi struktúra hozzájárulhat a szociális farm fenntarthatóságához és hosszú távú sikeréhez.

10 / LAKHATÁS A FARMON, ENGEDÉLYEZTETÉS, MŰKÖDTETÉS, FINANSZÍROZÁS

Városból vidékre költözni a mai korban trendi folyamat lett. Mindennek számos oka van, a jó levegőtől az alacsonyabb lakásárakon át a hagyományokat ápoló közösségi életformáig. A szociális farmok felívelő reneszánsza is részese ennek a folyamatnak, melyhez további adalékként jelenik meg a gazdaságok által bevont speciális szükségletű célcsoport számára biztosítható alternatív lakhatási lehetőség. Ma Magyarországon a jogszabályi keretek alapján elsősorban fogyatékos személyek, pszichiátriai betegek *(kivéve demens személyek)* és a szenvedélybetegek részére tud egy szociális farm lakhatást létrehozni és állami normatív támogatás igénybevételével működtetni.

A továbbiakban rövid szakmai bevezető után bemutatásra kerülnek azok a szempontok, melyek figyelembevételével reálisan tervezhetővé válhat a szociális farmok számára a lakhatási program kialakítása.

A fogyatékos személyek lakhatását tekintve mára az alternatív lakóformák széles tárháza van jelen a nemzetközi és magyarországi gyakorlatban. Az alternatív lakhatási formákkal szembeni elvárásokat elsősorban a totális intézetekkel szembeni kritikák determinálják. Így az újonnan megjelenő lakhatási lehetőségekkel szemben alapvető elvárás, hogy a társadalmi integrációt segítsék. A lakóotthon, mint „reform” lakhatási forma nemrég még az egyik legelterjedtebb lakhatási forma volt, de az új hazai

szabályozás miatt már új lakóotthont nem lehet létrehozni (*az olykor családiasnak is mondható lakóformák szociális intézménynek minősülnek*). A nagy intézményi kiváltási programmal együtt a támogatott lakhatás, mint „közösségi” lakhatási szolgáltatás került középpontba. Lehet, hogy külső kinézetre, vagy akár belső építészeti megoldásra is ugyanolyan a lakóotthon és a támogatott lakhatás, de a fő különbség a működtetésben van. A támogatott lakhatásnál (TL) az érintettek nem kész „csomagban” kapják a bentlakásos ellátást (*lakhatás, étkezés, fejlesztés, stb.*), mert a lakhatás és a támogatott életvitelt biztosító segítői szolgáltatás egyénre szabottan elkülönül. Ez utóbbi egyéni szolgáltatási kör (*étkezés, szállítás, fejlesztés stb.*) akár több külső szolgáltatótól is megvásárolható. Ehhez a lakhatási formához szorosan kapcsolódik a „Community Care” individuális segítségnyújtás szemlélete, és a bárki által elérhető közszolgáltatások biztosításának rendszere.

A hazai jogi (1993. évi III. tv.) megfogalmazás szerint:

A támogatott lakhatás – szakosított ellátásként - a fogyatékos személyek, a pszichiátriai betegek (*kivétel: demens személyek*) és a szenvedélybetegek részére biztosított ellátás, amely az életkornak, egészségi állapotnak és önellátási képességnek megfelelően az ellátott személyek önálló életvitelének fenntartása, elősegítése érdekében biztosít

- a) lakhatási szolgáltatást,
- b) életvitelt,
- c) segítségnyújtást a közszolgáltatások és a társadalmi életben való részvételt segítő más szolgáltatások igénybevételehez,
- d) továbbá – igény esetén, komplex szükségletfelmérés alapján - felügyeletet, étkeztetést, gondozást, készségfejlesztést, tanácsadást, pedagógiai segítségnyújtást, gyógypedagógiai segítségnyújtást, szállítást, háztartási vagy háztartást pótló segítségnyújtást.

Ha valamelyik szociális farm lakhatási programot szeretne létrehozni, különös tekintettel kell figyelnie az alábbiakra:

BEFOGADÁS

A központi költségvetésről szóló törvényben biztosított támogatásra való jogosultság további feltétele – a jogszabályban meghatározott kivételekkel – a szociális szolgáltatás, illetve a szolgáltatási kapacitás szociális szolgáltatások területi lefedettségét figyelembe vevő, jogszabály szerinti finanszírozási rendszerbe történő befogadása. A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló 369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet 2017. januárjától hatályos 19/A. § alapján a befogadás érdekében a miniszter minden év január 15-éig közzéteszi a miniszter által vezetett minisztérium honlapján, illetve 2017. január 1-től a Szociális Ágazati Portálon a naptári évre vonatkozó kapacitást.

Ez azt jelenti, hogy csak olyan szociális szolgáltatás kap állami támogatást, amelyet befogadtak! Erre nagyon kicsi az esély, de vannak kivételek: ha a szociális intézmény/szolgáltatás EU-s pályázati forrásból jött létre, vagy támogatott lakhatás. Ez ma egy kivételes lehetőség a szociális farmot létrehozó kezdeményezéseknek!

Az 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról alapján:

58/A. (2) A központi költségvetésről szóló törvényben biztosított támogatásra való jogosultság további feltétele (...) a szociális szolgáltatások területi lefedettségét figyelembe vevő, jogszabály szerinti finanszírozási rendszerbe történő befogadása *(a továbbiakban: befogadás)*.

(2b) A központi költségvetésről szóló törvényben biztosított támogatásra való jogosultságnak nem feltétele a befogadás (...) e) támogatott lakhatás esetén.

Milyen lehet egy TL ház?

A jogszabály alapján támogatott lakhatás létrehozható

- legfeljebb hat fő számára kialakított lakásban vagy házban, vagy
- hét-tizenkét fő számára kialakított lakásban vagy házban, vagy
- legfeljebb ötven fő elhelyezésére szolgáló lakások, épületek együttesében biztosítható.

Az elmúlt évek gyakorlata alapján a maximum 12 fős lakóházak, mint TL lakhatási szolgáltatások terjedtek el. Ami a szociális farmok esetében fontos, hogy az épület besorolása lakás vagy ház kell, hogy legyen, így ez csak belterületi ingatlan részen biztosítható.

TL házak létrehozására az elmúlt években voltak pályázati források, valamint több önerős kezdeményezésből is létrejöttek TL -ek. A lakók felétől van mód egyszeri hozzájárulást kérni, amit a jogalkotó 8 M Ft/fő- ben maximalizál. A hazai tapasztalat széles skálán mozog, az átlag 2-4 M Ft / fő az átlag fizetőképesség, de vannak ettől eltérően kiugró beszámolók is. Érdekes módon ez kevésbé van összefüggésben a lakás kialakításától, pl. saját szoba+ fürdőszoba biztosítása, sokkal inkább a magas gondozási szükségletű lakók „bevállalása” jelent magas „beugrót” és későbbi térítési díj család általi önként vállalt kiegészítését *(a személyi térítési díj mértékétől az intézményi térítési díjig, vagy egyéb adományokig)*.

Tárgyi feltételek:

A TL ház kialakításának jogszabályi minimumai:

- egy lakószobában *(alapterülete nagyobb, mint 12 négyzetméter)* legfeljebb két személy helyezhető el; * Ha egy lakószobában egy személy kerül elhelyezésre, a lakószoba alapterületének el kell érnie a 8 négyzetmétert. További feltételek: főzőhelyiség *(ennek*

hiányában további, legalább 4 négyzetméter alapterületű, a főzést lehetővé tevő, önálló szellőzésű lakótér, térbővület), fürdőhelyiség és WC, valamint közművek (villany, víz, meleg víz, egyedi fűtési mód).

- a szolgáltatási körbe vont ingatlanok akadálymentes használatát - az igénybevevő személy fogyatékosági típusának megfelelő speciális szükségletekhez igazodva - biztosítani kell; állapotváltozás esetén az új igényekre is figyelemmel;
- a lakhatási szolgáltatással összefüggő többi szolgáltatást (étkezés, ápolás-gondozás, fejlesztés, társadalmi részvételt segítő szolgáltatások) úgy biztosítja, hogy az érintett ingatlanok egymástól elkülönült föld- részleten helyezkedjenek el;
- támogatott lakhatást igénybe vevő személy gyermekének együttes elhelyezése esetén a gyermekekre egyéves kor felett további kettő, hat éves kor felett további négy, tizenkét éves kor felett további hat négyzetméter alapterületet kell biztosítani.

Ez azt jelenti, hogy egy jól átgondolt lakóházból könnyen kialakítható támogatott lakhatás. A lakhatáson kívüli egyéni támogatási szolgáltatást a farmon (más hrsz- on), vagy a településen működő nappali intézménytől, közösségi ellátástól vagy támogató szolgáltatástól lehet igénybe venni.

Fontosnak tartjuk figyelembe venni a jogszabály által kevésbé körülhatárolt közösségi terek (*nappali, tágas konyha-étkező, hobbi szoba, stb.*) és a kiegészítő funkciók betervezését (*előtér-szélfogó, mosókonyha, élelmiszer- és egyéb raktárhelyiség, garázs, stb.*). Az udvar és kert nincs szabályozva, de ezekben a szociális farmok egyébként is kiválóak!

Kiemelkedően fontos része a TL szolgáltatásnak, a napi tevékenység megszervezése, illetve a foglalkoztatásba történő bevonás támogatása. Erre egy szociális farm kiváló terepet tud biztosítani. A hazai támogatási struktúra alapján erre legkönnyebben az akkreditált foglalkoztatási forma alkalmas, melynek leírását külön fejezet tartalmazza.

Leendő lakó TL iránti igény benyújtása

A szolgáltatás igénybevétele önkéntes, az ellátást igénylő, illetve törvényes képviselője kérelmére történik. Az ellátás szóban vagy írásban kérelmezhető a szociális intézménynél. Fogyatékos személy esetében a felvételi kérelemhez mellékelni kell az igénybevevő szakorvosának, kezelőorvosának hatályos szakvéleményét, amely igazolja a fogyatékoság fennállását.

Ellátotti jogosultság

A fejezet elején felsorolásra került a jogszabályban meghatározott ellátotti kör (*fogyatékos személyek, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek*), de a tényleges lakhatás biztosításához még beépítésre került egy előfeltétel, amit „komplex szükségletfelmérés”- nek neveznek. Tehát, az ellátotti körbe tartozást igazoló diagnózis még nem elegendő, további szakértői ellátási szükségletet igazoló

vizsgálatokra is szükség van. A komplex szükségletfelmérés kiterjed továbbá a többi, nem lakhatásra vonatkozó, és a szolgáltató által biztosítandó szükségleti igények leírására is.

A támogatott lakhatás a komplex szükségletfelmérés megtörténtét követően, annak eredménye alapján nyújtható. Fogyatékos személy esetében a komplex szükségletfelmérést alapvizsgálat előzi meg *(ez azt mondja meg, hogy milyen típusú szociális intézményre van szükség, azaz a TL, ahová beadta a jelentkezését megfelelő lesz-e számára. Pl. pszichoszociális személy nem helyezhető el fogyatékos személyek ellátási formájában).*

A Komplex Szükségletfelmérés kiterjed

- az egyén igényeire és elvárásaira a mindennapi életvezetésének támogatásával kapcsolatban,
- az egyén által megfogalmazott rövid- és hosszú távú célokra,
- az életkor- és a fogyatékoság-specifikus igényekre,
- a családi állapotra, a természetes és professzionális támogató környezetre,
- a képzettségre, munkatapasztalatra,
- a jövedelmi, vagyoni helyzetre *(az életvitel önállóságának meghatározásához szükséges mértékben),*
- a lakhatás fizikai környezetének speciális szükségletére, a kommunikációs szükségletekre,
- arra, hogy az élet mely területén szükséges a támogatás és milyen mértékben,
- a speciális csoportoknak nyújtott egyéb támogatás bevonására vonatkozó szükségletre és annak mértékére,
- a támogatási szükséglet időszakosságára vagy folyamatosságára,
- folyamatosan nyújtott – általános és speciális – szociális munka esetében annak intenzitására, gyakoriságára, valamint az egészségügyi ellátáshoz, oktatáshoz és a foglalkoztatáshoz való hozzájutás megszervezésének igényére,
- az egyén együttműködési szándékának felmérésére.

A komplex szükségletfelmérés felülvizsgálatát el kell végezni

- az igénybevevőnek a szolgáltatást megalapozó körülményeiben történt változás esetén,
- az első szükségletfelmérés időpontját követő max. másfél év múlva,
- utána legalább háromévente.

A komplex szükségletfelmérést ketten végzik: az intézményvezető által az intézmény munkatársai közül kijelölt személy, valamint az intézményvezető kérésére a Nemzeti Szociálpolitikai Intézet (NSZI) által kijelölt személy. Az NSZI a komplex szükségletfelmérés elvégzésére az egyes szociális szolgáltatásokat végzők képzéséről és vizsgakövetelményeiről szóló miniszteri rendelet szerinti komplex támogatási szükségletmérő képzés tanúsítványával rendelkező személyt jelöl ki. Ha az ellátást igénybevevő a komplex szükségletfelmérés eredményével nem ért egyet, az intézmény-vezetőhöz benyújtott kérelme alapján a felmérést meg kell ismételni. A megismételt felmérést olyan, a jogszabályban meghatározott személyek végezhetik, akik nem vettek részt az ellátást igénybevevő korábbi komplex szükségletfelmérésében. Ha az intézményben nincs ilyen kijelölhető személy, az NSZI két személyt jelöl ki.

TL finanszírozása

A támogatott lakhatás fenntartója állami támogatásban részesül. A mértéke függ az ellátottak támogatási intenzitási szükségleteitől (*súlyosság mértéke*). 2024. évi normatíva összegek:

TL (átlagos szükséglet)	2.156.548 Ft/fő/év
TL (magas szükséglet)	2.591.482 Ft/fő/év
TL (fokozott szükséglet)	2.718.338 Ft/fő/év
TL (autista személy)	3.080.783 Ft /Fő/ év

Ez azt jelenti, hogy egy 12 fős TL házban ahol jó képességű, nagyrészt önellátó célcsoporti lakók élnek, az állami támogatás összege: 21,6 M Ft/év, míg egy hasonló házban 12 fő autista személyre 30,1 M Ft/év jut. Mindez kiegészül a TL házban dolgozók bérét kiegészítő Ágazati pótlékkal, ami személyre szabottan hívható le a MÁK-tól (*Magyar Államkincstár*), az összeg függ a végzettségtől és a ledolgozott közalkalmazotti évek számától, a szórás pedig bruttó havi 20 e Ft/fő- től akár bruttó havi 170e Ft/fő-ig terjedhet. Sok szociális farm egyéb szolgáltatásokat is működtet (*ezeket EU-s forrásból hozzák leginkább létre, elkerülve a befogadás nehézkes, olykor lehetetlennek tűnő rendszerét*), amit szolgáltatási gyűrűnek hívnak hivatalosan. Így további normatív források jelentkezhetnek:

Támogató szolgáltatás (szállított km és/vagy segítői óra = feladategység)	4.220 Ft/feladategység	+3.000.000 Ft/év alaptámogatás
Szociális étkeztetés	84.860 Ft / fő/év	250 étkezési nap biztosítása a költségvetési törvényben
Nappali ellátás (nem dogozik és nem autista)	1.104.060 FT/fő/év	250 nap a költségvetési törvényben
Nappali ellátás (nem dogozik és autista)	1.435.280 FT/fő/év	
Nappali ellátás (dolgozik és nem autista)	662.430 FT/fő/év	
Nappali ellátás (nem dogozik és autista)	915.760 FT/fő/év	

Ez azt jelenti, hogy ha a kliens (*lakó, ellátott személy*) dolgozik, akkor kevesebb nappali támogatást kap, így ebben az esetben kevesebb az állami támogatás. Ha a szociális farmon valaki nincs foglalkoztatva, hanem pl. terápiás jellegű a bevonódása, akkor a magasabb nappali normatíva jár utána. A bevételi mix kapcsán fontos megtervezni, hogy egy személy után milyen támogatási forrásokat lehet igénybe venni. Egy általános példa, egy személy után lehívható állami források:

- TL normatíva
- Támogató Szolgáltatás feladatmutató
- Nappali ellátás normatíva /vagy szociális étkeztetés támogatás (*ez a kettő nem lehet egyszerre*)
- Munkavállalók („szakszemélyzet”) ágazati pótléka
- Foglalkoztatási források (*fejlesztő foglalkoztatás, akkreditált foglalkoztatás, egyéb bértámogatások*)
- Térítési díj
- A lakók felétől egyszeri belépési díj kérhető (ez max. 8 M Ft/fő)

Az ellátott személyek térítés díjat fizetnek, mely alapesetben jövedelmük meghatározott %-a. Általában ez egy komplex TL esetében a jövedelem 80%-át teszi ki. Itt jön számításba a munkabéres jövedelem, melynek térítési díj növelő hatása van, és nagymértékben hozzájárul a szolgáltatás fenntarthatóságához.

Térítési díj

A szolgáltatást igénybevevő (*a továbbiakban: igénybevevő*) személy a szolgáltatásokért személyi térítési díjat fizet.

A személyi térítési díj: az intézményi térítési díj alapján jövedelmi és vagyoni viszonyaihoz igazítva meghatározott azon összeg, amelyet az igénybevevő ténylegesen köteles az ellátásért megfizetni, és amely nem haladhatja meg az intézményi térítési díj összegét. A személyi térítési díj összege a megállapítás időpontjától függetlenül évente két alkalommal vizsgálható felül és változtatható meg, kivéve, ha az igénybevevő jövedelme olyan mértékben csökken, hogy a fizetési kötelezettségének nem tud eleget tenni; vagy ha a szociális vetítési alap összegének 25%-át meghaladó mértékben növekedett.

A személyi térítési díj lakhatási költségekből (*fűtés-, áram-, gáz-, víz- és csatornaszolgáltatásért, személyszállításért fizetendő díjak és a közös költség együttes összegének a férőhellyel osztott összege*) és a komplex szükségletfelmérés eredménye szerint nyújtott szolgáltatások térítési díjából adódik össze.

A komplex szükségletfelmérés szerinti szolgáltatások térítési díjának megállapítása:

- ellátási napra vetítve kell meghatározni: az étkeztetés intézményi és személyi térítési díját,
- szállítási kilométerre vetítve kell meghatározni: a szállítás intézményi és személyi térítési díját,
- órára vetítve kell meghatározni: a felügyelet, gondozás, készségfejlesztés, tanácsadás, pedagógiai segítségnyújtás, gyógypedagógiai segítségnyújtás, háztartási vagy háztartást pótló segítségnyújtás intézményi térítési díjat és a személyi térítési díját.

A személyi térítési díj megállapításának tényezői: intézményi térítési díj, jövedelemhányad, jelentős pénzvagyton, jelentős ingatlanvagyon.

Az intézményi térítési díj az ellátások ellenértékeként megállapított összeg, mely nem haladhatja meg a szolgáltatási önköltséget. *(Az önköltséget a fenntartó határozza meg, a ráfordítások teljes körét figyelembe véve).* Az intézményi térítési díj évi két alkalommal korrigálható. *(Szoc. tv. 115. §)*

Jövedelemhányad: az Igénybevevő havi jövedelmének maximum 80%-a.

Jelentős pénzvagyton: az Igénybevevő rendelkezése alatt álló fizetési számla pozitív egyenlege, betétszerződés vagy takarékbetét- szerződés alapján fennálló követelése és készpénze összegének azon része, amely az intézményi térítési díj egy évi összegét a jogosult elhelyezésekor vagy a térítési díj felülvizsgálatakor meghaladja.

Jelentős ingatlanvagyon: az Igénybevevő ingatlanvagyonra együttes értékének a szociális vetítési alap összegének a negyvenszeresét meghaladó része. Az ingatlanvagyon figyelembe- vételére vonatkozó szabályokat a Szoc. tv. 117. § (7) bekezdés tartalmazza.

A személyi térítési díj összegét az Igénybevevő jövedelmi és vagyoni viszonyait feltáró vizsgálatot követően az intézményvezető állapítja meg konkrét összegben az alábbiak szerint:

- Ha a jövedelemhányad eléri vagy meghaladja az intézményi térítési díj összegét, a személyi térítési díj az intézményi térítési díjjal megegyező összeg.
- Ha a jövedelemhányad nem éri el az intézményi térítési díj összegét - vagyis az Igénybevevő nem képes megfizetni rendszeres jövedelméből az intézményi térítési díjat –, de jelentős pénzvagytonnal rendelkezik, akkor a személyi térítési díj az intézményi térítési díjjal megegyező összeg azzal, hogy a jövedelemhányad és az intézményi térítési díj közötti különbözetet a pénzvagytonból kell fedezni.
- Ha a jövedelemhányad nem éri el az intézményi térítési díj összegét és jelentős pénzvagytonnal sem rendelkezik, de jelentős ingatlanvagyonra van, a személyi térítési díj a jelentős ingatlanvagyon kilencvenhatod részének és a jövedelemhányadnak az összege, de legfeljebb az intézményi térítési díjjal megegyező összeg.

- Amennyiben a jövedelemhányad nem éri el az intézményi térítési díj összegét és jelentős pénz- és/vagy ingatlanvagyonra sincs, abban az esetben az Igénybevevő a havi rendszeres jövedelmének 80%-át (*a jövedelemhányadot*) fizeti személyi térítési díjként és a fennmaradó 20%, költsépenként áll rendelkezésére.

Ha az ellátásra jogosult tartási vagy öröklési szerződést kötött, a térítési díj fizetésére a tartást és gondozást szerződésben vállaló személy a kötelezett (*a továbbiakban térítési díj fizetésére kötelezett személy*). Ilyen esetben a személyi térítési díj az intézményi térítési díjjal azonos összegű.

Az Igénybevevő (*vagy a térítési díjat megfizető, más személy*) írásos nyilatkozatban vállalhatja a mindenkor intézményi térítési díjjal azonos személyi térítési díj megfizetését 3 év érvényességi időre. Ilyen nyilatkozat esetén nincs helye az Igénybevevő jövedelmi- és vagyoni viszonyai vizsgálatának. A nyilatkozat érvényességének lejártá előtt 1 hónappal az Igénybevevő, illetve a térítési díjat fizető más személy újra nyilatkozhat.

A fenntartó támogatott lakhatás esetén meghatározhatja azokat a férőhelyeket, amelyek belépési hozzájárulás megfizetésének feltételével tölthetők be, és konkrét összegben megállapítja a belépési hozzájárulást. Egyházi és nem állami fenntartó esetén a belépési hozzájáruláshoz kötött férőhelyek száma az intézményi férőhelyszám 50%-át nem haladhatja meg.

Személyi feltételek

TL esetén egy intézményvezető és legalább egy esetfelelős kötelező. Az esetvitelt biztosító munkatársat a támogatott lakhatás fenntartója biztosítja. Amennyiben a szolgáltatás személyi feltételeinek előírásai lehetővé teszik, az esetvitelt az intézményvezető is elláthatja. Az esetfelelős az ellátást igénybevevő egyéni szolgáltatási tervében meghatározott célokért és tevékenységekért felelős. Egy esetfelelőshöz egyszerre huszonnégy ellátott tartozhat. Az esetfelelős felsőfokú végzettségű kell, hogy legyen (*bármilyen!*) és kompetenciájának ki kell terjednie az igénybevevő képességeiről, nehézségeiről, mindennapi életéről, az általa ténylegesen igényelt segítségről szóló szolgáltatási terv elkészítésére, az egyéni esetkezelésre, a döntéseinek támogatására, a segítői munkát végző csoport munkájának koordinálására.

Szolgáltatási gyűrű

A szolgáltatási gyűrű a támogatott lakhatást igénybevevő szükségletei alapján kerül kialakításra. Valójában a lakhatás és a lakó szükségletei külön vannak választva, melyek egyénre szabottan kerülnek biztosításra. Így lesz a TL közösség alapú szolgáltatás, és nem intézményi (*pl. lakóotthoni*) szociális egyen- csomag. A lakhatáson és esetkezelésen kívüli szolgáltatásokat a szociális farm fenntartója, vagy más külső szolgáltató is biztosíthatja szerződés keretében. A szolgáltatási gyűrű kialakítása tartalmazza a TL- ben kötelezően nyújtandó szolgáltatási elemeket, melyeket az Szt. 75.§ (2) bekezdés a) - d) pontjai szerint biztosíthat a TL fenntartó. Ezek a szolgáltatási elemek a következők:

a) a lakhatási szolgáltatás,

b) az önálló életvitel fenntartása, segítése érdekében a mentálhigiénés, szociális munka körébe

- c) a közszolgáltatások és a társadalmi életben való részvételt segítő más szolgáltatások igénybevételeiben való segítségnyújtást,
- d) az ellátott komplex szükségletfelmérése alapján, erre vonatkozó igény esetén
 - da) a felügyeletet,
 - db) az étkeztetést,
 - dc) a gondozást,
 - dd) a készségfejlesztést,
 - de) a tanácsadást,
 - df) a pedagógiai segítségnyújtást,
 - dg) a gyógypedagógiai segítségnyújtást,
 - dh) a szállítást,
 - di) a háztartási vagy háztartást pótló segítségnyújtást.

A TL szolgáltatást igénybevevők komplex támogatási szükségletfelmérésében, valamint a szükség szerinti speciális egyéni felméréseiben rögzített szükségletek határozzák meg a nyújtandó szolgáltatásokat. Ennél fogva szoros oksági kapcsolatban áll az említett felmérésekkel, illetve az egyéni szolgáltatási tervvel, és szorosan kapcsolódik a HR tervezéshez. A TL szakmai programjának szerves részét képezi ezen összefüggések bemutatása. A szolgáltatási gyűrű kialakításakor elkerülhetetlen a releváns szolgáltatók személyes megkeresése, az aktuális szolgáltatás jellemzőinek, minőségének, kapacitásainak pontosítása céljából.

A szolgáltatási elemeket a TL szolgáltatás fenntartója az alábbi módokon biztosíthatja:

- a) szociális szolgáltatást nyújtó szolgáltatóval, intézménnyel a szolgáltatási elem nyújtására kötött megállapodás útján,
- b) a támogatott lakhatás részeként, a szakmai létszám és tárgyi feltételek teljesítésével, *(példa erre az esetre: amennyiben a TL- en belül biztosítja a fenntartó a gyógypedagógiai segítségnyújtást, akkor a TL-ben dolgozó munkatársak között szükséges alkalmazni a pl. a nappali ellátásban vagy a támogató szolgálatban kötelezően előírt terápiás munkatárs munkakörű személyt, aki jelen esetben gyógypedagógus képesítéssel rendelkezik).*

Az alkalmazandó munkatársak létszámát a komplex szükségletfelmérés összegző adatlapja szerint a szolgáltatás biztosításához szükséges óraszámnak az összes ellátottra számított összege határozza meg. Fontos még, hogy ez esetben nem szükséges a releváns alapszolgáltatást engedélyeztetni, illetve szolgáltatói nyilvántartásba vételi eljárást lefolytatni.

- c) a szintén saját fenntartásában álló szociális szolgáltatások útján,
- d) a szolgáltatási elemekre kiterjedő tevékenységi köre szerinti, a szolgáltatói nyilvántartásba véglegessé vált döntéssel bejegyzett szervezet útján.

A lakhatáson és esetkezelésen kívüli, a TL szolgáltatási körébe tartozó szolgáltatások és a releváns szolgáltatók:

SZOLGÁLTATÁSI ELEMOK	SZOLGÁLTATÁSOK			
felügyelet	nappali ellátás	támogató szolgálat	jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	
étkeztetés	nappali ellátás	közétkeztetés és	szociális étkeztetés	
gondozás	nappali ellátás	támogató szolgálat	házi segítségnyújtás	közösségi alapellátás
készségfejlesztés	nappali ellátás	támogató szolgálat	közösségi alapellátás	
tanácsadás	nappali ellátás	támogató szolgálat	közösségi alapellátás	család- és gyermekjóléti szolgáltatás
pedagógiai segítségnyújtás	nappali ellátás	támogató szolgálat	család- és gyermekjóléti szolgáltatás	
gyógypedagógiai segítségnyújtás	nappali ellátás	támogató szolgálat	család- és gyermekjóléti szolgáltatás	
szállítás	falugondnok szolgálat	támogató szolgálat		
háztartási vagy háztartást pótló segítségnyújtás	nappali ellátás	támogató szolgálat	házi segítségnyújtás	

A külső szolgáltatókkal kötött megállapodás-tervezet a működési engedély megszerzésének folyamatában kötelezően becsatolandó dokumentum. A TL igénybevevővel a szolgáltatások igénybevételével kapcsolatos megállapodásnak kötelező tartalmi eleme a szolgáltatási gyűrű szereplőinek megnevezése, a szolgáltatási elemek biztosításának tartalma, módja, hivatkozva a szolgáltatókkal kötött megállapodásra.

A szolgáltatási gyűrűnek a szociális alapszolgáltatásokon túl, a komplex szükségletfelmérés alapján hozzáférést kell biztosítani a különböző közszolgáltatásokhoz, különösen az egészségügyi szolgáltatásokhoz, járóbeteg-ellátáshoz, fekvőbeteg-ellátáshoz, szakápoláshoz, foglalkoztatáshoz, munkaerő- piaci szolgáltatáshoz. A háziorvos kiválasztása a lakók kompetenciájába tartozik.

TL engedélyeztetése, azaz szolgáltatói nyilvántartásba vétel folyamata

A támogatott lakhatás szolgáltatás a jogszabályi elvárásoknak megfelelően szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzéssel kezdheti meg működését, mely a finanszírozás feltételeinek megteremtését is megalapozza. A folyamat célja, az állam által történő elismertetés és a szolgáltatás befogadása az állami finanszírozási rendszerbe.

A folyamatban végrehajtandó feladatok:

- Ajánlott a kérelem benyújtása előtt konzultálni az engedélyező hatósággal (*Kormányhivatal*).
- Kérelem beterjesztése. A kérelmet a Magyar Államkincstár által kezelt felületen on-line módon kell benyújtani, a jogszabályban meghatározott mellékletekkel együtt, mely ügyfélkapus regisztráción keresztül E-képviselő közreműködésével történik, a Szociális Ágazati Portálon található részletes Útmutató utasításait követve: <https://idp.nrszh.hu/idp/> A Szolgáltatói nyilvántartás (*MŰKENG*) rendszer a - szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok működését engedélyező hatóságok (*kormányhivatalok szociális és gyámhivatalai*) engedélyezési és ellenőrzési eljárásaihoz kapcsolódó adminisztratív feladatok végrehajtását támogatja. A szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzéssel kapcsolatos ügyekben az engedélyes címe szerint illetékes kormányhivatal jár el. Az ügyintézési határidő sommás eljárásban 8 nap, teljes eljárásban 60 nap. A bejegyzés iránti kérelemben a fenntartó/szolgáltató/engedélyes adatain túlmenően meg kell jelölni a létrehozandó szolgáltatás formáját, célcsoportját, a szolgáltatás férőhelyszámát, a kapcsolattartó személyét.

Kötelezően benyújtandó dokumentumok

- A fenntartóval kapcsolatos iratok: általában az engedélyező hatóság különböző központi nyilvántartásokból maga szerzi be. Fontos elem továbbá a köztartozásmentes adatbázisban való szereplés!
- Szakmai program és mellékletei
 - igénybevevővel kötendő megállapodás tervezete
 - kötelezően előírt munkakörök feladatléírásainak tervezete
 - szervezeti és működési szabályzat tervezete
 - együttélés szabályai
 - kötelezően alkalmazandó személyek egybehangzó nyilatkozata, amelyben kijelentik, hogy az adott munkakörre előírt kötelező létszámfeltételek teljesítése érdekében közalkalmazotti jogviszonyt, munkaviszonyt, illetve munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyt létesítettek, vagy
 - az engedélyes bejegyzése esetén - legkésőbb az engedélyes működésének kezdő időpontjáig

létesítenek. A munkakört betöltő személy végzettségét igazoló dokumentum, amelyet a 369/2013. (X.24.) Korm. r. 5. sz. melléklet 2.1.2. pontja nevesít

- felelősségbiztosítási szerződés
- a lakhatási szolgáltatást biztosító ingatlan használati jogcímét igazoló dokumentum
- szolgáltatási gyűűrű meglétére vonatkozó megállapodás/ok másolata, ha az Szt. 75. § (1) bekezdés a) pontja szerinti szolgáltatásokat az Szt. 75. § (2) bekezdés a) és a) pontja alapján biztosítják, azaz más szociális szolgáltató vagy külső szervezet által.

A támogatott lakhatás szolgáltatást nyújtó fenntartónak az 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet hatályos rendelkezései szerint meghatározott dokumentumokkal és szabályzatokkal szükséges rendelkeznie:

- Szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzéssel
- Alapító okirattal, amennyiben költségvetési szerv a fenntartó
- Szakmai felelősségbiztosítással

Működéssel, kapcsolatos szabályzatok:

- Szakmai programmal
- Szervezeti és Működési Szabályzattal és annak mellékletei
- Együttélés szabályai
- Iratkezelési szabályzat *(nem szükséges akkor, ha saját alapszolgáltatásokon keresztül biztosítja a szolgáltatási elemeket)*
- Gazdasági szabályzatok
- Számviteli szabályzat
- Pénzkezelési szabályzat
- Anyaggazdálkodási, leltár és selejtezési szabályzat
- Vagyonvédelmi szabályzat

Műszaki ellátási szabályzatok:

- Munkavédelmi szabályzat
- Tűzvédelmi szabályzat
- Gépjármű használati szabályzat

A szolgáltatói nyilvántartásba vétel előfeltétele, hogy elkészüljön a TL szakmai programja, és az együttélési szabály tervezete. A szakmai programot az igénybevevőkkel való megismerkedés, dokumentumelemzés és igényfelmérés alapozza meg.

Szakmai program

A szolgáltató a szakmai működését és a kialakított szolgáltatási rendszerét a Szakmai Programban mutatja be részletesen. A szakmai programmal szemben támasztott általános követelmény, hogy ne legyen indokolatlanul nagy terjedelmű, terjengős, hanem lényegre törő, szabatos megfogalmazású. Mivel a szolgáltató saját, egyedi profilját mutatja be, ezért kerülni kell az általánosságokat, a jogszabályból vett idézeteket. Tartalmi elemeit tekintve elsősorban a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működési feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet 5/A.§ -ban foglaltakat kell követni. A szakmai programot előzetes szakértői véleményezésre be lehet küldeni a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság módszertani feladatokat ellátó szervezeti egységébe, egyházi intézmények esetében a kijelölt egyházi módszertani intézménybe.

A szakmai program elkészítésének főbb szempontjai:

- A TL szolgáltatás alapelvei
- A TL szolgáltatás céljainak leírása
- Célcsoport bemutatása
- A tervezett TL szolgáltatás jellemzőit, sajátosságai
- A szolgáltatások bemutatása, biztosításuk módja. A TL és szolgáltatási gyűrű létrehozásának lehetőségei.
- Tárgyi feltételek, az ingatlan bemutatása
- Személyi feltételék bemutatása
- Közzolgáltatásokhoz, különösen az — egészségügyi szolgáltatásokhoz, foglalkoztatáshoz való hozzáférés megléte, biztosításának módja
- Egyéb speciális szolgáltatások biztosításának módja
- Krízishelyzet megelőzésére és kezelésére tett intézkedések
- Megállapodás tervezet az ellátás igénybevételéről

A Szakmai Program mellékleteként szükséges benyújtani az „Együttélési szabályzat” tervezetét. Az együttélési szabályok kialakítása a jövőbeli lakóközösség első olyan feladata, amelyben konszenzusra kell jutni. A bevonás minden igénybevevőre ki kell, hogy terjedjen, gondnokság esetén

a gondok, vagy erre vonatkozó igény esetén támogató bevonása vagy tájékoztatása szükséges. Ebben a dokumentumban lehetséges sok- sok olyan területre kitérni, amit jogszabály nem, vagy csak érintőlegesen szabályoz.

TL SZMSZ kialakítása

A Szakmai Programhoz mellékelni kell a „Szervezeti és működési szabályzatot”, vagy annak tervezetét.

Fontos elemek:

- az intézmény szervezeti felépítésének leírása, a szervezeti ábra,
- több személyes gondoskodási forma egy szervezeti keretben történő megszervezése esetén a szervezeti forma bemutatása (*integrált, vegyes profilú stb.*),
- a belső szervezeti tagozódás, a szervezeti egységek megnevezése és feladatköre,
- a szervezeti egységek szakmai együttműködésének, az esetleges helyettesítéseknek a rendje,
- az intézmény irányítási és működési rendjével kapcsolatos kérdések, ideértve a munkáltatói jogok gyakorlásának rendjét.

A szervezeti és működési szabályzat tartalmi elemeit az 1/2000.SzCsM rendelet 5/B. § tartalmazza

Az SZMSZ tartalmazza, hogy az egyes munkakörökben dolgozó munkatársaknak:

- mi a felelősségi körük,
- mi a jogkörük,
- hol van a kompetenciájuk határa,
- miben dönthetnek,
- milyen információk megszerzésére jogosultak,
- mikor és ki(k) felé kell teljesíteni adatszolgáltatást.

Bárhogyan is alakítják ki a TL szervezeti struktúráját, fontos a munkakörök, felelősségi körök és döntési jogkörök lehatárolása. A lehatárolás eredményeként készíthetők el a munkaköri leírások.

A szervezeti működés kialakításának szempontjai:

Amennyiben csak 2- 4 fős team dolgozik a TL- ben, kialakítható egy olyan szervezet, ahol a teamen belül szétosztják a vezetői feladatokat, egyszemélyi vezető pozíció nélkül. Ezáltal egy kevésbé hierarchikus és bürokratikus „lapos” szervezet jön létre, mellérendelő viszonyokkal. Ebben az esetben a munkatársak bevonódnak, és felelősséget vállalnak döntéseikért. Előnye lehet ennek a szervezetnek, hogy minden tag tudása bekerül a működésbe, illetve erősödik a munkavállalók motivációja. Az esetfelelősnek koordinációs jogköre és ehhez rendelt felelőssége van. Ez nem azt jelenti, hogy mindenért az esetfelelős felel, ebben az esetben is fontos a jogköröket, felelősségi köröket és a döntési hatásköröket egyértelművé tenni és dokumentálni. A TL szolgáltatásszervezését,

működését, HR tervezését alapvetően az igénybevevők komplex támogatási szükségletfelmérésének eredménye határozza meg. Az igénybevevők alacsony támogatási szükséglete lehetővé teszi az osztott munkakörök kialakítását, egy intenzívebb támogatási szükséglet *(például felügyelet esetében)* a rugalmas munkaidőkeretben való foglalkoztatás megszervezését igényelheti. Mindezek megjelenítése szükséges az SZMSZ-ben.

Nyilvántartásba vételi folyamat adminisztrációja

A kérelem adatait, valamint az előzőekben említett becsatolandó dokumentumok feltöltését a MŰKENG rendszerbe a fenntartó által megbízott E-képviselő / adatrögzítő végzi. A kérelmet az engedélyező hatóság *(illetékes kormányhivatal)* hagyja jóvá, illetve a jogszabályi rendelkezés alapján a „nem ágazatinak minősülő” feltételeknek való megfelelés ellenőrzését is elvégzi a hivatal, más szakmaterületének felkérésével.

A szakhatóságok kirendelésének szükségessége a TL- ben biztosított szolgáltatások nyújtásának módjától függ. Az említett jogszabályi helyen részletesen meghatározásra kerülnek a szakhatóságok kirendelésének feltételei. Fontos elem, hogy a TL ház lakóháznak, lakásnak minősül, így általában mentesül a szociális intézményi szakhatósági követelmények alól. Egy egyszerű TL esetén gyakorlatilag nincs szakhatósági kirendelés, ugyanakkor nem árt előre egyeztetni az engedélyeztetővel.

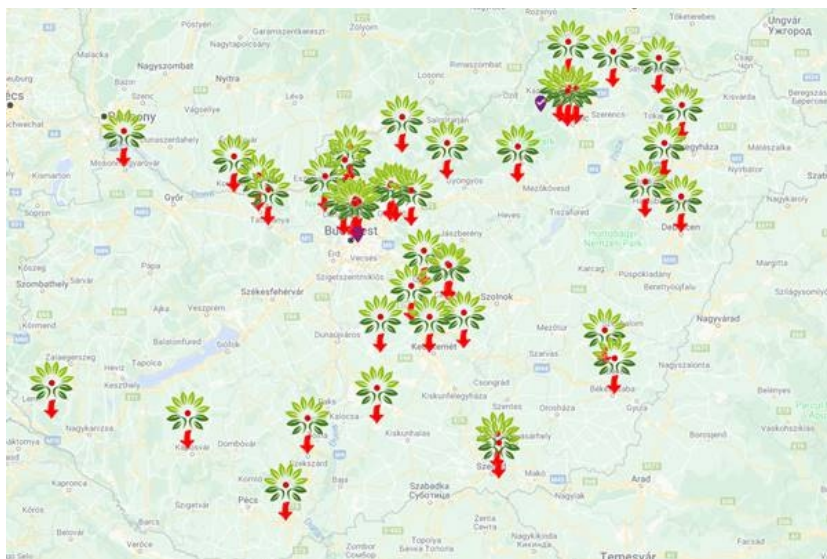
Az 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet - Szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzésre vonatkozó hatósági eljárás vonatkozó részei szerint:

- Támogatott lakhatás esetén a szolgáltatás helyére vonatkozó létesítési, használati és üzemeltetési tűzvédelmi előírások érvényesítése kérdésben első fokon eljáró szakhatóság a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve. A bevonás feltétele: az Szt. 75. § (5) bekezdés c) pontja szerinti lakhatási szolgáltatást biztosító ingatlan, valamint olyan ingatlan használata, amelyben az Szt. 75. § (1) bekezdés d) pontja szerinti szolgáltatásokat az engedélyes maga nyújtja.
- Az 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet 15. § (1) bekezdés c) pontja rendelkezései szerint, bejegyzés esetén: az élelmiszer-higiénia és élelmiszer-biztonság szakkérdést olyan ingatlan esetében vizsgálja, amelyben a meleg étkeztetést az engedélyes maga nyújtja
- Építéshatósági követelmények, valamint közegészségügyi, az ivóvíz-minőségi, járványügyi kémiai biztonság szakkérdéseket az Szt. 75. § (5) bekezdés c) pontja szerinti lakhatási szolgáltatást biztosító ingatlan esetében, illetve olyan ingatlan esetében, amelyben az Szt. 75. § (1) bekezdés d) pontja szerinti szolgáltatásokat az engedélyes maga nyújtja.

Vonatkozó jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 29/1993. (I. 17.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások térítési díjáról
- 369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet a szociális, gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről
- 9/1999. (XI. 24.) SzCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

11 / HAZAI JÓ GYAKORLATOK BEMUTATÁSA

Minden viszontagság ellenére, már egyre több szociális farmról számolhatunk be Magyarországon. Az alábbi térképen az a közel 50 kezdeményezés elhelyezkedése látható, akik valamilyen formában elkezdtek szociális farmokat létrehozni. Jelenleg mintegy 15 hazai szociális farm védjegyeztetési eljárása van folyamatban, ők azok, akik már fenntartható szinten végzik tevékenységüket.

Az alábbiakban néhány úttörő szociális farmot működtető szervezetet mutatunk be:

**miskolci
autista alapítvány**

BARKA SZOCIÁLIS FARM - 3596 Szakáld, Dózsa György utca 43.

Fenntartó szervezet: Miskolci Autista Alapítvány

A Barka Szociális Farm, a Miskolci Autista Alapítvány vidéki telephelyeként, 2018-ban kezdte meg működését Szakáldon. A farm nyitásakor a kertészet mellett falusi vendégház működtetése jelentette a fő bevételi forrást. 2021 őszétől, a vendégház üzemeltetését felváltotta a Támogatott Lakhatás szolgáltatás. 8 fő autizmussal élő kliens költözött a Barka házba, hogy ott segítséggel ugyan, de önálló

életvitelt folytasson. A farm akkreditált telephely, fogyatékossgal élőknek biztosít foglalkoztatást. A telken terápiás kert került kialakításra. A megtermelt gyógy- és fűszernövényeket napkollektoros szárítókban szárítják meg munkavállalók, majd morzsolják, csomagolják. A gyümölcsfák termései az alapítvány konyháján kerülnek feldolgozásra. A kültéri kemence és szalonnasütő hozzájárul a programok szervezéséhez a lakók, és az integráció jegyében az érkező csoportok számára. telephely, fogyatékossgal élőknek biztosít foglalkoztatást. A telken terápiás kert került kialakításra. A megtermelt gyógy- és fűszernövényeket napkollektoros szárítókban szárítják meg munkavállalók, majd morzsolják, csomagolják. A gyümölcsfák termései az alapítvány konyháján kerülnek feldolgozásra. A kültéri kemence és szalonnasütő hozzájárul a programok szervezéséhez a lakók, és az integráció jegyében az érkező csoportok számára.

BARÁTHEGYI MAJORSÁG - 3535 Miskolc, Majorság u 1.

Fenntartó szervezet: Szimbiozis Alapítvány

A Bükk keleti kapujánál elhelyezkedő 5 hektáros Baráthegyi Majorságban szélkerék húzza fel a vizet a kútból, a kerti tó, fóliasátor, üvegház, gombatermesztő pince mellett istálló (*kecske, szamár, ló, disznó, nyúl, színes baromfiudvar, illetve alpaka*), lovas pálya, népi játszótér, és különféle manufaktúrák: sajttüzem, gyümölcsfeldolgozó, kemence, asztalos-, fazekas- és kézműves műhelyek találhatóak. A szociális szolgáltatási épületek mellett egy napi 300 adag ebédet főző konyha, valamint képzési központ is található. A vendégek fogadását és szállásolását Erdei Iskola és Családbarát Panzió biztosítja. A Baráthegyi Majorságban felépült fából a közeli Diósgyőri Vár mása (*400 m² alapterületen*), melyben interaktív néprajzi kiállítás található. Az „Élő Kalendárium - Baráthegyi Kincsestár” nevű program a hazai transzformációs turizmus úttörője. A Baráthegyi Majorságban három épületben laknak fogyatékos személyek (12+12+14 fő) és naponta plusz 45 fő jár be a farm nappali intézményébe. Ők, és további 40 fő megváltozott munkaképességű személy dolgozik a majorságban. Találón ragadt rá a majorságra a „Falu a városban” elnevezés.

FOGADJ EL SZOCIÁLIS FARM - 7753 Szajk, Petőfi S. u 47.

Fenntartó szervezet: "Fogadj El" Alapítvány

A Szajki „Fogadj el” Alapítvány 1991-ben jött létre az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos fiatalokkal együtt élő családok megsegítésére. Napközi Otthonát 1995 óta működteti, ahol a természetes elfogadás alaptörvényének érvényesülésével differenciált fejlesztést, foglalkoztatást biztosít a gondozottaknak, segítve önállóbb életvitelük kialakítását, munkára nevelését. A Napközi Otthon épületéhez egy kb. 1,5 ha- os földterület tartozik, amelyen az évek során olajos tőköt, konyhakerti növényeket, szárazvirágot, valamint gyümölcsöt és egy részben gabonát termelnek belső

használatra. Valamennyi fiatal a képességeinek megfelelő területen tevékenykedik, segít a munkafolyamatok elvégzésében. 2 db magaságyásukban tavasztól ősziig különböző zöldségféléket ültetnek, melyet a lakók fogyasztanak el. A fiatalok végzik a gyomlálást, locsolást és segítenek az ültetésben is. A munkafolyamatok elvégzése még a kerekesszékes munkatársuk számára is lehetséges. További magaságyásokat, zöld hulladék feldolgozást is terveznek. A gyümölcsös növekvő termésmennyiségét már nem csak házon belül fogyasztják, hanem aszalványok, lekvárok elkészítésével is foglalkoznak. Az olajos tök és gyümölcsfeldolgozás során a fiatalok segítenek a válogatásban, aprításban, termékmozgatásban, valamint a szárazvirágokból készült sírcsokrok elkészítésében.

KEMENCE SZOCIÁLIS FARM - 2921 Komárom, Kossuth Lajos utca 81.

Fenntartó szervezet: Kemence Hagyományőrző Gasztro- kulturális és Közösségfejlesztő Egyesület

A Kemence Egyesület 2016. januárjában alakult társadalmi elvárások megvalósítására. A szervezet fő mottója, a tényleges társadalmi igényekre válaszoló, közös célért való közös tenni akarás, a kultúra és a hagyományok ápolása és azon embertársak foglalkoztatása, akiket az elsődleges munkaerőpiac nem képes és nem akar foglalkoztatni. Élmenygazdaságukban lovakat, disznókat, kecskéket, baromfikat - pávát, kacsát, libákat, gyöngytyúkokat - tartanak a felelős állattartást bemutatóként. Fácán kertjükben éves szinten 300 madarat nevelnek fel a háziasszonyok nagy örömeire, hogy az ünnepi asztalra ünnepi leves kerüljön. Gombasátraikban csiperkét és laskagombát termesztnek, melyet szintén helyben értékesítenek. Magaságyásos kertjüket, mely a város első közösségi kertje, közösen gondozzák a helyi óvodásokkal. Egyedi bevásárlótáskaikkal a bevásárlás is örömmé válik! Kertjükben termelt levendula felhasználásával készülnek illatbabáik. Mindezen tevékenységekben is megszerzett tudásukat kamatoztatják felnőttképzőként is. 2024-ben speciális szükségletű munkavállalók számára támogatott lakhatást, támogató szolgáltatást és közösségi ellátást indítottak be.

ÖKOGAZDASÁG AZ AUTISTÁKÉRT - 3035 Gyöngyöspata, Iskola u. 12.

Fenntartó szervezet: Napsugár '67 Alapítvány

A Napsugár '67 Alapítvány 25 éve működő közhasznú szervezet küldetése felnőtt autista emberek számára munkára felkészítés, foglalkoztatás, életük végéig tartó lakhatás, gondozás. A helyszín Gyöngyöspata, a Mátra alján. Itt autisták foglalkoztatására létesített fejlesztő- és akkreditált, védett munkahelyek, tanúsított biogazdaság, NÉBIH engedélyes gyümölcsfeldolgozó üzem és sütőüzem működik.

Az ökológiai gazdaságában autista, megváltozott munkaképességű, segítő és önkéntes munkatársak vegyszermentesen termelnek gyümölcsöket és zöldségeket. Ökológiai tojótelepük tyúkjait autista

munkatársaik és segítőik közreműködésével gondozzák, és vegyszermentesen etetik főleg ökológiai gazdaságukban megtermelt bio takarmányokkal. Bio termékeikkel a fővárosi bio piacokon már 20 éve lehet találkozni, melyek árusításában önkéntesek, segítőik és autista fiatalok is részt vesznek.

STRÁZSA TANYA - 6080 Szabadszállás, Alsószőlők 2702/2

Fenntartó Szervezet: Strázsza Tanya Turisztikai és Képző Közhasznú Szociális Szövetkezet

A Strázsza Tanya az Alföldön található. 2010-ben alapították szociális szövetkezetüket azzal a céllal, hogy segítsék a térségben élő fogyatékossgal élőket. A Strázsza Vendégházban diákcsoportokat, családokat, baráti társaságokat és akadálymentes szobáikban fogyatékkal élő vendégeket fogadnak. Informális képzéseket tartanak a környezeti nevelés és hagyományörzés terén, illetve bemutatják vendégeiknek a Kiskunság növény- és állatvilágát, a tanyasi állatok gondozását, és az erdőgazdálkodást. Akkreditált foglalkoztatóként vendéglátó szolgáltatásaikba bevonják Strázsapróba elnevezésű, önálló életre felkészítő képzésük értelmi fogyatékos résztvevőit, továbbá a környék egyéb hátrányos helyzetű munkavállalóit. Vendégeiknek naponta lehetőségük van a személyes találkozásokra a Vendégház körüli munkákban aktívan résztvevő sérült munkatársaikkal, és így a másság elfogadására is. A háború kitörése óta fogyatékos személyeket nevelő ukrán családokat fogadnak, segítik beilleszkedésüket és foglalkoztatásukat.

SZIVÁRVÁNY SZOCIÁLIS FARM - 6771 Szeged, Szerb u. 171., Szerb utca

Fenntartó Szervezet: Szivárvány Autizmus Közhasznú Egyesület

Az egyesület 2003-ban alakult. Céljuk a fogyatékos emberek társadalmi szerepének erősítése, életlehetőségeik javítása. 2010 óta Szeged kertvárosi részében két ingatlanban közösségi életvitelt támogató szolgáltatásokat nyújtanak fogyatékos személyeknek, családjaiknak, illetve az ellátásukban résztvevő szakembereknek. Jelenleg akkreditált, rehabilitációs és védett foglalkoztatójukban 20 fő megváltozott munkaképességű munkavállaló végez nap, mint nap értékteremtő munkát. Fő tevékenységük a háztartásban használatos termékek előállítás, kertészkedés és állatgondozás. A személyközpontú foglalkoztatási formákkal a Szociális Farm olyan színtér, ahol biztosítani tudják az aktív és tartós munkában maradásukat.

2024- augusztusáig az alábbi szervezetek kapták meg a Magyar Szociális Farm Tanúsító Védjegyet:

1. Búzavirág Alapítvány
2. Diverzitás Alapítvány
3. Fehér Bot Alapítvány
4. Fogadj El Alapítvány
5. Esőemberekért Egyesület
6. Hajdú-Sansz Nonprofit Kft.
7. Kemence Egyesület
8. Magosvölgy Ökológiai Gazdaság
9. Mécses Egyesület
10. Miskolci Autista Alapítvány
11. Patrónus Ház Közhasznú Nonprofit Kft.
12. Strázsa Tanya
13. Szimbiózis Alapítvány
14. Szivárvány Autizmus Közhasznú Egyesület
15. Szorgoskert NP Kft
16. Új Jövő Alapítvány

SZOCIÁLIS FARM
TANÚSÍTÓ VÉDJEGY

**MAGYAR SZOCIÁLIS FARM
SZÖVETSÉG**

www.szocialisfarm.hu

Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala

Védjegy lajstromszáma: 223 047

Védjegy érvényesség: 2024. 09. 01. - 2026. 08. 31.

SZOCIÁLIS FARM:
A szociális és szolidáris elveknek megfelelően, a társadalmi és környezeti szemléletformálás érdekében működő kooperatív gazdálkodási forma, amely mezőgazdasági termelő, feldolgozó, szolgáltató tevékenységet végez hátrányos helyzetű személyek bevonásával; illetőleg mezőgazdasághoz kapcsolódó szemléletformáló kiegészítő tevékenységet végez a társadalom szélesebb köre számára.

A Szociális Farm szolgáltatás típusai:
a., Rehabilitációs Farm
b., Gondoskodó Farm
c., Társadalmi Farm

12 / SZOCIÁLIS FARMOK TÁRSADALMI HATÁSMÉRÉSE

Ma még keveset hallani Magyarországon a társadalmi hatásmérésről, pedig az EU-ban a legmagasabb szinten már a szakmai közbeszéd tárgya:

2013. szeptember 19- én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban: A társadalmi hatás mérése. Fontos részek a hivatalos 2014/C 170/03 *(előadó: Ariane Rodert)* véleményből:

- Az EGSZB üdvözlí, hogy vita indul a szociális vállalkozások társadalmi hatásának méréséről, ugyanakkor hangsúlyozza, hogy több időt kell szánni ennek az átfogó témakörnek a tanulmányozására.
- A társadalmi hatás mérésének keretében azt mérik, hogy egy szociális vállalkozás milyen társadalmi eredményeket és hatást generál speciális tevékenységei révén.
- Valamennyi mérési módszert a szociális vállalkozások által kiváltott fő hatásokból kiindulva kell kifejleszteni, és ezeknek a módszereknek támogatniuk kell a vállalkozási tevékenységeket, arányosnak kell lenniük és nem szabad elfojtaniuk a társadalmi innovációt. A módszernek egyensúlyra kell törekednie a minőségi és a mennyiségi adatok között, felismerve, hogy a siker mérésének szempontjából magának a „történetnek” van döntő jelentősége.
- A szociális vállalkozások szerepét több friss uniós kezdeményezés is kiemeli. Az EGSZB pedig komoly munkát végez a kérdéssel kapcsolatban, érintve az ESZVA- val és a szociális vállalkozásokkal kapcsolatos kihívásokat is. Döntő jelentősége van az Európai Bizottság által elindított „társadalomtudatos vállalkozás” kezdeményezésnek (SBI), amelynek célja, hogy segítse a szociális vállalkozói tevékenység fejlesztését és a szociális vállalkozások növekedését.
- A fenntartható világhoz olyan holisztikusabb szemléletmódot kell előtérbe helyezni, amely kiemelten figyelembe veszi a társadalmi, környezeti és gazdasági következményeket.
- A társadalmi hatás mérése fontos témának számít, és rendkívül nagy szerepe van abban, hogy újraépítsük Európában a társadalmi dimenziót.
- A társadalmi hatás mérése a társadalom minden szegmense számára előnyökkel jár. A szociális vállalkozások legfőbb célja, hogy kedvező társadalmi hatást érjenek el, ez pedig gyakran a vállalati tevékenység állandó és szerves része. Fontos, hogy különválasszuk egymástól a társadalmi eredményeket és az üzleti eredményeket. A társadalmi hatást kell mérni, nem pedig a szervezetet.

A társadalmi hatásmérés a Szociális Farm/ Green Care programok esetében kulcsfontosságú, mivel lehetővé teszi a programok hatékonyságának, eredményeinek és hosszú távú hatásainak értékelését. Társadalmi hatásméréskor használt módszereket és mutatók:

1. A társadalmi hatásmérés céljai

- **Eredmények értékelése:** Annak megállapítása, hogy a programok milyen mértékben érik el a kitűzött céljaikat.
- **Döntéshozatal támogatása:** Adatok és információk biztosítása a döntéshozók számára a programok fejlesztéséhez és fenntartásához.
- **Átláthatóság növelése:** A támogatók és a közvélemény számára biztosítani a programok átláthatóságát és elszámoltathatóságát.
- **Fejlesztési lehetőségek azonosítása:** Azonosítani a programok erősségeit és gyengeségeit, hogy a programot fejlesszen, javítani lehessen.

2. Módszerek és eszközök

- **Kvalitatív és kvantitatív adatok gyűjtése:** A társadalmi hatásmérés során mind a kvalitatív (*interjúk, esettanulmányok*) mind a kvantitatív (*kérdőívek, statisztikai elemzések*) adatokat fel kell használni.
- **Elő- és utóértékelés:** Az adatgyűjtés során érdemes előzetes (*baseline*) és utólagos (*follow-up*) méréseket végezni, hogy meg lehessen állapítani a programok tényleges hatását.
- **Esettanulmányok:** Részletes esettanulmányok készítése, amelyek bemutatják a résztvevők egyéni tapasztalatait és fejlődését.
- **Kérdőívek és felmérések:** Rendszeres kérdőívek és felmérések használata a résztvevők, családtagjaik és a programban dolgozó szakemberek körében.

3. Mutatók és mérési területek

- **Életminőség javulása:** a célcsoporti személyek aktuális helyzetének és jövőképének pozitív irányú változása
 - **Kérdőívek:** Kérdőívek, pl. vásárló kosár növekedése, adósság csökkenése
 - **Interjúk:** Mélyinterjúk a résztvevőkkel és családtagjaikkal
- **Mentális egészség:** A résztvevők mentális egészségének javulása, például a szorongás, depresszió és stressz csökkenése.
 - **Kérdőívek:** Kérdőívek, és tesztek.
 - **Interjúk:** Mélyinterjúk a résztvevőkkel és családtagjaikkal.
- **Fizikai egészség:** A résztvevők fizikai állapotának javulása, például a fizikai aktivitás növekedése és az általános egészségi állapot javulása.
 - **Mérések:** Fizikai aktivitás mérése, egészségügyi ellenőrzések
 - **Felmérések:** Résztvevők önértékelése a fizikai állapotukról.
- **Szociális készségek és integráció:** A résztvevők szociális készségeinek fejlődése és társadalmi integrációjuk javulása.
 - **Szociális hálózatok elemzése:** A résztvevők szociális hálózatainak elemzése és változásának nyomon követése.
 - **Interjúk és kérdőívek:** A szociális készségek és kapcsolatok javulásának értékelése interjúk és kérdőívek segítségével.

- **Foglalkoztatás és oktatás:** A résztvevők készségeinek és foglalkoztatási esélyeinek javulása.
 - **Képzési programok:** Részvétel és sikeresség a képzési programokban.
 - **Munkaerő-piaci eredmények:** Foglalkoztatottsági adatok és résztvevők munkaerő-piaci integrációja.

4. Főbb hatásmérési módszertanok itthon és külföldi példákban:

A **Warwick- Edinburgh Mental Well-being Scale** ([WEMWBS](#)) módszert alkalmazza a **Thrive** elnevezésű, Egyesült Királyságban működő szervezet, amely kertészeti terápiát kínál. Hatásmérésük során kérdőívet alkalmaznak a résztvevők mentális jólétének értékelésére, valamint interjúkat és esettanulmányokat készítenek.

Care Farming UK: A szervezet rendszeresen alkalmazza a **Social Return on Investment** ([SROI](#)) módszertant a gondozó farmok hálózatában, amely segít számszerűsíteni a társadalmi és gazdasági hatásokat.

Magyarországon használt főbb hatásmérési módszertanok:

- **SROI (Social Return on Investment):** Ez a módszertan a társadalmi hatások pénzügyi értékét méri. Magyarországon is használják, különösen olyan projektekben, ahol fontos a hatások gazdasági szempontból történő számszerűsítése.

- **Logikai Keret Analízis (LFA):** A logikai keret analízis egy strukturált módszer, amely segít az eredmények és hatások nyomon követésében. Az LFA-t gyakran használják projektmenedzsment és társadalmi hatásmérés során.

- **Theory of Change (ToC):** Ez a megközelítés arra összpontosít, hogy hogyan és miért történnek a kívánt változások. Segít a hatások és eredmények logikai összefüggéseinek feltérképezésében és elemzésében.

- **Social Impact Assessment (SIA):** A szociális hatásértékelés célja, hogy értékelje a projekt vagy program hatásait a közösségre és az érintettekire.

SROI (Social Return on Investment) Szociális Farmok Esetében

A magyar Szociális Farm Szövetség a Farmwell projekt keretében részletesen tanulmányozta az SROI módszertant. <https://farmwell-h2020.eu/work-strands/social-impact/>

Az SROI egy olyan keretrendszer, amely lehetővé teszi a programok és projektek társadalmi, környezeti és gazdasági hatásainak mérését és számszerűsítését. Az SROI kiszámítása során figyelembe vesszük a programok által elért változásokat, és ezek pénzügyi értékét összehasonlítjuk a befektetett erőforrásokkal.

Az SROI lépései

1. **Célok meghatározása:** Az SROI elemzés első lépése a program céljainak és a fontosabb érintettek (*stakeholders*) azonosítása.
2. **Hatások térképezése:** Az érintettek bevonásával azonosítani kell a program által kiváltott változásokat és hatásokat.
3. **Adatgyűjtés és értékelés:** A változások méréséhez szükséges adatokat kell összegyűjteni, majd ezek pénzügyi értékét meghatározni.
4. **Pénzügyi értékelés:** Az egyes hatások pénzügyi értékének kiszámítása és összesítése.
5. **SROI arány számítása:** Az összes hatás pénzügyi értékét elosztjuk a program költségeivel, hogy meghatározzuk az SROI arányt.
6. **Eredmények kommunikálása:** Az SROI eredményeinek bemutatása és kommunikálása a döntéshozók és a közvélemény felé.

Példák:

GROWING WELL (Cumbria, UK)

- **Cél:** Mentális egészségügyi támogatás mezőgazdasági tevékenységeken keresztül.
- **Érintettek:** Mentális betegséggel küzdők, családtagjaik, helyi közösség, egészségügyi szolgáltatók.
- **Hatások:** Mentális és fizikai egészség javulása, foglalkoztathatóság növekedése, társadalmi integráció.
- **Adatgyűjtés:** Kérdőívek a résztvevőkkel, interjúk a családtagokkal és szakemberekkel, egészségügyi adatok gyűjtése.
- **Pénzügyi értékelés:** A mentális és fizikai egészség javulásának költségmegtakarítása, a foglalkoztatási esélyek növekedése által generált gazdasági érték.
- **SROI arány: 1:3 (minden befektetett font 3 fontnyi társadalmi értéket generál).**

FARMS FOR CITY CHILDREN (UK)

- **Cél:** Oktatási és szociális készségek fejlesztése városi gyerekek számára vidéki farmokon.
- **Érintettek:** Városi gyerekek, iskolák, tanárok, helyi közösségek.
- **Hatások:** Szociális készségek fejlődése, egészséges életmód kialakítása, környezettudatosság növekedése.
- **Adatgyűjtés:** Tanulói és tanári kérdőívek, interjúk, viselkedésbeli változások nyomon követése.
- **Pénzügyi értékelés:** A szociális készségek fejlesztésének hosszú távú gazdasági előnyei, egészségügyi költségek megtakarítása.
- **SROI arány: 1:4 (minden befektetett font 4 fontnyi társadalmi értéket generál).**

Az SROI mérést szakemberek végzik, ami Magyarországról nézve időigényes és nem utolsó sorban költséges tevékenység. Az adatgyűjtés során kihívást jelenthet a pontos és releváns adatok beazonosítása. Fontos, hogy megbízható adatgyűjtési módszereket alkalmazzunk, és az érintetteket bevonjuk a folyamatba. A hatások pénzügyi értékelésekor kihívást jelent a pontos értékek meghatározása.

- A **Social Value UK** egy vezető szervezet az SROI és a társadalmi érték mérésében. Az oldalukon elérhetők képzési anyagok, esettanulmányok és tanácsadási szolgáltatások. <https://socialvalueuk.org/> el.
- A **The Centre for Impact Philanthropy (CIP)** olyan módszert kínál, amely segít a társadalmi hatás mérésében és kezelésében, ideértve az SROI-t is. <https://www.impact.upenn.edu/>
- Az **B Impact Assessment** célja a társadalmi és környezeti hatások mérésének támogatása, és bár nem közvetlenül az SROI-ra koncentrál, számos hasonló eszközt és metodológiát kínál. <https://bcorporation.eu/become-a-b-corp/b-impact-assessment/>

Magyarországon a társadalmi hatásmérés (*Social Impact Measurement*) egyre nagyobb figyelmet kap, különösen a nonprofit szektorban és a szociális innovációs projekteken.

A szociális farmok társadalmi hatásának szakmai megközelítése:

A szociális farm **speciális szükségletű célcsoportjának életminőségét** a gazdaságokban végzett tevékenységek jelentős mértékben javíthatják. A **Rahman- féle komplex életminőség modell** dimenziói mentén az alábbi pozitív hatások észlelhetők:

- család, baráti viszonyok – a kooperatív gazdálkodási formából adódóan a munkatársak között családi, baráti kapcsolatok alakulnak ki.
- érzelmi jólét – az interperszonális kapcsolatok kialakulásával és a bizalmi kapcsolatok megerősödésével alakul ki.
- egészség – a tapasztalatok alapján a bevont személyek fizikai kondíciója megerősödik a munka hatására, táplálkozási szokásaik megváltoznak, egészségtudatosabbá válnak.
- anyagi jólét – a kereset és az állandó jövedelem hozzájárul ennek eléréséhez.
- lokális közösséghez tartozás érzése – a közös mezőgazdasági tevékenységekbe történő bevonás révén jön létre.
- munka és aktivitás – a mezőgazdasági termelő és feldolgozó tevékenységeken keresztül értelmes tevékenységet biztosít.
- személyes biztonság – a nyugodt, kiegyensúlyozott, zöld környezet eredményezi.
- környezet minősége – az a tény biztosítja, hogy a farmok gazdálkodási gyakorlata általában környezet és természetkímélő, sok esetben ökológiai mezőgazdálkodás.

5. Hatások kommunikálása

A hatásmérés eredményeit különböző módokon lehet kommunikálni:

- **Jelentések:** Részletes jelentések készítése és közzététele a programok hatásairól. A jelentések fontosságát a nemrégiben bevezetett ESG jelentési kötelezettség is megerősíti.
- **Események és konferenciák:** Eredmények bemutatása szakmai eseményeken és konferenciákon.
- **Közösségi média:** Eredmények és esettanulmányok megosztása közösségi média platformokon.
- **Hírlevelek és kiadványok:** Rendszeres hírlevelek és kiadványok készítése a támogatókkal és a közvéleménnyel való kommunikáció érdekében.

A társadalmi hatásmérés alapvető fontosságú a Green Care programok hatékonyságának és eredményességének értékelésében. A megfelelő módszerek és eszközök alkalmazása, valamint az eredmények kommunikálása segít biztosítani a programok fenntarthatóságát és továbbfejlesztését. Az átláthatóság és az elszámoltathatóság növelésével a Green Care programok továbbra is jelentős pozitív hatást gyakorolhatnak a résztvevők és a közösségek életére.

A szociális farmművelés fontosabb előnyei a gazdák számára:

- A szociális farmműveléssel a gazdák jobban kötődhetnek a társadalomhoz. A farm nyitottabbá válik a külvilág iránt azzal, hogy rendszeresen csoportok és egyének érkeznek látogatni vagy dolgozni.
- A gazdák kevésbé elszigeteltté válnak, és látják, hogy hozzájárulnak mások életének javításához, büszkéek lehetnek erre. Ez egészségükre is jó hatással lehet.
- A gondoskodó, szabadidős és oktatási szolgáltatások a gazdaságnak új bevételi forrásokat kínálhatnak.
- A gazdák tágabb hálózatok részeivé válnak. Ennek közvetlen vagy közvetett előnyei lehetnek, segítheti, hogy a gazdaságot jobban megismerjék a környéken (*marketing*), új ismeretforrásokhoz, új pályázati lehetőségekhez férhet hozzá, stb.
- Új kapcsolatok, barátságok kötődhetnek.
- Új képességeket sajátítanak el azáltal, hogy a farmsegítők munkáját koordinálják (*kreativitásuk, innovációra nyitottságuk* nő).
- Munkatempójuk a farmsegítők bevonásával lelassul: kevesebb stressz éri őket.

Az új lehetőségek mellett természetesen **új kihívásokkal** is szembe kell nézni. Ezek közül az alábbiakat emelhetjük ki:

- A szociális farmokat „szociális farmerek” tudják működtetni. A szociális farmművelésre nem csak infrastruktúrával, új tudással, de lélekben is fel kell készülni, nyitottabbá kell válnia a gazdáknak.

- A szociális farmművelés során időt kell fordítani valami újnak a létrehozására, a résztvevőkkel és segítő szervezetekkel való rendszeres kapcsolattartásra.
- Rövidtávon a szociális farmművelés lehet, hogy nem hoz új jövedelmet a gazdaságnak. Működő program kialakításához időre, elkötelezettségre és kitartásra van szükség.
- A gazdák úgy érezhetik, hogy idegenek „tolakodnak be” a privát szférájukba. Alkalmazkodási időszakra lehet szükség ahhoz, hogy az új emberek jelenlétét megszokják. Fontos lehet, hogy világosan elhatárolják a gazdacsalád magánterületeit azoktól a helyektől, ahova szabad a belépés.

A szociális farmok **pozitív hatásai** szűkebb- tágabb környezetükben:

- A gazdák új bevételi forrásai, diverzebb bevételi struktúrája, növekvő gazdasági stabilitása végső soron hozzájárulhat a vidék élhetőségének erősítéséhez, különösen, ha jövedelmük nagyobb részét a helyi gazdaságban költik el.
- Azzal, hogy a gazdaságban nyilvánosan elérhető teret hozunk létre, a vidéki táj nyitottabbá válik; a közösség figyelme újra a földművelés felé fordulhat, csökkenhet a helyi földalap értékesítése külső tulajdonosoknak.
- A vidéki munkalehetőségek száma nőhet egyfelől azáltal, hogy a szociális farm működtetésének lehetősége életben tarthat kisebb gazdaságokat (*ellensúlyozva a vidék elnéptelenedését*); másfelől a gazdának – általában – segítőre van szüksége a kliensek koordinálásához.
- Amennyiben a szociális farmok biotermelést vagy egyéb környezetbarát földművelést folytatnak, csökkenhet a környezet és a természet terhelése.

Konklúzió: a társadalmi hatásmérés egy hatékony eszköz a szociális farmok társadalmi hatásának mérésére és kommunikálására. A módszertan alkalmazása segít megérteni és számszerűsíteni a programok által generált értékeket, valamint támogatja a döntéshozatalt és a programok továbbfejlesztését.

MELLÉKLETEK

I. sz. melléklet

SZOCIÁLIS FARM TANÚSÍTÓ VÉDJEGY TANÚSÍTÁSI és VÉDJEGYHASZNÁLATI SZABÁLYZAT

1. Tanúsító védjegyre vonatkozó alapinformációk

1.1. A szabályzat tárgyát az alábbi megjelölés képezi:

A megjelölés elnevezése: SZOCIÁLIS FARM tanúsító védjegy.

A megjelölés kiviteli alakja: színes ábrás szóvédjegy

1.2. A védjegy grafikus megjelenítése:

1.3. A védjegy leírása

A védjegy fehér alapon helyezkedik el. A grafikai ábra fa karaktert formáz a következők szerint: tíz zöld levél fehér levél-főér imitációval, levél-hegyeikkel kört alkotva (lomb forma). A kör közepe egy piros színű pont. A hat felső levél világoszöld színű. Az alsó négy levél sötétzöld színű, melyből a felső két sötétzöld levél szára ívesen lefut (fatörzs) a kör aljáig. Alatta sötétzöld nagybetűvel a SZOCIÁLIS FARM, majd ez alatt kisebb világoszöld betűkkel a TANÚSÍTÓ VÉDJEGY olvasható.

A megjelölésre vonatkozó ábra színei: világoszöld: Pantone 368C, sötétzöld: Pantone 7741C, piros: Pantone 485C.

1.4. A megjelöléssel megkülönböztetett áruk és szolgáltatások felsorolása

A védjegy oltalmi körének meghatározása a Nizzai Osztályozási Rendszer szerint:

41. osztály: **Nevelés; szakmai képzés**; szórakoztatás; sport- és kulturális tevékenységek.

45. osztály: Jogi szolgáltatások; biztonsági szolgáltatások személyek és vagyontárgyak védelmére; **mások által egyéni igényeknek megfelelően nyújtott személyes és társadalmi jellegű szolgáltatások.**

Az oltalmi körbe csak azok a szolgáltatások kerülhetnek be, amelyre a jogosult ellenőrző testülete által jóváhagyott minőségtanúsítási szabályrendszerrel rendelkezik.

2. A védjegyjogosult bemutatása

2.1. A védjegy jogosultja vonatkozó alapadatok

Jogosult neve: Magyar Szociális Farm Szövetség

Székhelye: 3535 Miskolc, Baráthegyalja 156.

Telefon: +36(30)6814482

Email: iroda@szocialisfarm.hu

Honlap: www.szocialisfarm.hu

Képviselő: Jakubinyi László – elnök, illetve a mindenkori elnök.

A védjegyjogosult közhasznú szervezet, amelynek működését az Alapszabály határozza meg, mely a védjegyjogosult honlapjáról is letölthető.

2.2. A védjegy célja:

A szociális farm tanúsító védjegy, a Magyar Szociális Farm Szövetség által létrehozott és működtetett tanúsító védjegy, amelynek alapvető célja, hogy garanciát nyújtson a szociális farm szolgáltatás, így a hátrányos helyzetűek bevonásán keresztül – *összhangban 651/2014/EU rendelete, valamint 1998. évi XXVI. törvény, a 1997. évi XXXI. törvény, és a 2011. évi CX. törvény definícióival* – a rehabilitációs farm szolgáltatás, és/vagy a gondoskodó farm szolgáltatás, valamint a nevelési-oktatási intézmények tanulóinak bevonásával a társadalmi farm szolgáltatás minőségének, szakmai elvárásoknak megfelelő színvonalára.

A minősítés, a Magyar Szociális Farm Szövetség által kidolgozott szempontrendszer alapján történik.

A védjegy további célkitűzései:

- A kiváló minőségű, és jelen szabályzatban rögzített minőségi, szakmai követelményeknek megfelelő szociális farm szolgáltatást nyújtó szolgáltatók pozitív megkülönböztetése és kiemelése a fenti követelményeknek meg nem felelő szolgáltatókkal szemben.
- A tudatos fogyasztói magatartás elősegítése, a tájékozott fogyasztói döntés meghozatalának megkönnyítése.
- A szolgáltatók minőségfejlesztésre, magas színvonalú szolgáltatásnyújtásra valamint értékesítésre,
- A fogyasztók szolidáris szemléletre történő ösztönzése.

A kitűzött célok elérése érdekében a védjegyhasználat jogosultságát elnyerni kívánó szolgáltatók tiszteletben kell, hogy tartsák az alábbi elveket:

- A pályázati eljárásában, a védjegyhasználat során, a védjegyhasználat jogszerűségének ellenőrzése körében érvényesülnie kell a szakszerűség, függetlenség és pártatlanság elvének.
- Az előre rögzített szakmai szempontrendszer alapján a védjegyhasználat jogszerűségét és a minősítési kritériumok fennállását rendszeres időszaki ellenőrzés garantálja.
- A védjegyhasználat jogát megszerzők együttműködnek az ellenőrzést, felülvizsgálatot végző szervekkel, nem akadályozzák a használat ellenőrizhetőségét.
- Valamennyi pályázó vállalja, hogy a rögzített követelmények be nem tartása, jogszabályellenes magatartás, jelen védjegyszabályzatba ütköző védjegyhasználat esetén a védjegyhasználat visszavonható.
- A védjegyhasználatra jogosultak és a jogosultságot elvesztett szolgáltatók neve nyilvánosságra kerül a Védjegyjogosult honlapján, hírlevelében.
- Valamennyi pályázótól elvárt a minőség- és szakmai, környezeti, társadalmi felelősség, szolidáris szemlélet kialakítása.

A „szociális farm” tanúsító védjegy jelen működési szabályzata a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény 101. § (5) bekezdésében foglalt előírásai alapján készült.

3. Az árujegyzékben szereplő szolgáltatásra vonatkozó minőségi feltételek

A szolgáltatás Magyarországon történhet az alábbiak szerint:

- A szolgáltatás mentén előállított értékesítésre, fogyasztásra szánt termékeknek meg kell felelni élelmiszerek esetében 2004. április 29-i 852/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletben (a továbbiakban: 852/2004/EK) vonatkozó szabályoknak.
- A szolgáltató teljesíti a mindenkor magyar jogszabályoknak való megfelelést a tevékenység végzés kapcsán.
- A szolgáltatás megfelelő minősítést kap a Magyar Szociális Farm Szövetség minősítési és tanúsítási eljárásán.
- A szolgáltató elfogadja a tanúsító védjegy használatának Magyar Szociális Farm Szövetség alapító okiratában meghatározott céljait.
- A szolgáltató használati szerződést köt a Magyar Szociális Farm Szövetséggel.
- A szolgáltató megfizeti a védjegy használatának díját a szerződés szerint, a Magyar Szociális Farm Szövetségnek.

A tanúsítás alapját a jelen minősítési és a tanúsítási szabályzatban meghatározott minősítési és tanúsítási eljárás képezi.

3.1. A védjegyhez kapcsolódó alapfogalmak:

A szociális farm zöld környezetben folytatott aktivitással, a mentális betegséggel, testi fogyatékkal, hátrányos helyzettel, illetve más problémával küzdőket gyógyítja vagy stabilizálja állapotukat, javítja életminőségüket. Az egészséges emberek számára az ismeretátadás, a képzés tere, a mezőgazdasági munka segítheti a vidéki élet (újra) felfedezését, a környezetileg és társadalmilag is tudatos állampolgári és tudatos fogyasztói attitűdök fejlesztését. A szolgáltatás szociális és szolidáris ²⁰ alapokon működik.

Szociális farm: A szociális és szolidáris elveknek megfelelően, a társadalmi és környezeti szemléletformálás érdekében működő kooperatív gazdálkodási forma, amely mezőgazdasági termelő, feldolgozó, szolgáltató tevékenységet végez hátrányos helyzetű személyek bevonásával; illetőleg mezőgazdasághoz kapcsolódó szemléletformáló kiegészítő tevékenységet végez a társadalom szélesebb köre számára.

Három altípusát különböztetünk meg a szociális farmnak a szolgáltatás szempontjából:

- **Rehabilitációs Farm,** vagy szociális /rehabilitációs célú gazdaság: mely fő jellemzője a hátrányos helyzetű személyek bevonása szociális intézmény keretei között folytatott (mezőgazdasági tevékenység, termelés, szolgáltató) foglalkoztatás keretében.
- **Gondoskodó Farm,** vagy gondoskodó gazdaság: mely fő jellemzője a hátrányos helyzetű személyek bevonása mezőgazdasági tevékenységet végzők által, mezőgazdasági tevékenység végzésének helyén.
- **Társadalmi Farm,** vagy együttműködő gazdaság: mely fő jellemzője a szemléletformálás egy meghatározott személyi kör részére és/vagy foglalkoztatásba történő bevonás mezőgazdasági tevékenységet végző személyek mezőgazdasági tevékenység végzésének helyén.

3.2. A szociális farm szolgáltatás típusai

A) Rehabilitációs Farm szolgáltatás

B) Gondoskodó Farm szolgáltatás

C) Társadalmi Farm szolgáltatás

A szociális farm szolgáltatás irányulhat egy vagy kettő vagy akár három besorolású szolgáltatási típus ellátására is.

4. Minősítési követelmények:

4.1. A szociális farm szolgáltatás feleljen meg a 3. pontban írt alapkövetelményeknek, továbbá megfeleljen a 4.2 és 4.3 pont minősítési szempontok követelményeinek:

4.2. Gazdálkodási, környezetvédelmi, természetvédelmi, szakmai követelmények:

szempontok	A) Rehabilitációs Farm szolgáltatás	B) Gondoskodó Farm szolgáltatás	C) Társadalmi Farm szolgáltatás
Gazdasági	Nincs balesetveszélyes elzárt terület. Célcsoport szempontjából – amennyiben szükséges – akadálymentesített terek, közlekedési útvonalak. Minimum 10 nm mezőgazdasági művelési terület/fő/csoport. Ép munkaeszközök.		
Szakképzettségi	A célcsoport farmon végzett munkaterületéhez értő mezőgazdasági végzettségű szakember, vagy 3 éves gyakorlattal rendelkező mezőgazdasági tevékenységet végző, illetve amennyiben releváns a célcsoport részére szükséges számú és adott szakintézmény által elismert, szakember (intézmény által biztosítottan, delegálással vagy megbízottként).		
Természet és környezetvédelmi állatjóléti	Monokultúrás, intenzív technológiai gazdálkodású mezőgazdasági üzemen nem végezhető szociális farm szolgáltatás. Az állatjóléti intézkedéseket (ha van állat) be kell tartani, előírás az állatorvos által ellenőrzött haszonállat állomány. Előny a mozaikos, háztáji, kézműves gazdálkodás, vegyszermentes gazdálkodás, illetve ökoszerek használata, szabad-, vagy kifutós állattartás. Nevesített ökogazdálkodás csak elismert bio/öko tanúsítvánnyal végezhető.		
Társadalmi, szociális, szolidáris	Hátrányos ²¹ helyzetűek bevonása, fejlesztése, integrálása	Hátrányos helyzetűek, vagy nevelési-oktatási intézmények tanulóinak bevonásával, kiegészítve egyéb társadalmi csoportok részére történő tudatos fogyasztói magatartás és fenntartható gazdálkodási ismeretek átadásával, környezeti neveléssel.	

²⁰ Az Alapjogi Charta a IV. címe alatt felsorolt alapvető jogok közvetlenül a szolidaritás elvéből vannak levezetve.

A szolidaritás szó jelentése: közös, kölcsönös kötelesség és segítségvállalás, összetartás, egyetemleges felelősség

²¹ 90651/2014/EU rendelet, valamint 1998. évi XXVI. törvény, a 1997. évi XXXI. törvény, és a 2011. évi CX. törvény alapján

4.3. Infarstrukturális követelmények:

szempontok	A) Rehabilitációs Farm szolgáltatás	B) Gondoskodó Farm szolgáltatás	C) Társadalmi Farm szolgáltatás
Fedett fogadó tér, ingatlan:	Célcsoport szempontjából –amennyiben szükséges – megfelelően kialakított akadálymentesített terek, közlekedési útvonalak. A fogadóépület fűthetősége (a csak meleg időszakban, vagy max. 2 órás szabadtéri foglalkozásnál a fűtés nem előírás).		
Vízellátás	Ivóvíz minőségű víz (közüzem víze, vagy adott évben bevizsgált kút, palackos/tartályos víz).		
Egészségügyi helyiségek	Mosdóhelyiség, tisztálkodási lehetőség biztosított (folyóvíz, kézmosó), toalett (wc, toi-toi.) 20 főig 1 db, majd 40 főig nemenként egy-egy, majd nemenként kettő-kettő. Szappan, higiénikus kézzárítási lehetőség (papírtörölő vagy meleg levegővel szárítás) biztosított.		
Főző-sütő, étkezési hely	Hűtőszekrény. Amennyiben étkezés is történik a farmon, az étkezési hely megfelelő méretű és a hátrányos célcsoport sajátosságainak megfelelően van kialakítva. Megfelelő számú ülőhely, elegendő méretű asztal. Főzőkonyha vendéglátáshoz vagy falusi vendégasztal amennyiben ilyen szolgáltatást nyújtanak illetve erre jogosultak. Ételkészítés esetén van minimum kéttálcás mosogató, vagy mosogatógép.		

A tanúsító védjegy elnyerésének feltétele, hogy a benyújtott pályázatot a Bíráló Bizottság, a Minősítő Bizottság készített fotók, a pályázó és az auditor által aláírt minősítő jegyzőkönyvben rögzítettek alapján, a Minősítő Bizottság javaslatát megvizsgálva, valamint a Pályázati kérelemben leírtak alapján, a 3. és 4. pontban is leírt szakmai és jogi szempontok alapján pozitívan értékeli és meghatározza az elnyert minősítést.

5. A tanúsítási szabályai:

5.1. A minőségtanúsítás szervezete:

5.1.1. Védjegyjogosult

5.1.2. Minősítő Bizottság

5.1.3. Bíráló Bizottság

5.1.1. A védjegy jogosult Magyar Szociális Farm Szövetség köteles:

- meghatározni a rendszer működtetésének kereteit,
- felkérni a Minősítő Bizottság tagjait
- kijelölni a Bíráló Bizottság tagjait,
- elfogadni, illetve szükség esetén felülvizsgálni jelen védjegy és tanúsítási szabályzatot,
- dönteni a védjegyhasználat engedélyezéséről vagy felmondásáról,
- gondoskodni arról, hogy a védjeggyel rendelkezők felkerülhessenek a Szövetség honlapjára
- képzéseket meghirdetni a védjegyesek részére.

továbbá köteles

- nyilvánosságra hozni az elbíráláshoz előre meghatározott követelmény szempontrendszer,
- kidolgozni a pályázati formanyomtatványokat és azokat közzétenni a szervezet honlapján,
- ellátni a védjegyhasználatkal kapcsolatos adminisztratív feladatokat,
- vezetni a védjegyjogosultakkal kapcsolatos adatokat tartalmazó nyilvántartást,
- a gondoskodni pályázati- és a védjegyhasználati díj beszedéséről,
- gondoskodik, hogy a védjeggyel rendelkező felkerüljön a Magyar Szociális Farm Szövetség honlapjára.
- éves beszámolójában beszámol a védjegyrendszer működéséről.

5.1.2. A Minősítő Bizottság tagjait a Magyar Szociális Farm Szövetség a honlapján nyilvánossá tett szakértői listán szereplők közül jelöli ki (auditorok).

5.1.3. A Bíráló Bizottság minimum 3 főből álló tagjait elismert szakemberek közül kéri fel a Védjegyjogosult a vezetősége. A Bíráló Bizottság:

- javaslatot tesz a szolgáltatás típusának besorolására a kérelem és a minősítés alapján, illetve a védjegyoltalom használatáról dönt.
- javaslatot tesz a védjegyhasználat felülvizsgálatára az ellenőrzések eredménye alapján,
- intézi a Magyar Szociális Farm Szövetség eljárásával szembeni esetleges panaszokat

5.2. Pályázat benyújtásának módja, elemei

5.2.1 A védjegy elnyeréséhez pályázat benyújtása szükséges

5.2.2 A pályázatokat az 1. számú melléklet szerinti (egyebekben a Magyar Szociális Farm Szövetség honlapján elérhető) pályázati formanyomtatvány és a 3. számú melléklet szerinti igazolás kitöltésével, a pályázati díj befizetésének igazolásával, (együttesen pályázati kérelem) a Magyar Szociális Farm Szövetség részére, magyar nyelven, a szükséges mellékletekkel postai valamint elektronikus úton kell eljuttatni.

5.3. Pályázati követelmények

Pályázati eljárásban részt vehetnek mindazon magánszemélyek és vállalkozások, valamint szervezetek, egyházak, intézmények, önkormányzatok, akik mezőgazdasági tevékenységet végeznek, teljesítik a jelen szabályzatban rögzített követelményeket, és amelyek tevékenysége kiterjed a védjegyek nemzetközi, Nizzai Megállapodás szerinti osztályozási rendszerének 41. 45. áruosztályából a nevelés; szakmai képzés és mások által egyéni igényeknek megfelelően nyújtott személyes és társadalmi jellegű szolgáltatásra, továbbá rendelkeznek a szolgáltatás nyújtáshoz megfelelő, 4. pontban leírt feltételekkel, felkészültséggel és a 6. pont szerinti hiánytalan pályázatot benyújtják, és megfelelnek az itt rögzített pályázati követelményeknek.

A pályázati formanyomtatványban a pályázó köteles megjelölni a szolgáltatás besorolási típusát, és a szociális farm szolgáltatásainak erre vonatkozó adatait.

Szociális Farm védjegypályázatot az nyújthat be, amely:

- Rendelkezik a tevékenységének végzéséhez szükséges külön jogszabályokban előírt egyéb követelményekkel.
- Rendelkezik a szolgáltatáshoz megfelelő szakmai felkészültséggel.
- Elfogadja, hogy védjegyhasználati jog elnyerése esetén, a minősítési követelmények meglétét, a megadott adatok valóságát a Magyar Szociális Farm Szövetség jogosult ellenőrizni.

6. A pályázat elbírálásának rendje

6.1. Formai vizsgálat

- A pályázatokat **formai** szempontból a **Minősítő Bizottság** vizsgálja meg.
- A Minősítő Bizottság megvizsgálja a minősítési kritériumok meglétét a beérkezett pályázatok alapján.

6.2 Audit és ajánlás

- A Minősítő Bizottság a pályázóval előzetesen egyeztetett időpontban, **helyszíni bejárás** során megvizsgálja a vonatkozó követelményeket, a pályázati formanyomtatványban rögzítetteket, és fotókat készítve **összefoglaló jelentést** készít a **minősítő jegyzőkönyv** kitöltésével a **Bíráló Bizottság részére**, a formai követelményeknek megfelelő pályázóknál.
- Ha a szolgáltatás megfelel az önbesorolásra vonatkozó, és szabályzatban rögzített követelményeknek, akkor a Minősítő Bizottság, írásban **ajánlást** tesz a Bíráló Bizottság részére a pályázat elfogadására.

6.3. Értékelés, javaslat

A pályázati formanyomtatványok, és a Minősítő Bizottságtól kapott dokumentumok és ajánlás alapján a **Bíráló Bizottság a pályázatot értékeli** szakmai szempontok szerint javaslatot tesz **jegyzőkönyvben** rögzítve.

A Bíráló Bizottság tagjainak száma minimum 3 fő. A Bíráló Bizottság **évente négy alkalommal** – indokolt esetben rendkívüli ülés is tartható – **minden negyedév végén** ülésezik.

Az adott ülésen elbírálandó pályázatok beadási határidejét a Magyar Szociális Farm Szövetség honlapján folyamatosan közzéteszi.

Ha a Bíráló Bizottság nem ért egyet a Minősítő Bizottság javaslatával, a Magyar Szociális Farm Szövetség köteles más szakemberekből álló Minősítő Bizottságot kijelölni, amely újra elvégzi a helyszíni látogatást és vizsgálatot

– a fent előírt eljárási rendre tekintettel

– valamint új ajánlást tesz a Bíráló Bizottság részére.

6.4. Döntés

A Bíráló Bizottság javaslata alapján, és a szabályzatban foglaltak szerint a Védjegyjogosult **dönt**. A Védjegyjogosult a pályázat kedvező megítélése esetén **engedélyezi** a védjegyhasználatot.

Ha a Minősítő Bizottság értékelése szerint a szolgáltatás nem felel meg az önbesorolásának, illetve a feltételeknek, és ezzel a Bíráló Bizottság javaslata alapján a Védjegyjogosult dönt az elutasításról.

6.5. Kiértésítés

Az engedélyezésről vagy az elutasításról a Védjegyjogosult írásban (elektronikus vagy postai) értesítést küld a pályázónak **határozat** formájában. Az elutasító értesítés tartalmazza az elutasítást eredményező hiánylistát is.

6.6. Hiánypótlás

Ha a pályázó teljesítette az elutasító határozati lista alapján a védjegyhasználat engedélyezéséhez szükséges feltételeket, 60 napon belül hitelt érdemlő módon meg kell küldeni a Védjegyjogosult részre az elutasító döntésben megjelölt akadályok elhárulásáról szóló igazolásokat, vagy új pályázatot kell benyújtani.

6.7. Szerződés kötés a védjegyhasználatról

A védjegyhasználati jogot megszerzőkkel a Védjegyjogosult köti meg védjegyhasználati szerződést.

A fent rögzített eljárások szerint, a pályázatot a Védjegyjogosult - írásban – hagyja jóvá, s ez alapján a Védjegyjogosult képviselője által a Magyar Szociális Farm Szövetség

- **2 évre szóló védjegyhasználati szerződést köt** a pályázóval, s
- **átadja minősítést tanúsító és a besorolást megjelölő igazolást, és**
- **átadja a tanúsítást jelző sorszámozott táblát.** A pályázó a táblát, mint védjegyet a szolgáltatás helyszínén, a gazdaság bejáratának közelében, jól látható helyen köteles elhelyezni.

7. A védjegyhasználat feltételei

A védjegy használatára kizárólag védjegyhasználati szerződés alapján, jelen védjegy és tanúsító szabályzat előírásainak betartása mellett van lehetőség. A védjegy használati jogosultságot a pályázó **2 évre** szerzi meg és használhatja a védjegyhasználati szerződésben foglaltaknak és besorolásának megfelelően. A védjegyhasználati szerződés további két évre meghosszabbítható, ha

- az 5.2.2 pont szerint pályázati kérelemmel azonos tartalmú meghosszabbítási kérelmet a védjegyhasználat lejárta előtt benyújt, és
- a két éves védjegyhasználati időtartam alatt, a Magyar Szociális Farm Szövetség által szervezett **szakmai továbbképzésen is részt vett, és azt sikeresen teljesítette, és**
- **a 8. pontban írt ellenőrzés nem talált hiányosságokat.**

A védjegyhasználó a védjegyet a szociális farm szolgáltatás helyeül szolgáló gazdaság helyén illetve kommunikációjában jogosult feltüntetni.

A **védjegyhasználatra jogosultak listáját**, így nevét, a szolgáltatás helyének címét, a szolgáltatás típusát, a megadott és nyilvánosságra hozható elérhetőségekkel a Védjegyjogosult a **honlapján közzéteszi**.

8. A védjegyhasználat ellenőrzésére vonatkozó szabályok

A védjegy használatának jogszerűségét, azaz a szabályzatban rögzített feltételek fennállását és folyamatos biztosítását, továbbá pályázati kérelemben illetve megújítási kérelemben megadott nyilatkozatok, adatok valódiságát a Magyar Szociális Farm Szövetség jogosult ellenőrizni. A Magyar Szociális Farm Szövetség ellenőrzéseit a védjegyhasználati szerződéshez szükséges auditot követően, **legalább kétfévente egy alkalommal** végzi. A védjegyhasználat jogát megszerző az ellenőrzések lebonyolítása során köteles együttműködni.

Az ellenőrzésekre a Védjegyjogosult által a honlapján közzétett, a szerződéskötéshez is szükséges minősítő jegyzőkönyv kitöltésével kerül sor. Az ellenőrzés megállapításait a pályázó aláírásával ismeri el, annak vitatása esetén, a jegyzőkönyvben észrevételt tehet. Az észrevételt a Magyar Szociális Farm Szövetség a Bíráló Bizottság részére továbbítja. A Bíráló Bizottság megvizsgálja az észrevételt, annak figyelembevételével tesz javaslatot a védjegyhasználat engedélyezésére, további két évre tanúsított használatára, vagy a minősítés módosítására, illetve a védjegyhasználat felmondására.

Az ellenőrzéstől való elzárkózás esetén vélelmezhető, hogy a védjegyhasználó, illetve pályázó a kötelezettségének nem tett eleget.

9. A védjegyhasználati jog megszűnése

Megszűnik a védjegyhasználat joga, amennyiben a védjegyhasználatra vonatkozó szerződés (védjegyszerződés) megszűnik, így különösen ha

- a két éves időtartam lejárt és a védjegy használati szerződés nem került meghosszabbításra,
- a védjegy használója a szerződést – az e szabályzat szerinti felmondási joga alapján – felmondja,
- a Védjegyjogosult a szerződést – az e szabályzattal megegyező feltételek szerint – felmondja,
- a felek a szerződést közös megegyezéssel megszüntetik.

A Bíráló Bizottság a védjegyhasználati szerződés felmondására tesz javaslatot, ha:

- a szolgáltató az ellenőrzéstől elzárkózik,
- az ellenőrzésről készített jegyzőkönyv alapján megállapítható, hogy a szolgáltató a követelményeknek nem tett eleget, és a szolgáltató a megállapításokra észrevételt nem tett,
- az ellenőrzésről készített jegyzőkönyv alapján megállapítható, hogy a szolgáltató a követelményeknek nem tett eleget, és a szolgáltató által tett észrevételeket a Bíráló Bizottság elutasította,
- a védjegyhasználati szerződésben foglaltak megsértése esetén.

10. A védjegy jogosulatlan használatával szembeni fellépés rendje

Védjegyhasználat megsértésének minősül, ha a szolgáltató a védjegyet

- jogosultság megszerzése nélkül,
- védjegyhasználati szerződés megkötése nélkül,
- jogosultság visszavonása után is,
- más, a követelményeknek meg nem felelő szolgáltatás vonatkozásában is használja.

Jogosulatlan védjegyhasználat esetén a védjegyjogosult a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény 27. §-ában rögzítettek szerint jár el.

11. A Védjegy használatának díjai

11.1. Pályázati díj

A pályázó a pályázat benyújtásakor a Magyar Szociális Farm Szövetség által meghatározott összegű pályázati díjat köteles fizetni. A díj eltérő lehet a szolgáltatók bevétele alapján, a díj összegét a Magyar Szociális Farm Szövetség jogosult időről-időre módosítani és a mindenkor aktuális mértékét köteles a honlapján közzétenni.

Pályázati díj, mely magában foglalja az megítéléshez szükséges audit díját:

bruttó **200.000 Ft (AM)**

A pályázati díj nem térítendő vissza abban az esetben, hogyha a pályázó nem szerzett jogosultságot a védjegyhasználatra.

A pályázati díjat megfizető, a védjegyhasználat jogát megszerző pályázó, a szerződést aláírását követően két évig jogosult a védjegy használatára.

11.2 Megújítási díj

A védjegyhasználati szerződés további két évre szóló meghosszabbítási kérelmének benyújtásával védjegyhasználó az alábbi megújítási díjat köteles megfizetni a Magyar Szociális Farm Szövetség részére:

bruttó **160.000 Ft (AM)**

11.3. A védjegyrendszer működésének finanszírozása

A védjegyrendszer működtetése során beérkező díjakat a Magyar Szociális Farm Szövetség elkülönítetten vezeti, és kizárólag a minősítéssel és szakmai képzéssel, fejlesztéssel kapcsolatban felmerülő közvetlen költségekre használja fel, amelyekről éves beszámolójának keretében köteles beszámolni.

A jelen szabályzatot a Magyar Szociális Farm Szövetség az 1/2024 számú elnökségi határozatával fogadta el.

1. számú melléklet

PÁLYÁZATI FORMANYOMTATVÁNY

a szociális farm szolgáltatás minősítést és besorolását tanúsító védjegyének elnyerése céljából

1. A pályázó adatai

(Cégkivonatban, egyéni vállalkozói igazolványban, őstermelői igazolványban, bírósági kivonatban szereplő adatok alapján töltendő ki!)

1.1. A pályázó személy neve, címe, cég, szervezet esetében a cég /szervezet/intézmény neve és székhelye:

--

1.2. A gazdaság helyének címe:

--

1.3. Adószám/adóazonosító:

								-		-		
--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	---	--	--

[illegible]

1.4. Statisztikai szám²²:

[illegible]1.5. Cég/bíróági **bejegyzés száma/**

egyéni vállalkozói/ őstermelői
igazolvány száma1:

[illegible]

--	--	--	--

--	--

--	--

1.6.1. Korábbi, hivatalos minősítéssel rendelkezik

1

igen

7

nem

Nemleges válasz esetén lépjen tovább az. 1.7 pontra

1.6.2. A korábbi minősítő neve, címe,
bizonyítvány sorszáma, érvényességi
ideje

	-tól	-ig
--	------	-----

²² Az 1.4 és 1.5 pontokat csak annak kell kitöltenie, aki nem természetes magánszemélyként folytatja a falusi szállásadást

1.7. Pályázó (vállalkozás, cég, intézmény stb. esetén képviselőjének) adatai

Név:

Telefonszámai:

E-mail cím:

Ir. szám, település:

--	--	--	--	--

Utca, házszám:

Postázási cím:

1.8 A gazdaság adatai

Tulajdonviszony:

Ir. szám és település:

--	--	--	--	--

Utca, házszám:

Telefonszámok:

E-mail cím:

Honlap:

Tulajdonos adatai –
amennyiben nem a
pályázó (név, cím,
adószám vagy
adóazonosító szám,

☐ A fenti megadott adatok közül a Védjegyjogosult honlapján nyilvánosságra hozható: Név, Farm címe, telefonszám, email cím, honlap cím, (tegyen X jelet, hogyha mindhez hozzájárulását adja)

vagy

A Védjegyjogosult honlapján nyilvánosságra hozható adatok (* kötelező megadni):

név*:

Farm címe*:

telefonos elérhetőség*:

email-es elérhetőség:

honlap cím:

1.10. Számlázási adatok

Számlázási név:

Számlázási cím:

--	--	--	--

1.11. Személyi feltételek

Mezőgazdasági szakmai végzettség:fok,szak vagy /és

min 3 éves termelői múlt (őstermelői il.. vállalkozás regisztráció száma, kezdete)

Hátrányos helyzetű célcsoport szociális szakembere – amennyiben releváns,: (honnan, milyen formában, kikhez, milyen végzettséggel)
.....

Társadalmi farm esetében a mennyiben releváns, szakmai végzettségű, szakmai tapasztalattal rendelkező szakember (honnan, milyen formában, kikhez, milyen végzettséggel)
.....

(A képzettségről igazoló dokumentum másolatot kell benyújtani)

2. A PÁLYÁZÓ ÁLTAL IGÉNYELT BESOROLÁSI KATEGÓRIA, TÍPUS

Jelölje X-szel az igényelt minősítési besorolás típust/típusokat!

(A kategóriánkénti alapkövetelmények alapján igényelt minősítési kategória)

- 1 Rehabilitációs farm szolgáltatás, ☐
- 2 Gondoskodó farm szolgáltatás, ☐
- 3 Társadalmi farm szolgáltatás., ☐

3. A GAZDASÁG FŐ PARAMÉTEREI

- mezőgazdasági művelési terület mérete termés típusonként (gyümölcsfák, egyéb gyümölcs, zöldség, gumós növények, fűszer, gyógynövény, gabona,)
- állatok száma fajonként
- állatjóléti leírás:
- meglévő termelési tanúsítás, rendszer (bio, global-gap, AKG, ...), és az igazoló okirat jele, száma, kibocsátója, érvényessége (másolatot be kell küldeni).
- akadálymentesítés leírása gazdaságon belül: (fizikai és/vagy infokommunikációs) a bevonni tervezett célcsoport igényei szerint szükség esetén:
- fedett fogadóterek száma, jellege, mérete, kitérve amennyiben releváns a fűtésre, és jellegére:
- ivóvíz ellátás jellege, a célcsoport részére biztosított ivóvízvételi helyek száma és helye.. Amennyiben nem közüzemi a vízellátás, ivóvízvizsgálat eredménye és dátuma.
- mosdóhelyiség, tisztálkodási lehetőség biztosítottság (hideg/meleg folyóvíz, kézmosó és toalett (wc, toi-toi..) száma, leírása
- Étkezés ill. étkeztetési lehetőség feltételeinek leírása

4. A gazdaság bemutatása (max 10000 karakter).

5. Bevonni kívánt célcsoport bemutatása (5000)

6. A meglévő és vagy tervezett szociális farm tevékenység bemutatása (pl. intenzitás, gyakoriság, jelleg, értékesítés, felhasználás, kommunikáció) (10000 karakter)

7. NYILATKOZATOK

A pályázó nyilatkozata

- (amennyiben releváns - fogalmazza meg.)
 - Alábbi megállapodásokkal rendelkezem a szolgáltatást igénylők felől (szerződő fél, szerződés – szolgáltatás tárgya, gyakorisága, éves szinten és alkalmanként összesen bevont személyek száma, a bevonás időtartama /alkalom:
 - Együttműködési nyilatkozatok a célcsoport, illetve őket képviselő szervezet/intézmény által aláírva:
 - Bevonni kívánt célcsoportok (bevonás gyakorisága időtartama alkalmanként, célcsoportonként és a bevontak tervezett száma alkalmanként/csoportonként.
 - Éves szinten összesen bevonni kívánt személyek száma
- Kijelentem, hogy a pályázatomban foglalt adatok, információk teljes körűek, valódiak és hitelesek.
- Hozzájárulok ahhoz, hogy a pályázat befogadását követően a védjegyjogosult, illetve az által megbízott személyek a létesítménybe belépjenek és előzetesen egyeztetett időpontban, helyszíni bejárás során megvizsgálják a megjelölt minősítési kategóriára vonatkozó követelményeket, megadott adatok valódiságát.
- Hozzájárulok ahhoz, hogy a Védjegyjogosult az adataimat nyilvántartsa és kezelje, valamint ahhoz, hogy a pályázat kedvező elbírálása esetén a létesítmény neve, illetve az elnyert minősítési kategória, megadott elérhetőségeim a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően nyilvánosságra kerüljön.
- Kijelentem, hogy ezen pályázat benyújtásakor a Magyar Szociális Farm Szövetség részére a megállapított összegű pályázati díjat (Isd. Védjegyszabályzat 3. számú melléklet) egyidejűleg megfizettem.

Kelt:

P.H.

A pályázó cégszerű aláírása

2. számú melléklet

Védjegyhasználati szerződés

Jelen védjegyhasználati szerződés (a továbbiakban: Szerződés) létrejött egyrészről a Magyar Szociális Farm Szövetség (cím: 3535 Miskolc, Baráthegyalja 156., nyilvántartási szám: 05-02-0065566, képviseli: a mindenkori elnök), mint licencadó (a továbbiakban: Licencadó) és másrészről a

Cégszerű elnevezés/ Magánszemély neve:

Székhely/ Lakcím:

Cégjegyzékszám / Nyilvántartási szám/ őstermelői igazolvány száma:

Adószám:

Képviseli (aláírásra jogosult személy):

mint licencvevő (a továbbiakban: Licencvevő) között. A továbbiakban Licencadó és Licencvevő közös megnevezése: Szerződő felek.

1. Előzmények

- 1.1. Szerződő feleknek tudomása van arról, hogy Licencadó tulajdonában van a **223 047** lajstromszámú SZOCIÁLIS FARM TANÚSÍTÓ VÉDJEGY feliratú színes ábrás tanúsító védjegy (a továbbiakban: védjegy). Licencadó szabályzatot dolgozott ki a védjegy használatára vonatkozó feltételekről, különösen a védjeggyel megkülönböztetésre kerülő szolgáltatások vonatkozásában.
- 1.2. Szerződő felek együtt kívánnak működni a védjegy közös hasznosításában, a védjegy megkülönböztető képességének erősítése, a védjegy alkalmazásában rejlő előnyök kihasználása céljából. Ennek során Licencvevő alkalmazni kívánja a védjegyet a szabályzat szerinti feltételeknek megfelelő szolgáltatásain. Licencvevő megismerte és elfogadja a szabályzatban leírt feltételeket. Szerződő felek megállapodnak, hogy együttműködésük kizárólag a jelen szerződés szerinti használati jogviszonyon alapul.

2. Védjegyhasználati jogok engedélyezése és tartalmának meghatározása

- 2.1. Licencadó nem kizárólagos használati jogot (licenc) ad Licencvevőnek a védjegy Magyarország területén történő használatára a következő áruosztályokban: 41. és 45. osztály
- 2.2. A használati jog alapján, Licencvevő jogosult a védjegyet a szabályzatban meghatározott módon felhasználni szolgáltatásai megkülönböztetésére, szolgáltatói, üzleti tevékenysége során. A felhasználás irányulhat a védjegy felhasználására Licencvevő tanúsított gazdaságában elhelyezett vizuális arculati elemként, a Licencvevő tevékenységére vonatkozó hirdetésekben és marketing anyagokban.
- 2.3. Licencvevő nem jogosult a védjegyet saját tulajdonaként feltüntetni, a védjegy használatát harmadik személynek engedélyezni.

3. Engedélyezett jogok használatba adása

Licencadó köteles a védjegyre vonatkozó dokumentációt (a továbbiakban: dokumentáció) átadni Licencvevő részére, jelen szerződés hatálybalépését követő 15 napon belül. A dokumentáció a védjegyhasználatot tanúsító oklevélből, védjegy táblából, és jelen szerződés és szabályzat egy példányából áll. A vonatkozó arculati kézikönyv, valamint a védjegy használati feltételeit tartalmazó szabályzatok a Védjegyjogosult honlapjáról letölthetőek.

4. Engedélyezett jogok használatba vétele

- 4.1. Licencvevő köteles jelen aláírt szerződés átvételét követő 1 hónapon belül megkezdeni a védjegy használatát és a védjeggyel megkülönböztetett szolgáltatást nyújtani. A használat megkezdésének minősül legalább a védjegy arculati elemeként történő felhasználása (Licencvevő honlapján megjelenítve – amennyiben van saját honlap; és a védjegytábla kihelyezése a tanúsított szolgáltatás helyén).
- 4.2. Licencvevő köteles a védjegy alkalmazása és használata során a védjegy szabályzatban leírt módon eljárni.
- 4.3. Licencvevő köteles a védjeggyel megkülönböztetett szolgáltatásai tekintetében folyamatosan ellenőrizni a szabályzatban meghatározott minősítési feltételek teljesülését. Licencvevő köteles a Licencadót írásban tájékoztatni, amennyiben a minősítési feltételek teljesülést nem tudja biztosítani.

5. Védjegyhasználati díj összege, díjfizetési feltételek

- 5.1. Szerződő felek megállapodnak, hogy Licencvevő a jelen szerződés szerinti használati jog ellenértékeként védjegyhasználati díjat köteles fizetni a Licencadó részére. A használati díj összege a Licencadó által, az éves nettó bevétel arányában meghatározott díjkulcsok alapján kerül meghatározásra, amelynek számítását a Tanúsítási és Védjegyhasználati Szabályzat tartalmazza. Az éves nettó bevétel megállapításához a Licencvevő köteles átadni a védjegyszerződés megkötésekor (illetve annak esetleges meghosszabbításakor) az aktuális számviteli eredmény kimutatását vagy adóbevallását.
- 5.2. A védjegyhasználati díjat a Licencvevő kétfévente előre, a két évet megelőzően köteles megfizetni. A jelen szerződés megkötésekor fizetendő védjegyhasználati díjat a Licencadó megfizetettnek tekinti a pályázati díj megfizetésével.
A jelen szerződés esetleges meghosszabbításakor a fizetendő védjegyhasználati díj a megújítási díjnak felel meg.
- 5.3. A fizetés módja átutalás számla ellenében. A fizetési határidő 15 naptári nap.
- 5.4. Szerződő felek megállapodnak, hogy a szerződés bármely okból történő megszűnése esetén a már befizetett védjegyhasználati díj nem kerül részarányosan visszafizetésre Licencvevő részére. A szerződés megszűnését követően Licencvevő egy hónapon belül visszaadja a Licencadó részére a védjegytablát. Legkésőbb három hónapon belül azonban gondoskodnia kell a védjegy szolgáltatásai vonatkozásában, különösen a hirdetési és a marketing célú felhasználás megszüntetéséről.

6. Szavatosságok meghatározása

- 6.1. Licencadó kijelenti, hogy a védjegyre vonatkozó iparjogvédelmi jogok fennállásáról gondoskodik a szerződés hatálya alatt.
- 6.3. Licencadó kijelenti, hogy a szerződés aláírásának időpontjában, a szerződés tárgyát képező védjegy tekintetében, harmadik személyt illető, Licencvevőt korlátozó jogok előtte nem ismertek. Szerződő felek megállapodnak, hogy Licencadó a szabályzat szerinti feltételek teljesítése esetén jogosult, jelen szerződés szerinti nem kizárólagos hasznosítási jogot adni harmadik személynek, Licencvevő szolgáltatásaival azonos szolgáltatásokra is. Az így létrejövő párhuzamos, nem kizárólag hasznosítási jogok, nem korlátozzák egymást.

7. Titoktartási és tájékoztatási feltételek meghatározása

- 7.1. Licencvevő köteles Licencadóról, a más Licencvevőkről és tevékenységükről tudomásra jutott információkat bizalmasan kezelni, gondoskodni arról, hogy azok illetéktelenek tudomására ne jussanak. Szerződő Felek megállapodnak, hogy egymást haladéktalanul tájékoztatják minden olyan tudomásukra jutott tényről és körülményről, amely jelen szerződés teljesítését, vagy bármelyik fél érdekét sértheti. Ezek közé sorolják különösen a védjegy jogosulatlan felhasználását, a védjegy jó-hírnevének csorbítását. Szerződő felek megállapodnak, hogy minden esetben Licencadó lép fel hivatalosan, a jogosulatlan felhasználás esetén.

8. A szerződés időtartama, megszűnése, meghosszabbítása

- 8.1. Jelen szerződés aláírás napján lép hatályba, és ettől számított két éves határozott időtartamra szól. A szerződés hatályba lépésével valamennyi, a Licencvevővel kötött és a szerződéssel azonos tárgyú korábbi szerződés, megállapodás hatályát veszíti.
- 8.2. Jelen szerződés a meghosszabbítására a Licencvevő kérelme útján van lehetőség. A kérelmezett védjegyhasználat meghosszabbításának feltétele a szakmai és díjfizetési kategóriát igazoló dokumentáció, és a meghosszabbítási kérelem megküldése, a megújítási díj megfizetése. A meghosszabbított védjegyhasználat újabb két évre szól a szerződés aláírásának dátumától számítva.
- 8.3. Súlyos szerződésszegés esetén, a másik felet megilleti az azonnali felmondás joga. Súlyos szerződésszegésnek minősül a védjegy jogosulatlan hasznosításának engedélyezése, a védjeggyel megkülönböztetett szolgáltatások tekintetében, a minősítési feltételek nagymértékben történő megsértése, a licencdíj fizetési kötelezettség teljesítésének elmaradása, vagy Licencvevő tisztességtelen piaci magatartása, amely veszélyezteti a védjegy jó-hírnevét.

9. Vegyes rendelkezések

- 9.1. Jelen szerződés módosítása, kiegészítése csak írásban lehetséges és érvényes. A szerződéssel kapcsolatos és az abban szabályozott nyilatkozatok csak írásban, ajánlott levélként történő elküldéssel hatályosak.
- 9.2. Szerződő Felek a jelen szerződésben vállalt kötelezettségeik megsértése esetén a Polgári Jog általános szabályai szerint tartoznak felelősséggel.
- 9.3. Felek megállapodnak, hogy jelen szerződésre, annak értelmezésére, valamint a szerződésben nem szabályozott kérdésekre a Tanúsítási és Védjegyhasználati Szabályzat továbbá a Polgári Törvénykönyv rendelkezései, valamint a magyar iparjogvédelmi jogszabályok irányadók.

Szerződő felek a szerződést elolvasták és megértették, mint akaratukkal megegyezőt, helyben hagyóan aláírták.

Dátum:

Licencadó

Licencvevő
Magyar Szociális Farm Szövetség
elnök

3. számú melléklet

Védjegyhasználatához szükséges nyilatkozatok (az. 1. számú melléklet – formanyomtatvány - kérelem kötelező melléklete)

A pályázó kérelmező nevében az alábbiakban felsorolt nyilatkozatokat teszem:

Végelszámolás alatt állok, vagy csődeljárás elrendeléséről szóló bírósági végzést közzétettek, vagy az ellenem indított felszámolási eljárást jogerősen elrendelték.

☐ Igen ☐ Nem

Tevékenységünket felfüggesztettük vagy felfüggesztettük.

☐ Igen ☐ Nem

Egy évnél régebben lejárt adó-, vámfizetési vagy társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettségünk van (kivéve, ha megfizetésére halasztást kaptunk).

☐ Igen ☐ Nem

Munkaviszony létesítésével összefüggő bejelentési kötelezettség elmulasztásával összefüggésben két évnél nem régebben jogerőre emelkedett közigazgatási, vagy annak felülvizsgálata esetén bírósági határozatban megállapított és munkaügyi bírsággal vagy az adózás rendjéről szóló törvény szerinti mulasztási bírsággal sújtott jogszabálysértést követtünk el.

☐ Igen, az elkövetett szabálysértés(ek) a következő(k):

☐ Nem

Gazdasági vagy szakmai tevékenységével kapcsolatban – öt évnél nem régebben meghozott – jogerős bírósági ítéletben megállapított jogszabálysértést követtünk el;

☐ Igen, az elkövetett szabálysértés(ek) a következő(k):

☐ Nem

Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozás esetén: élelmiszerbiztonságot érintő – öt évnél nem régebben meghozott – jogerős elmarasztaló hatósági döntés született.

☐ Igen, az élelmiszerbiztonságot érintő problémá(k) az alábbi(ak):

☐ Nem

Az elmúlt öt évben környezetvédelmi jogszabályok megszegésért jogerősen megállapított környezetvédelmi bírsággal sújtottak.

☐ Igen, az elkövetett szabálysértés(ek) a következő(k):

☐ Nem

Valamennyi pályázott termékünk/szolgáltatásunk megfelel a rá vonatkozó előírásoknak (pl. szabvány, jogszabály).

☐ Igen ☐ Nem

Szervezetünk, tevékenységünk megfelel a rá vonatkozó előírásoknak (pl. szabvány, jogszabály).

☐ Igen ☐ Nem

Pályázat benyújtásával egyidejűleg vállaljuk a tanúsítási rendszer szabályzataiban meghatározott feltételek teljesítését és betartását.

☐ Igen ☐ Nem

Vállaljuk, hogy nevezett termékeink/szolgáltatásaink részletes zsűrizésen vegyenek részt.

☐ Igen ☐ Nem

Vállaljuk a nevezési díj kifizetését (a nevezési lap visszaérkezését követően számlázásra kerül).

☐ Igen ☐ Nem

Vállaljuk a rendszeres védjegyhasználati díjfizetési kötelezettséget.

☐ Igen ☐ Nem

A pályázó kijelenti, hogy a fentiekben tett nyilatkozatok a valóságnak megfelelnek, azokat teljes jogi felelősséggel teszi.

Kelt:, 201.....

.....
Pályázó cégszerű aláírása

4. számú melléklet

SZOCIÁLIS FARMOK MINŐSÍTŐ JEGYZŐKÖNYVE

MAGYAR SZOCIÁLIS FARM SZÖVETSÉG SZOCIÁLIS FARM TANÚSÍTÓ VÉDJEGY	(Jelölje X-szel a szolgáltatás típusát!)	Minősítő neve:
	Rehabilitációs ☐	
	Gondoskodó ☐	
	Társadalmi ☐	Dátum:
	3535 Miskolc, Baráthegyalja 156. Tel/ +36(30)6814482 E-mail: iroda@szocialisfarm.hu	

A szociális farm (fantázia) neve (ha van):

A szociális farm szolgáltatás helyének címe:ir

sz.,település,utca, tér...,hsz./ hrsz

A hely tulajdonosának neve:,

A szociális farm jellege: kertes ház és kertje ☐, zártkert, kivont zártkert ☐, tanya ☐, mezőgazdasági besorolású ingatlan ☐, iskola és annak kertje ☐, egyház és annak területe ☐, önkormányzati belterületi ingatlan ☐, önkormányzati külterületi ingatlan ☐, intézmény és kertje ☐, egyházi belterületi ingatlan ☐, egyházi külterületi ingatlan ☐, egyéb ☐,

A szolgáltatás nyújtójának neve:	Összes gazdasági fogadó terület nm	Fogadó épületek száma, nm:
E-mail cím:	Honlap cím:	
A szolgáltató telefonszáma(i):	Skype elérhetőség:	
A tulajdonos címe (ha eltér a szolgáltatótól):	A szolgáltatás milyen időszakban történik (hó, nap)	
A tulajdonos telefonszáma(i) (ha eltér a szolgáltatótól):	Mely szakmai szervezet tagja?	
Előző minősítés (ha volt) dátuma,, besorolása:	A szolgáltató szakmai felkészültsége, képzettsége:	

Gazdaság (szolgáltatás színhelyéül szolgáló)			Megjegyzés	Értékelés
			Ha nem követelmény X-el jelölendő	M= megfelelő; F= fejlesztendő; N= Nem megfelelő
1, Kifogástalan állapotú, karbantartott, biztonságos fogadótér (kert, ház, építmény). Állatjóléti jellemzők. (tisztaság, tartásmód, ól-területének mérete, anyaga...)				
2. Akadálymentesített közlekedés				
3, Ivóvíz ellátottság jellege, ivóvízvételi helyek száma, típusa, vízvizsgálat eredménye, dátuma.				
4. Telefon, internet a gazdaságban (vezetékes, mobil...)				
4. Állatorvosi bejelentés, ellenőrzött állomány telep				
5. Eszköz ellátottság (száma, állapota)				
6, gazdálkodási hely tagoltsága, mérete, jellemzői				
termesztés technológia (üvegház, fólia, -fűtött vagy fűtetlen) szabadföld,	Alapterület	termesztés jellege (pl. öntözés, öko, ...)	Növények	Értékelés
1.				
2.				
3.				

Állattartás helye (szabad, karám, ól, kifutó, kertec...)	Alapterület és állatszám	Állattartás jellege (tisztaság, öko...	Állatfajták	Értékelés
1.				
2.				
3.				

A SZOLGÁLTATÓHELY (GAZDASÁG) ÉRTÉKELÉSE

M= megfelelő; F= fejlesztendő; N= Nem megfelelő

Helyiségek - Berendezés	Megjegyzés	Értékelés
7, Szobák, fogadóterek száma, mérete, jellemzők (minőség, , állapot, ülőhelyek száma)		
8, Konyha, kertiutó berendezése, felszerelése,		
9. Mosogató, mosogatógép		
Konyhai eszközök		
9, Étkező mérete, és berendezése		
10, Kézmosó és felszereltsége, vízellátottsága		
11, Illemhely száma, jellege, tisztasága		
12. Fűthetőség jellege (ha van)		

Szociális farm fakultatív szolgáltatásai	Megjegyzés	
Gasztronómia		
Tájjellegű ételek, helyi termékek készítése, kínálata		
Oktató konyha		
Kímélő vagy bioételek,		
Ételallergiás / diétásellátás		
Teák kínálata		
Kemence		
Sütő-főző hely		
játékok, foglalkozások		
Asztalitenisz, v. tollas		
Labdák		
Népi játékok		
további játékeszközök		
Játszó udvar és kerti játékok, játszótér		
Játszósarok szobai játékokkal (kártya, társasjáték, játékok, mesekönyv)		
Kerékpár		
Kézművesség, kismesterségek		
Művészet		
Egyéb....		
Környezetvédelmi szempontok		
Energia és víztakarékos eszközök, technológiák, módszerek használata		
Komposztálást végző vagy szelektív hulladékgyűjtés (- papír, fém, üveg, műanyag, zöld hulladék (komposztálás) szelektív gyűjtése)		
Természetes anyagok használata		
Falusi élethez és agrár munkakultúrához kapcsolódó tevékenységek bemutatása (szüretelés, egyszerű pinceműveletek, aratás, kaszálás stb.)		
Növényvédelem, állattartás környezetvédelmi megoldásai		

Szolgáltatás jellege:

Rehabilitációs szociális farm szolgáltatás minősítő értékelése	
Gondoskodó szociális farm szolgáltatás értékelése	
Társadalmi szociális farm szolgáltatás értékelése	

M= megfelelő; F= fejlesztendő; N= nem megfelelő/nincs ilyen

MEGJEGYZÉSEK, ESETLEGESEN ELŐÍRT HATÁRIDŐS HIÁNYPÓTLÁSOK:

Az észrevételezett hiányosságokat határidőig pótolom.

Tudomásul veszem, hogy a védjegy használata az adatlapon leírt szolgáltatások teljesítésére kötelez, igazolom, hogy azok a valóságnak megfelelnek.

Az adatokban bekövetkezett **változásokat** 15 napon belül a Magyar Szociális Farm **Szövetségénél bejelentem** (Cím: 3535 Miskolc, Baráthegyalja 156., E-mail: iroda@szocialisfarm.hu; Tel./fax: +36(30)6814482)

MILYEN FEJLSZTÉSEKET SZERETNE MEGVALÓSÍTANI?

MINŐSÍTÉS

A nevű szolgáltató (a szolgáltatás címe:.....
számára,kérelme alapján

a Magyar Szociális Farm Szövetség Minősítő Bizottsága részére a Szociális Farm Tanúsító Védjegy, védjegyhasználati szerződés megkötését (javasolom/ nem javasolom).

Kelt:

.....

Minősítő olvasható aláírása

NYILATKOZATOK

Kijelentem, hogy a tanúsítás és besorolás típusra a javaslatot elfogadom.

Dátum:

.....

Szociális farm szolgáltató aláírása

A minősítő javaslatával nem értek egyet, és új eljárás, illetve új minősítő kirendelését igénylem. Ennek indoka:

Dátum:

..... /

szolgáltató aláírása, / neve

II. sz. melléklet

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Véleménye

NAT/539: Szociális mezőgazdaság

Előadó: Josiane WILLEMS

Brüsszel, 2012. december 12.

2012. január 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Szociális mezőgazdaság: „zöld gondozás”, szociális és egészségügyi politikák.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. november 22-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) 124 szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A szociális mezőgazdaság innovatív megközelítés, amely két koncepciót kapcsol össze: egyrészt a többfunkciós mezőgazdaságot, másrészt a helyi szintű szociális szolgáltatásokat, illetve az egészségügyi ellátást. A mezőgazdasági termelés keretében hozzájárul a sajátos szükségletekkel rendelkező személyek jólétéhez és társadalmi integrációjához. A szociális mezőgazdaság növekvő jelentősége arra készítette az EGSZB-t, hogy saját kezdeményezésű véleményt dolgozzon ki e témában.

1.2 A szociális mezőgazdaság olyan formákban terjedt el egész Európában, amelyek közös jellemzőkkel is rendelkeznek, ugyanakkor a megközelítés, a más ágazatokhoz való kapcsolódás és a finanszírozás szempontjából különböznek.

1.3 Ennek ellenére szükség van a szociális mezőgazdaság európai szintű definíciójára, hogy meg tudjuk határozni az abba tartozó tevékenységeket, valamint hogy felállítsunk egy keretet és meghatározzuk azokat a kritériumokat – beleértve a minőségi követelményeket is –, amelyeknek a tevékenységeknek meg kell felelniük ahhoz, hogy a különböző politikák címén támogathatóak legyenek. Ez a definíció azonban nem lehet túlzott mértékben korlátozó jellegű, nehogy merev korlátok közé szorítson egy állandóan változó realitást.

1.4 A szociális mezőgazdaságra vonatkozóan nem létezik szabályozási keret sem uniós, sem nemzeti szinten, ennek következtében nincsenek összehangolva a különböző politikák, illetve az érintett intézmények. Az EGSZB úgy véli, hogy az uniós intézményeknek, valamint a regionális és nemzeti hatóságoknak és intézményeknek ösztönözniük és támogatniuk kellene a szociális mezőgazdaságot azáltal, hogy megfelelő és előnyös szabályozási keretet állítanak fel, és meghozzák a következőkben leírt intézkedéseket.

1.5 Mivel a szociális mezőgazdaság területén csupán kevés és részleges statisztika áll rendelkezésre, az EGSZB szerint célszerű volna egy olyan statisztikai kutatási programot indítani, amely feltérképezi és mélyrehatóbban elemzi, hogy mely tagállamokban és milyen különböző formákban van jelen a szociális mezőgazdaság. Ezt az adatbázist ki lehetne terjeszteni, hogy minden egyes tagállamot ösztönözzenek arra, hogy kutatási programokat indítsanak.

1.6 A szociális mezőgazdaságot alá kell támasztani különböző területekre kiterjedő interdiszciplináris kutatások révén, hogy érvényesítsük a gyakorlati eredményeket, hogy különböző (szociális, gazdasági, egészségügyi, személyes stb.) szemszögből megvizsgáljuk a szociális mezőgazdaság hatását és az előnyeit, valamint hogy biztosítsuk a gyakorlatban szerzett ismeretek terjesztését. Ennek érdekében a következő, a

2014–2020 közötti időszakra szóló „Horizont 2020” keretprogramon belül ösztönözni és növelni kell azokat az együttműködésre irányuló erőfeszítéseket, amelyeket európai szinten, a SoFar projektek és a COST Action kezdeményezés keretében vállaltak.

1.7 Az EGSZB fontosnak tartja továbbá, hogy szociális mezőgazdasági hálózatokat hozzanak létre és erősítsenek meg, hogy ezáltal megosszák a levont tanulságokat, tapasztalatot cseréljenek és növeljék a tudatosságot. Egyébiránt kívánatos lenne a szociális mezőgazdaság érdekeinek közös politikai képviselése és egy európai szintű csúcsszervezet létrehozása. Ez megerősítené nemcsak az érintettek közötti eszmecserét, hanem a civil társadalmi szervezetek szerepét is.

1.8 Ezen túlmenően, a minőség és a képességek magas szintjének biztosítása érdekében különösen nagy figyelmet kell fordítani a szociális mezőgazdasági tevékenységekben részt vevők képzésére – mind a szolgáltatást nyújtókat, mind a sajátos szükségletekkel rendelkező személyeket és az ezeket a szolgáltatásokat igénybe vevőket illetően.

1.9 A szociális mezőgazdaságnak az egész Európára kiterjedő fejlődése érdekében kedvező környezetre, a civil társadalom nagyobb fokú részvételére, valamint arra van szükség, hogy a különböző politikaterületek és a közigazgatási ágazatok (egészségügy/szociális ügyek/mezőgazdaság/foglalkoztatás) európai, nemzeti, regionális és helyi szinten gyümölcsöző együttműködést folytassanak. Más szóval: az állami hatóságoknak el kellene ismerniük a szociális mezőgazdaságot, és célzott módon támogatniuk kellene azáltal, hogy biztosítják olyan pénzügyi eszközökhöz való fenntartható hozzáférést, amelyek az ilyen jellegű mezőgazdaság különböző aspektusait fedezik.

1.10 Hasonlóképpen célszerű volna, ha az Európai Bizottság létrehozna egy állandó struktúrát, amely egybegyűjti az összes érintett főtitkárságot. Hasonló intézkedéseket hozhatnának az egyes tagállamok is. Ezen túlmenően az Európai Bizottságnak ösztönöznie kellene, hogy készítsenek összehasonlító tanulmányt a tagállamok szociális védelmi rendszereiről és azok költségeiről, hogy ezáltal nagyobb megtakarításokat érhessenek el a szociális mezőgazdasági projektek keretében.

1.11 Az EGSZB örömmel állapítja meg, hogy az Európai Bizottság 2014–2020 közötti időszakra szóló javaslatai új távlatokat nyitnak meg a szociális mezőgazdaság előtt. Ugyanakkor továbbra is szükségesnek tűnik, hogy a szóban forgó tevékenység a következő programidőszak során nagyobb mértékű támogatást kapjon. E tekintetben az EU-nak és a tagállamoknak össze kellene hangolniuk a szociális mezőgazdaságot érintő egyes politikaterületeket. Az EGSZB szerint a tagállamoknak és az európai alapok kezelésével megbízott és azokért felelős különböző (nemzeti és közösségi) hatóságoknak szorosabbra kellene fonnuk az együttműködést, hogy megszüntessék a strukturális alapokhoz való hozzáférés előtt álló akadályokat, és elősegítsék a helyi szereplők hozzáférést.

1.12 A közös stratégiai keret lehetővé teszi különböző források kombinálását a több forrásból való finanszírozási stratégia keretében. Ebben a kontextusban az Európai Bizottságnak ösztönöznie kellene a tagállamokat arra, hogy említsék meg programterveikben a szociális mezőgazdaságot, és hogy az összehangolt megközelítés szellemében dolgozzanak ki olyan célzott programokat, amelyek lehetővé teszik, hogy ez az ágazat jobban ki tudja használni a különböző strukturális alapokat. Egy másik lehetőség lenne, ha a szociális mezőgazdaságot célzó tematikus alprogramokat terveznénk, vagy ha folytatnánk az e területre vonatkozó LEADER-projektek támogatását.

2. Általános megjegyzések

2.1 A szociális mezőgazdaság a 20. század vége óta szinte minden európai vidéki térségben elterjedt, mint új gazdaságilag fenntartható gyakorlat, és folyamatosan gyűlnek a tapasztalatok e területen. E tevékenységek összességét a „szociális mezőgazdaság” kifejezés foglalja magába; de használatosak még a „farming for health” [egészségpromóciós farm], „care farming” [gondozói farm], „green care” [zöld gondozás] és a „green therapies” [zöld terápiák] kifejezések is a szóban forgó tevékenységek leírására. Ezen kifejezések mindegyike különböző gyakorlatokra vagy tevékenységekre utal az ápolás, a társadalomba való visszailleszkedés, a hátrányos helyzetűek képzése és rehabilitációja vagy a sajátos szükségletekkel rendelkező személyek képzése területén. Ezek a tevékenységek mellett, hogy lehetővé teszik a nehézségekkel küzdő személyek számára, hogy újra kapcsolódjanak egy termelői tevékenységhez és a természethez, hozzájárulnak a jóllétükhöz, az egészségügyi állapotuk javításához és társadalmi integrációjukhoz; könnyebbé teszik számukra a tanulást, növelik önbecsülésüket, ezáltal pedig a társadalmi életben való részvételüket.

A szociális mezőgazdaság ebben az értelemben innovatív megközelítés, amely két koncepciót köt össze: a többfunkciós mezőgazdaságot valamint a helyi szintű szociális szolgáltatásokat, illetve egészségügyi ellátást. Egyrészt szorosan kapcsolódik a mezőgazdaság többfunkciós természetéhez, és teljes mértékben illeszkedik a vidékfejlesztés koncepciójába, lehetővé téve a gazdálkodóknak jövedelmeik diverzifikálását. Másrészt jótékony hatású a társadalom számára, mivel szociális szolgáltatásokat nyújt, és javítja a létező szolgáltatásokat a vidéki területek lakói javára azáltal, hogy a legszélesebb értelemben véve kiaknázza a mezőgazdasági és vidéki forrásokat.

2.2 Jóllehet a szociális mezőgazdasági gyakorlatok Európában számos hasonlóságot mutatnak abból a szempontból, hogy szorosan kapcsolódnak a hagyományos vidéki gazdasági tevékenységekhez, és jelen vannak a mezőgazdasági üzemekben (biofarmok, „nagy munkaerőigény”, erőteljes többfunkciós jelleg, nyitottság a környező területek iránt, magas diverzifikációs és rugalmassági szint), ugyanakkor országonként – történelmük, megközelítésük és irányuk szerint – számos dologban eltérnek egymástól. Tudván, hogy a megközelítések különfélék, összességében három fő megközelítés körvonalazható:

- intézményi megközelítés, amelyben meghatározó szerepet kapnak az állami/egészségügyi intézmények (főként Németországban, Franciaországban, Írországon, Szlovéniában),
- a terápiás farmokon alapuló magánjellegű megközelítés (főként Hollandiában, Belgium flandriai részén),
- a szociális szövetkezeteken és a magánfarmokon alapuló vegyes megközelítés (főként Olaszországban).

2.3 Az irányultságok szintén különbözőek: Olaszországban és Franciaországban a szociális mezőgazdaság főként a szociális és ellátási/ápolási ágazathoz kapcsolódik, Hollandiában az egészségügyi rendszerhez áll közelebb, Flandriában a mezőgazdasághoz, Németországban, Nagy-Britanniában, Írországon és Szlovéniában pedig a szociális/egészségügyi ágazat és az egészségügyi ágazat között határozható meg.

2.4 A finanszírozási megoldások országonként változnak:

- közprojektek és karitatív tevékenységek, amelyek az önkéntesek szervezeteire (Olaszország, Franciaország) és szociális szövetkezetekre (Franciaország) támaszkodnak,
- állami források (az egészségügyi/ápolási/oktatási ágazatok), állami struktúrák (Németország, Írország, Szlovénia), mezőgazdasági üzemek (Hollandia) vagy szociális szövetkezetek (Olaszország) számára,

- vidékfejlesztési politika, amelynek célja a szociális farmok elindításának és fejlesztésének támogatása a 2007–2013 közötti programidőszak során (Olaszország),
- a méltányos termékek élelmiszerpiacokra való közvetlen eljutása és közvetlen értékesítése (Franciaország, Olaszország).

A finanszírozási módok a valóságban azonban gyakran még különfélébbek és összetettebbek.

2.5 A szociális mezőgazdaság számos formában létezik. Beszélhetünk magánkézben levő mezőgazdasági üzemekről, amelyeket magánvállalkozó irányít, aki számára a szociális mezőgazdaság a piacot célzó bevett termelés mellett lehetővé teszi jövedelemforrásainak diverzifikálását, de lehet szó vállalkozásokról, szociális szövetkezetekről, egyesületekről, alapítványokról – vagyis nonprofit szervezetekről – is. A szociális mezőgazdaság más esetekben állami szervezetek vagy az egészségügyi ágazat ügynökségei alá tartozik, jóllehet a mezőgazdasági üzemekben valósul meg.

3. A szociális mezőgazdaság meghatározása

3.1 Nem könnyű meghatározni a szociális mezőgazdaság fogalmát, mivel különböző gyakorlatok széles körét foglalja magába. Szükséges azonban, hogy európai szinten definiálva legyen a szociális mezőgazdaság fogalma, hogy meg tudjuk határozni az abba tartozó tevékenységeket, valamint hogy felállítsunk egy keretet és meghatározzuk azokat a kritériumokat – a minőséget érintően is –, amelyeknek a tevékenységeknek meg kell felelniük ahhoz, hogy a különböző politikák címén támogathatóak legyenek. Ez a definíció azonban nem lehet túlzott mértékben korlátozó jellegű, nehogy merev korlátok közé szorítson egy állandóan változó realitást. Épp ellenkezőleg: olyan keretet kell javasolni, amely rendelkezik a szükséges rugalmassággal ahhoz, hogy egybefogja a szociális mezőgazdaság számos tevékenységét és alulról induló megközelítését.

3.2 Még ha a szociális mezőgazdaság körébe tartozó tevékenységek rendkívül különfélék is, két dologban mindig megegyeznek: a) a tevékenységekre mezőgazdasági üzem keretében kerül sor, és b) ezek az ideiglenesen vagy állandó jelleggel sajátos szükségletekkel rendelkező személyeket célozzák – beleértve az oktatás területét is. Ezáltal a szociális mezőgazdaság nemcsak a személyek jóllétéhez és kiteljesedéséhez járul hozzá, hanem a vidéki területek fejlesztéséhez, valamint a városi és vidéki területek közötti jobb kapcsolatokhoz is.

3.3 A szociális mezőgazdaságot (a tudomány és a technológia területére vonatkozó európai együttműködés COST Action 866 jelű, Green Care [Zöld gondozás] című kezdeményezésében foglalt definíciónak megfelelően) első lépésben tehát olyan tevékenységek összességeként lehetne meghatározni, amelyek – növényi és állati – mezőgazdasági forrásokat használnak fel vidéki vagy városkörnyéki övezetekben olyan szociális szolgáltatások létrehozására, mint a rehabilitáció, a terápia, a védett munkahelyek, az egész életen át tartó tanulás és a társadalmi integrációhoz hozzájáruló más tevékenységek. Ennek megfelelően a cél többek között azt, hogy egy mezőgazdasági üzem keretén belül megteremtse azokat a feltételeket, amelyeknek köszönhetően a sajátos szükségletekkel rendelkező személyek részt tudnak venni a farm mindennapi tevékenységeiben, hogy így biztosítsák e személyek fejlődését és előrejutását, valamint hogy javítsanak jóllétükön.

3.4 Jelenleg a szociális mezőgazdaság négy fő területét különböztethetjük meg:

- a) rehabilitációs és terápiás tevékenységek
- b) munkaerő-piaci és társadalmi integráció
- c) pedagógiai tevékenységek
- d) személyes ápolás.

4. A jogi keret hiánya közösségi és nemzeti szinten

4.1 A szociális mezőgazdaság az azon belüli terápiais tevékenységek, valamint a munkaerő-piaci, társadalmi és képzéssel integráció révén tagadhatatlanul magas értéket képviselő közszolgáltatásokat nyújt, és hozzájárul a fenntartható fejlődéshez. Egyébiránt a tevékenységek saját maga által generált diverzifikációja révén és az abból eredő dinamizmusa révén jelentős hatással lehet a helyi fejlődésre.

4.2 Alulról felfelé építkező folyamatot követve számos e területre vonatkozó tapasztalat látott napvilágot, ennek nyomán helyi hálózatok jöttek létre, amelyek a területek globális fejlődéséhez vezetnek. Ezek azok az indokok, amelyek alapján a szociális mezőgazdaság megfelel az OECD „Az új vidéki paradigma” című kiadványának (2006.), és amelyek alapján kifejezetten megemlítsre kerül „A vidéki politikára vonatkozó vizsgálatokban”, amelyek az OECD-országokat érintik (például Olaszországot). A szociális mezőgazdaságot az OECD által 2009-ben, Québecben rendezett vidékfejlesztési konferencián is tanulmányozták. Ennek kapcsán elmondható, hogy a szociális mezőgazdaság területére vonatkozó kezdeményezések finanszírozását a 2007 és 2013 közötti időszakra szóló vidékfejlesztési politikák (a III. tengely és a IV. tengely: LEADER program) és a társadalmi integrációt célzó intézkedés címén az Európai Szociális Alap biztosítja.

4.3 A szociális mezőgazdaságban rejlő lehetőségek felismerése egyre fontosabbá válik minden szinten, valamint az agrárszervezetek, a helyi közösségek éppúgy, mint a szociális és egészségügyi intézmények friss szemmel tekintenek a szociális mezőgazdaságra. Ugyanakkor csupán néhány állam vezetett be ágazati szabályozást nemzeti vagy regionális szinten (Franciaország, Olaszország, Hollandia). Egyébiránt mindenütt azt tapasztaljuk, hogy nincs kapcsolat a szociális mezőgazdaságot érintő különböző politikák és/vagy intézmények között.

Ugyanakkor a szociális mezőgazdaság szereplői szerveződésbe kezdtek, hogy megosszák tapasztalataikat, és el kell ismerni, hogy lényeges szerepet töltenek be a szociális mezőgazdaságban tevékenykedők spontán szerveződő hálózatai.

4.4 Az Európai Bizottság az utóbbi években elindított néhány kezdeményezést ezeknek a tevékenységeknek a támogatására, nevezetesen a COST Action 866 jelű fellépést a zöld gondozás területén és a SoFar projektet (az Európai Bizottság által a hatodik kutatási és technológiafejlesztési keretprogramon belül finanszírozott kezdeményezés). 2009 decemberében 7 tagállam tematikus kezdeményezést indított az Európai Vidékfejlesztési Hálózat keretében, hogy megvizsgálja az EMVA által társfinanszírozott nemzeti és regionális vidékfejlesztési tervekben rejlő lehetőségeket és akadályokat. Németország (Prof. Thomas van Elsen) 2008-ban összefoglaló dokumentumot terjesztett elő a szociális mezőgazdaságról a SoFar projekt keretében. A dokumentumot 2009-ben aktualizálták.

5. Szükséges intézkedések

5.1 A szociális mezőgazdaság közösségi szintű elismerése és szabályozási keret létrehozása

5.1.1 Figyelembe véve, hogy a szociális mezőgazdaság közjavakat termel és hozzájárul a fenntartható fejlődéshez, a közösségi szerveknek és a kormányoknak ösztönözniük és támogatniuk kellene. Ebbe beletartozik az is, hogy különböző szinteken megfelelő és előnyös szabályozási keretet hoznak létre, elismerik a szociális mezőgazdaság által képviselt többletértéket, javítják a szociális mezőgazdaság irányítását, de ide tartozik az is, hogy biztosítják a kedvező környezetet, valamint a különböző politikaterületek és közigazgatási területek (egészségügyi/szociális/mezőgazdasági/oktatásügyi) közötti gyümölcsöző együttműködést európai, nemzeti, regionális és helyi szinten. Egyébiránt kívánatos volna még az állami hatóságok oldaláról nyújtott

célzott támogatás, a strukturális alapok integrált végrehajtása a szociális mezőgazdaság javára, az interdiszciplináris kutatások ösztönzése és támogatása, a kommunikáció megerősítése és a tapasztalatok cseréje.

5.1.2 A szabályozási keret létrehozásakor különös figyelmet kell fordítani a szociális mezőgazdaság minőségére vonatkozó kérdésekre, és meg kell határozni azokat az általános kritériumokat, beleértve a minőségi kritériumokat is, amelyeknek a tevékenységeknek meg kell felelniük. Hasonlóképpen meg kell hozni a szociális mezőgazdasági tevékenységek megfelelő nyomon követését biztosító intézkedéseket is.

5.1.3 Ezen túlmenően célszerű lenne, ha az Európai Bizottság valamennyi érintett főigazgatóság részvételével létrehozna egy olyan állandó struktúrát, amely ösztönözné, nyomon követné és koordinálná a szociális mezőgazdaság Európán belüli fejlődését. Hasonló struktúrákat lehetne felállítani az egyes tagállamokban.

5.2 EU-s szintű adatbázis létrehozása

Noha a szociális mezőgazdaság területén tevékenykedő mezőgazdasági üzemek száma minden országban növekszik, ezek a mezőgazdasági üzemek teljes számának általánosan kevesebb mint 1%-át adják. Ugyanakkor a szociális mezőgazdaságra vonatkozóan rendelkezésre álló statisztikák nem teljesek, és számuk kevés. Hasznos lenne tehát európai szintű statisztikai kutatási programot indítani, amely felméri és közelebbről megvizsgálja a szociális mezőgazdaság európai jelenlétét és irányultságait. Az Európai Bizottság kiterjeszthetné ezt az adatbázist annak érdekében, hogy az egyes tagállamokat kutatási programok indítására ösztönözze.

5.3 A szociális mezőgazdaság kutatási programokba történő felvételének a támogatása

5.3.1 Ösztönözni és fejleszteni kellene a SoFar és a zöld gondozás területére vonatkozó Cost Action 866 projekt által elindított európai együttműködést. Nagyon fontos ugyanis a tudományos, szakmai és gyakorlati ismeretek szerzése és cseréje Európa-szerte.

A mélyrehatóbb elemzések elvégzéséhez a szociális mezőgazdaság a terápia és az orvostudomány, a mezőgazdaságon belüli szociális foglalkoztatás, valamint a mezőgazdaság és képzés területeire kiterjedő kutatások támogatására szorul. Ezeket a kutatásokat a terepmunkával szoros együttműködésben kell lefolytatni. A növények és állatok bevonásával végzett terápiák során elért pozitív gyakorlati eredményeket szigorú tudományos elemzéseknek kell igazolniuk ahhoz, hogy orvosi körökben elismerjék őket. Dokumentálni kell az olyan kísérletek során levont tanulságokat, amelyek azt vizsgálják, hogy mennyire eredményes a szóban forgó személyek beilleszkedése a farm körüli tevékenységek mindennapi és éves ritmusába, és fel kell használni ezeket a szociális mezőgazdaság további fejlesztéséhez.

5.3.2 A szociális mezőgazdaság hatását és előnyeit különböző szempontból (szociális, gazdasági, egészségügyi, személyes) elemző interdiszciplináris kutatás, amely biztosítja a tapasztalatokból nyert ismeretek átadását és egybegyűjti az adott terület szereplőit, újító gondolatok megszületését eredményezheti, és megerősítheti a szociális mezőgazdaság melletti elköteleződést. A kísérleti projektek tudományos támogatása hozzájárulhat az egyéni vagy közös vállalkozásokon alapuló, minden régióra érvényes modellek kifejlesztéséhez. Interdiszciplináris tanulmányokat és kutatásokat kellene végezni a szociális mezőgazdaság hatásainak vizsgálatához, egyrészt az egészségbiztosítási rendszerek szempontjából esetlegesen jelentkező megtakarításokat illetően, másrészt pedig a szociális mezőgazdasági szolgáltatásokból részesülők egészségének és jóllétének javítását illetően. Ezek a szempontok már szerepeltek bizonyos országok – különösen Hollandia – vizsgálataiban és tanulmányaiban.

5.3.3 Ezek a kutatások helyt kaphatnának a jövőbeli „Horizont 2020” keretprogramban (2014–2020), mivel az figyelembe veszi a szociális szempontokat a kutatás és az innováció területén. Rendkívül kívánatos volna, hogy a szociális mezőgazdaságot a „Horizont 2020” keretprogramon keresztül koordinálják és támogassák, mivel ez a program megkönnyíthetné a mezőgazdaság e típusához kapcsolódó különböző tudományterületek kutatói közötti találkozókat és eszmecseréket.

5.4 A szociális mezőgazdaság képzési programokba történő felvételének támogatása

A minőség és a képességek magas színvonalának biztosítása érdekében a szociális mezőgazdasági tevékenységeken belül különösen nagy figyelmet kell fordítani a résztvevők – mind a szolgáltatást nyújtók, mind a szolgáltatást igénybe vevők – képzésére. Ezért a képzési és kutatóintézetekkel szoros együttműködésben folyamatos képzési programokat kellene kidolgozni és kínálni, hogy biztosítsuk a vállalkozások vezetőinek és a szociális mezőgazdaság kedvezményezettjeivel foglalkozó munkatársaiknak a magas szintű szaktudását. Hasonlóképpen meg kell vizsgálni és létre kell hozni a szociális mezőgazdaság kedvezményezettjei számára biztosítható képzési lehetőségeket is.

5.5 A civil társadalom és a hálózatépítés szerepének megerősítése

5.5.1 Az innovatív szociális mezőgazdasági projektek gyakran egymástól elszigetelten fejlődnek ki, anélkül, hogy tudomásuk lenne hasonló projektekről, vagy hogy tapasztalatot cserélnének velük. Márpedig rendkívül lényeges a szociális mezőgazdasági hálózatok létrehozása és megerősítése, hogy megosszák egymással a tapasztalataikat, hozzájáruljanak a különböző projektek megismertetéséhez, és hogy hasznosítsák a bevált gyakorlatokat. Az Európai Vidékfejlesztési Hálózat keretében megtették az első lépést ebbe az irányba. A hálózatoknak ezt a típusát meg kellene erősíteni.

5.5.2 Hasonlóképpen elő kellene mozdítani az együttműködést, a közös kiadványokat és az interneten való jelenlétet.

5.5.3 Egyébiránt célszerű lenne erőfeszítéseket tenni a szociális mezőgazdaság érdekeinek közös politikai képviselete és egy európai szintű csúcsszervezet létrehozása érdekében. Egy ilyen szervezet – amely magában foglalná a civil társadalmat is – megkönnyíthetné a szociális mezőgazdaság szereplői közötti eszmecserét, és segíthetné őket mind technikai, mind pedig adminisztratív téren, egyúttal ügyelhetne a szociális mezőgazdaság érdekeinek politikai szintű előmozdítására is. E szempontból fontos szerepük van a mezőgazdasági szervezeteknek.

5.5.4 Mindezen tevékenységeket az új vidékfejlesztési politika (2014–2020) keretében lehetne ütemezni és végrehajtani, és különösen az Európai Vidékfejlesztési Hálózatra és a tagállamok vidékfejlesztési hálózataira lehetne alapozni. Ezáltal kiterjesztenék más tagállamokra is a fentiekben említett szociális mezőgazdaságra vonatkozó tematikus kezdeményezést.

5.6 A szociális mezőgazdaság felvétele a fenntartható fejlődési stratégiába és a közös stratégiai keretbe

5.6.1 A szociális mezőgazdaság a jelenlegi vidékfejlesztési politika keretén belül részesült bizonyos támogatásban, főként a III. tengely (diverzifikáció) és a IV. tengely (LEADER) keretében, valamint „társadalmi integráció” címen az ESZA keretében. Viszont ha elismernék, hogy a szociális mezőgazdaság a vidéki gazdaság fejlesztésének egyik összetevője, akkor részesülhetne az európai strukturális alapok (EMVA, ESZA, ERFA) által támogatott és finanszírozott valamennyi tevékenységből, és ezáltal hozzáférhetne új finanszírozási forrásokhoz.

5.6.2 Bár az Európai Bizottságnak a strukturális alapok következő programidőszakára szóló javaslatai nyitnak valamiféle új távlatokat – mivelhogy a szegénység elleni küzdelem, a társadalmi integráció, csakúgy mint a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikációja e politika kifejezett célkitűzései között szerepelnek (és a szociális mezőgazdaságon belül ideálisan kombinálhatóak) –, mégis szükségesnek tűnik, hogy erőteljesebben hangsúlyozzuk a szociális mezőgazdaság szerepét mind a következő programidőszakban, mind a partnerségi szerződésben, hogy még nagyobb támogatásban részesüljön. E tekintetben az EU-nak és a tagállamoknak koordinálniuk kellene a szociális mezőgazdaságot érintő különböző politikai intézkedések alkalmazását. Az EGSZB szerint a tagállamoknak, valamint az európai alapok kezelésével megbízott és azokért felelős különböző (nemzeti és közösségi) hatóságoknak szorosabbra kellene fonnuk az együttműködésüket, hogy megszüntessék a strukturális alapokhoz való hozzáférés előtt álló akadályokat, és elősegítsék a helyi szereplők hozzáférését.

5.6.3 Az új programozási keret lehetővé teszi a szociális mezőgazdaság számára, hogy több alapból és több éven keresztül biztosítson magának finanszírozást. A közös stratégiai keret megengedi különböző források összekapcsolását a több forrásból való finanszírozási stratégia keretében. A tagállamokat ösztönözni kellene arra, hogy említsék meg programterveikben a szociális mezőgazdaságot, és dolgozzanak ki olyan célzott programokat, amelyek lehetővé teszik ezen ágazat számára a különböző strukturális alapok jobb kihasználását. Valóban döntő fontosságú, hogy meggyőzzük a nemzeti és helyi hatóságokat arról, hogy ténylegesen éljenek ilyen finanszírozási lehetőségekkel.

Figyelembe véve a többdimenziós és többfunkciós jellegét, a szociális mezőgazdaság és az érintett szereplők nagymértékben hasznot húzhatnak egy ténylegesen integrált megközelítésből, amely elősegítené és jobban koordinálná a különböző alapok igénybevételét, valamint az azokhoz kapcsolódó eljárásokat és az ügyintézkést.

5.6.4 Ennek érdekében rendkívül hasznos lenne a vidékfejlesztés keretében egy a tagállamoknak szóló kommunikációs politikát kialakítani, amely kiterjedne a nyomonkövetési és jelentéstételi tevékenységekre is. Egy másik lehetőség lenne a 8. cikknek megfelelően tematikus alprogramokat tervezni, vagy a szociális mezőgazdaságot célzó Leader-projektek megerősíteni.

5.6.5 Végül: a különböző főigazgatóságoknak szorosabban együtt kellene működniük annak érdekében, hogy a szociális mezőgazdaság könnyebben hozzáférjen valamennyi strukturális alaphoz, felszámolva azokat a nehézségeket, amelyek máig gátolják a gazdálkodókat a regionális politikai intézkedések kihasználásában.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

Staffan NILSSON,

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnöke